SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 2 KASIM 1996 • SAYI: 90 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)
• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

Bosnalı ve Arjantinli annelerle **Söyleşi**

'Sevdiğinin akıbetinden haber alamamak her gün ölmektir'

ORTA SAYFADA

Osman Murat Ülke

O şimdi asker değil!

İntihar sanatın, eylem politikanın konusudur...

İntihar eylemleri nedir? Eğer şu yaşadığımız topraklarda "terör ve anti-terör" çatışma değil de bir "savaş" oluyorsa, sivillerin yaşadığı mahallerde, onların can kaybına neden olabilecek bu türden eylemler "savaş hukuku" adı verilen hukuk kurallarıyla elbette bağdaştırılamaz.

Bu saptamayı ister "eleştiri", ister "kınama" olarak görelim.

Yok eğer, yaşadığımız çatışmaları "devlet terörü" veya "PKK terörü" denilen kavramlarla adlandıracak olursak o zaman bizim bu kavgada "kınamak", "eleştirmek" zorunda olduğumuz hiç, ama hiç bir unsur yoktur.

Eğer, PKK, şurada burada sivillere karşı girişliği eylemleri, şurada burada resmi unsurlara karşı yöneltliği suikastleri, şu ya da bu çöp sepetine koyduğu bombalarla masum insanların ölümlerine neden olmayı devleti sözde caydıracak türden birer "terör" eylemi olarak görüyorsa, tüm eylemini böyle bir doğrultu olarak saptıyor, benimsiyorsa, elbette bu doğrultu "terörist" bir doğrultudur ve bu doğrultunun gereği olan tek tek eylemleri kınamak kadar abes hiç bir şey olamaz.

Eğer PKK gerçekten bu eylemleri "terör" amacıyla yapıyorsa, o eylemleri değil, fakat PKK'nin kendisini, üstelik devletin kullandığı terimle "çete" saymak ve ona karşı elden geleni yapmak gerekirdi.

Aynı durum diğer taraf için de geçerli olmak gerekir.

Eğer güvenlik kuvvetleri "terörist" bir grubu "yıldırmak" için dört bir yanda eylem yapıyor, bu eylemleri "caydırıcı" bir yöntemin pratiği olarak görüyorsa, elbette bu doğrultu "terörist" bir doğrultudur ve bu doğrultunun gereği olan tek tek eylemleri kınamak kadar abes hiç bir şey olamaz.

Eğer güvenlik kuvvetleri gerçekten bütün bu eylemleri "terör" amacıyla yapıyorsa, o eylemleri değil, fakat onları yapanları kınamak ve karşı çıkmak gerekir.

Fakat olan bitenin böyle açıklanamayacağını biliyoruz.

Gerçekler, taraflar arasında bir tür savaş olduğunu gösteriyor. PKK'nin zaten bir savaş yürütmekte olduğunu kabul ettiğini biliyoruz. Aslında aynı gerçeği devlet te kabul ediyor. Genelkurmay eski başkanı Doğan Güreş'in "düşük yoğunluklu savaş"tan söz ettiği hatırlanacaktır. Ama bunun da ötesinde örneğin savaş karşıtı, vicdani retçi Osman Murat Ülke'nin Türk Askeri Ceza Kanunu'nun 58. maddesine göre "milli mukavemeti kırmak" suçu nedeniyle tutuklanması da gerçeği ortaya koyuyor. Mevcut hukuk kurallarına göre ülke ancak bir savaş içinde ise siviller böylesi bir maddeden tutuklanabilir ve sivil şahıslar askeri mahkemelerde yargılanabilir. Demek ki gerçekte bir savaş içinde olduğu pekala kabul ve ilan edilmiş oluyor.

Bu yaklaşım bize şöyle bir değerlendirme yapma zorunluluğunu yüklüyor:

Eğer savaş söz konusuysa, yapılması gereken ilk iş neyin "hak", neyin "haksızlık" olduğuna karar vermek değil midir? Demokratik kamuoyu, çoktan beri Kürt kökenli nüfusa karşı devlet iktidarını elinde tutan güçlerin yanlış politikalar izlediğini ve haksızlıklar yaptığını kabul etmiş bulunuyor.

Eğer savaş sözkonusuysa yapılması gereken ikinci iş, bu savaşın haklı, adil ve hiç kimseyi aşağılamayan bir barışla sona erdirilmesinin yollarını aramak değil midir? Demokratik kamuoyu, çoktan beri - şu "Barış için bir milyon imza kampanyası"nın da gösterdiği gibi- savaşın adil bir barışla sona erdirilmesi talebini yükseltiyor. Eğer savaş söz konusuysa yapılması gereken üçüncü iş, bu savaş sürdüğü sürece, onun sivil halka en az zarar vermesini sağlamak, savaş suçlarını önleyebilmek için elden geleni yapmak değil midir? Demokratik kamuoyu, çoktan beri tarafların işledikleri savaş suçlarının Cenevre Konvansiyonu hükümleri çerçevesinde yargılanması talebini savunuyor...

Şimdi artık herkes yaşadığımız şu çatışmanın ne olduğuna kesin bir karar vermelidir: Savaş sözkonusu ise, her demokrat ve savaş karşıtı insan "bölgeyi insansızlaştırma" uygulamasını ve diğer sivil halka karşı uygulamaları "savaş suçları" olarak yorumlayacak, bu suçların asli ve feri faillerinin yargılanmasını isteyecektir. İkincisi, Kürt gerçeğinin ve istemlerinin tanınmasını" zorlayacaktır. Üçüncüsü ise savaşan tarafların barış masasına oturmasını talep edecektir.

Aynı demokrat ve savaş karşıtı insan, "intihar eylemleri" de dahil olmak üzere, sivil insanlara zarar veren eylemleri de "savaş suçları" olarak yorumlayacaktır. Ve savaşın taraflarından biri olan PKK'yi de barış masasına oturmaya davet edecektir. Sivil insanlara zarar veren eylemleri savunan bir kuruluş, kim ve ne olursa olsun, kendisini "savaşan bir taraf" olarak değil, terör eylemleri yapan bir kuruluş olarak takdim etmiş olur. Eğer kendisini "savaşan bir taraf" olarak görüyorsa, o zaman da sivil insanlara zarar veren her eyleminin bir "savaş suçu" olduğunu kabul etmek ve bu türden eylemlerden uzak durmak zorundadır.

Gelelim işin aileler için duygusal, politik esnaf için ise duygu "rantı" yaratan yanına...

Öldürülen her polis ya da milis, her asker ya da gerilla için ne yapmalıyız? Bunlardan her biri için öldürenleri kınamalı, suçlamalı, lanetlemeli miyiz?

Bizden istenen elbette budur.

Ama...

Savaşta, her asker imha etmekle görevlidir. Bu görev, hangi safta yer alırsa alsın her askerin sorumluluğudur.

O nedenle eğer savaş söz konusu ise birilerinin başka birilerini öldürmeleri kınanabilir mi? Böyle bir durumda olsa olsa birlikleri ağır kayıplara uğrayan komutanları suçlamak sözkonusudur. Savaş böyle bir şeydir.

Bu iyi bir şey midir?

Hayır...

Çünkü savaşlar, iyi işler olduğu için değil, sosyal, ekonomik, politik nesnel nedenler var olduğu için ortaya çıkan ve insan hayatından sökülüp atılması gereken gerçekliklerdir. Savaşta asker, öldürmek zorunda olan ve ölmesi gereken bir öğedir. Dolayısıyla hangi safta olursa olsun savaşta ölen askere, savaşın tarafları değil, askerin anası, babası, kardeşi, eşi ağlamaktadır sadece... Onlar lanetlemektedirler öldüreni... Ama daha çok lanet okunan savaşın kendisidir.

Artık bitirelim:

Gerçi intihar eylemlerini savaş hukuku açısından tartışmak ve bu eylemlerin savaş dışı güçlere verdiği zararlar nedeniyle eleştirmek ne denli kolay bir işse, o eylemi gerçekleştiren insan hakkında bir hüküm vermek o denli zor bir iştir.

28 Ekim tarihli Yeni Yüzyıl gazetesinde Gülay Göktürk şunları yazdı:

"Ama zaten Leyla'nın gerçek hikayesini ben yazamam ki; bunu yazmak benim haddime değil ki...

Bunu sadece sanat yapabilirdi...

Onun karnına sardığı bombanın pimini çekerken taşıdığı ruh halini bütün boyutlarıyla, bütün karmaşıklığı ve tutarsızlığıyla bize ancak bir romancının kalemi anlatabilirdi." Politikacı ile sanat insanı arasındaki bu ilginç ilişki hakkında bir başka yazı gerekecek... İntihar sanatın, eylem politikanın konusudur...

İntihar eylemini anlayabilmek için ise, politik militanın ruhunda sanatçı, sanatçının ruhunda politik militan yaşamalıdır... Onlar ise oldukça uzun bir zamandır, bu topraklarda birbirlerinden pek ayrı durmaktadırlar...

Sami Kohen 'tutarlıdır', ama onlar da Türk'tür!

Kürtler nedir? Kürt kökenli Türkler midir? Kimi devlet erkanından sertlik yanlılarına göre "Kürtler aslında Türk kökenli Kürt sayılan Türklerdir."

Biraz insaflılar ise Kürtlerin, "Kürt kökenli Türkler" olduğunu söylemektedirler.

Milliyetçiye soruyoruz: Bulgaristan'da yaşayan Türkler nedir?

"Destur", diye gürlüyor ve ekliyor: "Bulgaristan'da yaşayan Türkler öz be öz Türktürler ve öyle de kalacaklardır..."

Milliyet gazetesi yazarı Sami Kohen bu muhayyel milliyetçinin verdiği açığı hemen anlamış gibi söz konusu gazetenin 30 Ekim tarihli sayısında şu satırları yazarak "Kürt kökenli Türk" tanımıyla tutarlı olmaya çalışıyor:

"Türkiye açısından Stoyanov'un başarısı, sevindiricidir. Kendisine destek veren partiler arasında Türk kökenli Bulgarların oluşturduğu Hak ve Özgürlükler Hareketi ve ona bağlı seçmenler var. Stoyanov, Türkiye'ye ve Bulgar Türkleri'ne sıcak bakıyor. Bulgaristan Sosyalist Partisi ise, hiç öyle değil. Hatta kampanya sırasında, Türkleri rahatsız edecek ölçüde 'etnik kartı' kullandı..."

Aynen böyle...

Kohen, Türk resmi ideolojisiyle tam bir tutarlılık içinde konuşuyor. Nasıl ki Türkiye'deki Kürt "Kürt kökenli Türk" ise, Bulgaristan'daki Türk de "Türk kökenli Bulgar"dır... Gelgelelim Bulgaristan'daki Türkler "biz Türküz" demektedirler ve onların bu kimlik talebini Türkiye'deki bütün sosyalistler bütünüyle desteklemektedirler. Bulgaristan'da yaşayan Türkler kesinlikle Türktürler ve onların kimliğini ve o kimlikten doğan haklarını, eğer Bulgar sosyalistleri reddediyorlarsa, o sosyalistler kesinlikle sosyalist olamazlar.

Şimdi iki soru; birincisi: Türk milliyetçileri ve Turancıları Bulgaristan'daki Türklerin Türk mü, yoksa Türk kökenli Bulgar mı olduğunu düşünüyorlar? Bulgaristan'daki Türkler düpedüz Türk iseler, Türkiye'deki Kürtler Kürt müdürler, Kürt kökenli Türk müdürler? İkincisi: Kendilerine düpedüz Türk diyen Bulgaristan'daki Türklerin yine düpedüz bir Türk partisi olan Haklar ve Özgürlükler Hareketi adlı partileri var ve bu parti hem seçimlere katılıyor, hem de sosyalistlere karşı kapitalist ve gerici bir başkan adayının seçim zaferine büyük bir katkıda bulunuyor. Şimdi, Türkiye'deki sosyalistler bu durumdan dolayı Bulgaristan Türklerinin Türk olmadığını söylemiyorlar. Hatta, eğer Türkiye'de yasal, fakat açık Kürt kimliği ile tıpkı Haklar ve Özgürlükler Hareketi gibi bir Kürt partisi kurulsa, sosyalistler bu partinin kimi desteklediğine bakmadan onun varlığını meşru sayarlar. Türk milliyetçileri, şövenistleri ne diyor? Kürtler açık kimlikleri ile tıpkı Bulgaristan'daki Türkler gibi bir Kürt partisi kurabilirler mi, kuramazlar mı?

Acıklı bir manzaradır bu:

Türkiye'de HADEP yargı altında, yöneticileri zindanda... Bulgaristan'da ise Türk partisi özgür ve parlamentoda...

Bir de "niçin bize Avrupa yolları değil de yaptırımlar" türünden bir şarkıdır tutturulmuş gidiyor... Kürdünü tanımayan Türkiye, Türkünü de tanımaz...

Tıpkı Kohen gibi...

Kuzey Irak için Ankara'da beşli zirve

Bu kadar karışıklıktan ne çıkar?

Kuzey Irak'ta Ankara'dan gelecek haberi bekliyorlar.

Önce haberi hatırlayalım: 31 Ekim günü Ankara'da, ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Robert Pelletraeu ve Ortadoğu Masası şefi Robert Deutch'un inisiyatifinde İngiliz ve Türk temsilcileri ile Barzani kesiminden Politbüro Üyesi Sami Abdurrahman ve Talabani kesiminden Adnan Mufti'nin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantının görünür amacı, Barzani ve Talabani arasında ateşkes sağlamak ve böylece Kuzey Irak'ta istikrarı temin etmek...

Toplantı, belli ki İran'ın bölgedeki etkinliğini önlemek gibi bir amaç taşıyor. Bu amaç Türkiye tarafından benimseniyor mu?

Bunun hiç bir önemi yok... Çünkü Türkiye bu toplantıya katılmakla, İran karşısında nesnel olarak yer almış oluyor.

Refah Partisi iktidarında böyle bir tutum, Türkiye'nin iç siyaseti bakımından büyük bir önem taşıyor.

Aynı zamanda gelecekteki dış politikasını da belirleyecek bir öneme sahip.

Amerikan hükümetinin sözcülerinden Nicolas Burns bölgedeki durum hakkında şunları söyledi:

"Talabani'nin İran, Barzani'nin de Irak ile temasta olduğu sır değil. Ancak, Kuzey Irak'ta kimin etkin olduğunu anlamak için, Ankara'da kimlerin bir araya geldiğine bakmak gerekir. Arabulucu ise ABD, Türkiye ve İngiltere'dir. Irak ya da İran değil..."

Bu zaten biliniyor... Peki meselenin emperyalist "nüfuz" alanları açısından aslı faslı nedir?

Burns yukardaki sözlerini şöyle bağlayarak meselenin aslını faslını çok iyi ortaya koyuyor:

"Bölgede kimin nüfuzunun olduğu görülüyor..."

Neymiş?

Mesele düpedüz bir "nüfuz" meselesiymiş ve bu Amerikan nüfuz alanından Türkiye de kendi payını almaktaymış...

Demek oluyor ki, Kuzey Irak ile ilgili yapılan bu toplantı, gerçekte, büyük devletlerin desteğini sağlamak için yırtınan Türk iktidar çevrelerinin, söz konusu büyük devletlerin total hegemonyasını kabul etme karşılığında İran'a karşı kendi bölgesel hegemonya amaçlarına ulaşma müzakereleridir.

Sonuç vermeyen her müzakere gibi, bu müzakere de eğer sonuç vermezse, konuşmanın yerini vuruşmanın alacağı muhakkaktır.

Şimdi Kuzey Irak'taki Kürt grupları arasındaki ateşkesin kim tarafından denetleneceği sorunu ortaya atılmıştır ve görünen odur ki, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'nin emelleri doğrultusunda bir küçük adım atmaya razı olmuş ve 31 Ekim tarihli Hürriyet'in verdiği habere göre ABD "ilk kez masaya oturan Türkmenler'e ateşkesi denetleme yetkisinin verilmesini" istemiştir. Sonuç bildirgesinde bu onaylanıyor.

Böylece Türkiye, bundan böyle Kuzey Irak'a yalnız "Kürt terörist gruplarına karşı sıcak takip" gerekçesiyle değil, kendisini bölgeye davet edecek olan "soydaş Türkmenler'in can ve mal varlıklarını korumak" gerekçesiyle, tıpkı Kıbrıs'ta olduğu gibi müdahale olanağını elde edecektir.

Bölgede şu anda yürüyen "nüfuz" kavgasının yönlerinden birisi budur.

Bölgede bir de Afganistan sorunu var...

Okuyalım:

"Türkiye, Dışişleri Bakanı Tansu Çiller'in tüm çabalarına rağmen Afganistan sorununun çözümünde baş rolü İran'a kaptırdı. Çiller'in aybaşında New York'ta BM Genel Kurulu'nda yaptığı 'Afganistan barış görüşmeleri Türkiye'de yapılsın' önerisi uluslararası camiada kabul görmeyince, görüşmelerde evsahipliği İran'a kaldı."

Haber böyle...

İkinci haber ise Afganistan'daki Taliban iktidarının hamisi Pakistan'dan:

"Pencap Eyaleti Başbakanı Arif Nekayi, RP'li TBMM Başkanvekili Yasin Hatipoğlu başkanlığındaki milletvekili heyetine, 'ülkenizi mollalara teslim etmeyin' uyarısında bulundu."

Ve Butto bu heyeti kabul etmedi.

Laik olduğu için mi Pakistan, Türkiye'yi istiskal ediyor?

Değil..

O Pakistan, Afganistan'da Taliban'ı destekleyor.

Peki Türkiye kimi destekliyor?

Başbakan Yardımcısı Çiller Afganistan'ın Özbek asıllı komutanı Dostum'un istediği yardımın yapılacağını açıklıyor...

Evet, her şey arap saçı...

Türkiye İran'la yarışıyor... Kuzey Irak'ta karşı karşıya geliyor... Afganistan'da ise işler karışıyor... Türkiye İran'a mesafeli, ama Pakistan'a karşı Dostum'la flört ediyor ve Pakistan'la arayı açıyor...

Bu kadar karışıklıktan ne çıkar?

Biz savaş çıkar diyoruz demesine ama...

Siz ne diyorsunuz?

Eroin işinde bilinmedik ne kaldı?

30 Ekim tarihli Sabah'ta Sedat Sertoğlu pek çok şeyin yanı sıra şunları yazıyor:

"Hükümet 'Kara Para Aklama Yasası'nı bir türlü çıkarmıyor. Çıkarmadığı için de, ülkemiz batının gözünde sınıf iniyor... Türkiye'nin bir 'Kara Para Cenneti' olduğuna ilişkin yazılar batı medyasında yaygınlaşıyor.

Neden çıkmaz bu yasa? Bir bilen var mı?"

Var... Daha geçenlerde Yeni Yüzyıl büyük bir manşetle "Batı Avrupa'ya giden eroinin yüzde 80'inin Türkiye kaynaklı" olduğunu duyurmuştu. Bu haberde İngiltere İçişleri Bakanlığı'nın Türkiye'ye sert bir uyarıda bulunduğu belirtiliyordu. 29 Ekim günlü gazeteler ise, Amerikan basınının bu haberi ele alan yazılarına yer verdi. SÖZ dergisinde bir yılı aşkın süreden bu yana, şunlar özellikle vurgulandı: Devletin devasa iç borçlarının yıllık faizi bütçenin yarıdan fazlasına eşittir ve devlet bu borçları her şeyden önce kara para sahiplerinden almakta ve trilyonlarca lirayı da yine bu kara para sahiplerine ödemektedir.

Kara para sahipleri uyuşturucu kaçakçılığı yapmakta, kaçak silah ticaretiyle uğraşmakta, kumarhaneleri ve fuhuş piyasasını elde tutmaktadırlar. Bu grup, devletin zirvesini oluşturan az sayıdaki kapitalist aileyle, devlet bürokrasisinin kilit noktalarını elde tutan asker sivil zümre, medyayı denetleyen tekellerin güvenilir propagandacıları, üniversite ve araştırma kurumlarındaki makbul elemanlar, Türkiye'deki bu çevrelerle içli dışlı yabancı diplomatik misyon kadroları, tarikatlerin önde gelenleri ile organik ilişki içindedir. Mafya denilen suç örgütlerinin eroinden doğrudan çıkarları vardır ve devlet zirvesindeki pek çok çevre de uyuşturucudan nemalanmakta olsa bile, zirvedeki "en namuslu", "devletine ve milletine" en düşkün ögeler Batı Avrupa'nın yüzde seksen eroin ihtiyacını karşılayan bu sektörün Türk iktisadi sistemindeki yerini bilmekte ve eroinsiz Türk ekonomisinin benzinsiz uçak gibi bir şey olacağını düşünmektedirler.

İşte devlet zirvesindeki güçler, kimisi tümüyle kişisel çıkarları, bir kesimi de "milli çıkarlar" nedeniyle, aynı zamanda kendileriyle organik bağlar içinde olduğu için mafya denilen suç örgütlerinin çökertilmesi için parmaklarını bile oynatmamaktadırlar. Zirvenin mafyayı çökertmesi, bir insanın pislik içinde olduğunu düşünerek bağırsaklarını çıkarıp köpeklere atması gibi bir şeydir.

Kaldı ki, mafya adını taşıyan bu suç örgütleri zirvenin içindeki beyinlerden ibaret olmayıp, 12 Eylül öncesi "Ülkücü"lerin, itirafçı "devrimci"lerin mafyalaştırılmasıyla örgütlenmiş ve işte bu örgüt aynı zamanda rejim muhaliflerine karşı bir cinayet şebekesi olarak da görevlendirilmiştir. Bu şebekenin güvenlik güçleri içinde güçlü dayanaklara sahip olması, giderek dallanıp budaklanmasıyla kimin kimi denetlediği belirsiz bir örgüt ortaya çıkmış ve pek çok kimsenin haklı olarak belirttiği gibi devletin içindeki bir odak tarafından koordine edilen bu şebekeye "kontrgerilla" denilmiştir.

Eroinsiz kontrgerilla, kanı çekilmiş sırtlan gibi bir şey olduğu için, bu şebeke zirvenin içindeki unsurların kişisel çıkarları, milli çıkarlar nedeniyle kol kanat gerdikleri eroin ticaretinin militan korumalarıdır ve tümünün nafakası işte bu "beyaz zenginlikten" karşılanmaktadır.

Ve nihayet söylenmesi gereken şudur: "Kara para" ile ilgili baskılar, çoktan beri Batı "uygarlığını" kemiren beyaz zehiri sınırlamak için harekete geçen büyük kapitalist devletlerin polis teşkilatları tarafından yapılmaktadır. Bu devletler, uluslararası ticaret ilişkilerinde, nasıl ki devletçilik dediğimiz uygulamaya, binbir türlü subvansiyonlar nedeniyle "haksız rekabet" yaratan bir uygulama olarak bakıyor ve onun tasfiyesini dayatıyorsa, aynı şekilde, beyaz zehir ticaretini de Türk kapitalizminin ekonomi dışı yöntemlerle rekabet gücü elde etme yöntemi olarak artık tasfiye etmeye karar vermiştir.

Türk kapitalist devlet zirvesi, işte bu "emperyalist" baskıya direnmekte, her konuda işbirlikçi olan, el etek öpen bu kapitalist zirve, eroin konusunda "tam bağımsız" ve bütünüyle "millici" bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sedat Sertoğlu'nun kafasına sığdıramadığı gerçek budur.

Vicdani retçi Osman Murat Ülke TCK155. maddeden yargılanırken, TACK 58. maddeden tutuklandı!

O şimdi *asker* değil!

Ayla ÖNDER

Osman Murat Ülke 26 yaşında. İzmir Savaş Karşıtları Derneği Başkanı. Suçu; "Halkı askerlikten soğutma". Ülke, bu suçtan dolayı TCK'nin 155. maddesine göre yargılanıyor. Ancak tutuklanmasına neden olan madde farklı; Türk Askeri Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde tarif edilen "Milli mukavemeti kırma fiili"ni işlediği gerekçesiyle 7 Ekim 1996'da tutuklandı.

Osman Murat Ülke, 1995 yılında, yine aynı suçtan Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yargılanmış ve beraat etmişti. Ancak askerliğini yapmamış olduğu için Şube'ye teslim edilmiş ve askerliğine karar alınmıştı.

Bunun üzerine aynı zamanda Dünya Barış Günü olan 1 Eylül 1995 günü bir basın açıklaması yaparak, vicdani retçi olduğunu ve askere gitmeyeceğini açıklamıştı. Ülke, aynı gün kendisine verilen askerlik cüzdanını da yakmıştı.

Bu basın açıklamasından 4 gün sonra, 5 Eylül 1995 günü, Genelkurmay Mahkemesi Savcılığı tarafından soruşturma başlatılmıştı. Bu soruşturmanın ardından, Ülke hakkında tutuklama kararı çıkartılmıştı. Ancak ne gariptir ki Osman Murat Ülke bu karardan 1 yıl sonra, 7 Ekim 1996'da tutuklandı. Bu tutuklamanın son zamanlarda sertleşen devlet politikaları ile doğrudan bir bağlantısı olduğu çok açık... Yaşar Kemal, Çetin Altan, Şanar Yurdatapan, Osman Murat Ülke... Bunlar son zamanlarda herkese gözdağı vermek üzere seçilen 'kurbanlar'ın isimleri. Ülke'nin ismi belki diğerleri kadar bilinmiyor, tanınmıyor ama belki de bundan sonrasında bilinecek, duyulacaktır kimbilir...

"Milletçe" neye "mukavemet" ediyoruz ki, bunu "kırmaya" teşebbüs edenler var?

155. madde...

Son yıllarda sivillerin askeri mahkemelerde yargılanmaları giderek sıklaşıyor.Bazı insanlar başlarına gelebilecek her şeyi göze alarak düşüncelerini açıklıyor ve tüm taraflarıyla savaşı eleştiriyorlar. Ve böylece "düşünce suçu" işliyorlar.

"Halkı askerlikten soğutma" Türkiye Cumhuriyeti devletinin çeşitli yasalarınca tarif edilen 100'e yakın düşünce suçundan biri.

Yargılama usulü ve bu usulün siyasal işlevi göz önüne alındığında, diğer "düşünce suçlarından" belli bir farklılığı olan 155. madde aynen şöyle: "Geçen maddelerde yazılı olan ahval haricinde kanunlara karşı gelmeye halkı teşvik ile memleketin emniyetine tehlike ivas edecek surette makale neşir edenler ve halkı askerlikten soğutmak yolunda neşriyatta veya telkinatta bulunanlar, yahut umumi bir içtimada veya nâsın toplandığı yerlerde bu suretle nutuk irat edenler, 2 aydan iki seneye kadar hapis olunur ve bunlardan 4.500 liradan 36 bin liraya kadar ağır cezayı nakdi alınır."

Bu madde ile kişilerin askeri yasalar ve askeri uygulamalar konusundaki görüş, inanç ve düşünceleri suç kabul ediliyor.

Kim sivil, kim asker?

1993 yılına kadar, "halkı askerlikten soğutma" bir terör suçu olarak fiilen DGM'lerin görev alanında kabul ediliyordu. 1993'ten bu yana ise bu suç, Türk Askeri Ceza Kanunu'nun (TACK) 58. maddesi ile ilişkilendirilerdi. Görevli mahkeme olarak da askeri mahkemeler kabul edilmeye başlandı.

TACK'nın 58. maddesi şöyle;

"Her kim, Türk Ceza Kanunu'nun 153 ve 161. maddelerinde yazılı suçlardan birisini ve 155. Madde'de yazılı halkı askerlikten soğutmak yolunda neşriyatta ve telkinatta bulunmak ve nutuk irad etmek fiillerini işleyecek olursa, milli mukavemeti kırmak cürmünden dolayı mezkur maddelerde gösterilen cezalarla cezalandırılır." Bu maddeye göre, savaşa, militarizme ve askerliğe karşı düşüncelerini açıklayan insanlar sadece "halkı askerlikten soğutma" ile değil, "halkı askerlikten soğutmak yoluyla milli mukavemeti kırmak" ile de suçlanıyor ve bundan dolayı sivil mahkemelerde değil, askeri mahkemelerde yargılanmalarına zemin hazırlanıyor.

"Halkı askerlikten soğutma" suçu Türk Ceza Kanunu (TCK) içinde zaten düzenlenmiş. Bu yetmiyor, bir de Askeri Ceza Kanunu'nda (TACK) yer alıyor.

"Halkı askerlikten soğutmak" suçu, "milli mukavemeti kırmak" ile ilişkilendirilerek, "vatana ihanet" suçları arasında ele alınıyor. Böylece de zaman aşımına uğraması engelleniyor. Dolayısıyla herhangi bir tarihte savaşa ve militarizme karşı bir görüş dile getirmekten dolayı ömrünüzün sonuna kadar yargılanma tehdidi altındasınız.

155. maddenin askeri bir suç olarak kabul edilmesine imkan veren bu usul, aynı zamanda savaşa ve militarizme yönelik eleştirilerin hepsini askeri yargı kapsamına sokuyor. Böylece kişinin düşüncelerini açıklaması sonucu baskıya maruz kalması, yargılanması, hapsedilmesi yetmezmiş gibi, bir de tüm bu işler askeri makamlar tarafından yapılıyor. Yani bir "sivil" olarak askeri uygulamaları eleştiren herkes, askerler tarafından askeri yasalara göre yargılanıp, askeri hapishanelere gönderiliyor.

Genelkurmay devrede

Militarizme ve savaşa ve bununla bağlantılı olarak, zorunlu askerliğe yapılan eleştirilerin askeri yargı kapsamına alınmasıyla Genelkurmay Başkanlığı meseleye el koymuş oluyor ve konu kesin bir biçimde tartışmaya kapatılıyor. Böylece savaş karşıtı düşüncelerin önü kesilmeye çalışılıyor. Bu konuda Savaşa Karşı Barış Dergisi Yayın Kurulu'ndan Aylin Çevik şöyle konuşuyor: "Aslında bu yasa maddesi ülkede yaşayan her sivile asker gözüyle bakıldığının göstergesidir. Kısacası hepimiz asker uygulaması görüyoruz. Ordu disiplini ve anlayışı içinde algılanıp değerlendiriliyor ve ceza yiyoruz. Eğer bu anlayışta değilseniz ve siz kendinizi bir sivil olarak görüyorsanız bir Türk askeri konumunda ceza görüyorsunuz." Ordu ve militarist politikalar "dokunulmaz" kılınıyor. Amaç, orduyu ve militarist politikaları "eleştirilebilir olanın" sınırları dışına çıkarmak. Bu "dokunulmazlık", ordunun devletin diğer organlarından ayrı, onlardan üstün ve eleştirilemez bir yere sahip olmasından kaynaklanıyor. İşte 155. maddeyi ihlal edenler aslında bu dokunulmazlığı tanımadıkları için hedef durumuna geliyorlar.

Ülke açlık grevinde

Bütün bunlara karşılık Osman Murat Ülke ilk gün gösterdiği tavrını koruyor ve "vicdani retçi" olduğunu her fırsatta tekrarlıyor. İki haftadır tutuklu bulunduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde açlık grevinde bulunuyor. Ülke, ilk geldiği günden itibaren kendisine dayatılan askeri yaptırımlara karşı çıktı. Kendisine giydirilmek istenen askeri kıyafete itiraz etti. Ve 14 Ekim'de başlattığı açlık greviyle, cezaevinde kaldığı sürece üniforma giymeksizin ve diğer askeri uygulamalara katılmaksızın yaşamını sürdürebileceği insani koşulların sağlanması veya sivil bir cezaevine geçme taleplerini ısrarla dile getiriyor. Osman Murat Ülke yalnız değil. Kendisiyle dayanışmak amacıyla 5 şehirde sivil inisiyatifler kuruldu. İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Bodrum'da kurulan bu inisiyatifler yaklaşık bir haftadır Ülke için dayanışma çağrısı yapıyorlar. Ayrıca çeşitli eylemler ve etkinlikler planlanıyor. Cumhurbaşkanlığı'na, Başbakanlık'a, Savunma, İçişleri ve Adalet bakanlıklarına faks çekmek, imza toplamak gibi eylemler tasarlanıyor. Eğer izin alınırsa afiş asmak da düşünülüyor.

Ancak her şeye karşın Ülke için yeterli duyarlılığın ve desteğin oluştuğunu söylemek zor. Çünkü insanlar çekiniyorlar. Aylin Çevik "Bu çekinmenin altında sadece devlet baskısı değil, kültürel bir baskı da söz konusu" diyor.

Bu inisiyatiflerin duyarlı insanlara bir çağrısı daha var. Ülke'nin 19 Kasım'da Ankara'da Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yapılacak duruşmasına herkesi çağrıyorlar. Biz de duyuruyoruz...

Kaçmayı düşünmüyorum

Osman Murat Ülke 1 Eylül 1995'te vicdani ret hakkını kullandığını açıkladığı basın toplantısında şöyle bir konuşma yapmıştı:

'İyi günler,

Bugünkü basın toplantısını İzmir Savaş Karşıtları Derneği düzenlemedi. Bu toplantının sorumluluğu yalnızca bana aittir.

Bildiğiniz gibi Ankara Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde görülen ve "halkı askerlikten soğutma" suçunu işlediğimiz iddia edilen dava 29 Ağustos tarihinde sonuçlandı.

Dava sonucunda, geçen yıl kapatılan İstanbul Savaş Karşıtları Derneği Başkanı Arif Hikmet İyidoğan 6 ay, üniversite öğrencisi Gökhan Demirkıran 4 ay, Mehmet Sefa Fersal 2 ay hapis cezasına çarptırıldılar. Ben beraat ettim. Ancak karar okunmadan önce dava konusu ile hiç ilgili olmadığı halde hakimin askerliğimi yapıp yapmadığım yolundaki sorusu sonucu Çankaya Askerlik Şubesi'ne teslim edildim. (...) Bu biçimde savaş karşıtlarını kamuoyunun gözü önünden kaçırabileceğini sanıyorlar. Her şeyden önce ben asker kaçağı değilim, vicdani retçiyim. Ne askerlik yapmayı, ne de kaçmayı düşünüyorum. Kaçmam için hiçbir neden yok. Çünkü insanların askere gitmeme hakkını saklanıp gizlenmeden kullanabilmeleri gerektiğini savunuyorum.

(...)

Askerlik Şubesi'nde bana verilen kağıtlar gereği, benim artık bir asker olduğum ve dün, yani 31 Ağustos tarihinde Bilecik'te bulunan 9. Jandarma Er Eğitim Alayı'na teslim olmam gerektiği iddia ediliyor. Gördüğünüz gibi gitmedim, buradayım.

Asker kaçağı değilsem de kendi ayağımla kışlaya gitmekte bir anlam göremiyorum. Aksine, kendi iradem doğrultusunda bana ait olduğunu kabul edemeyeceğim...

(...) Elbette götürüleceğimin farkındayım. Ama götürülene kadar, artık kaç gün sürerse, yaşantımın akışında hiçbir değişiklik olmayacak. Beni zorla götürmek amacıyla burada bulabilirler.

(...) "

1 Eylül 1995

TCK 155'ten yargılananlar...

Genelkurmay Başkanlığı 1993 yılının sonlarına doğru askeri yargı yolunu sivillere karşı yaygın olarak kullanmaya başladı. Böylelikle sıkıyönetim dönemleri ve casusluk suçları dışında da sivil kişilerin askeri mahkemelerde yargılanması yolu açıldı. Aynı yıl Genelkurmay Başkanlığı'nın basın organlarına ve gazetecilere yönelik yaptığı suç duyurularında da büyük artışlar oldu. Genelkurmay Başkanlığı tarafından Adalet Bakanlığı kanalıyla savcılıklara gönderilen suç duyurularının sayısı 217'yi buldu.

1993'den bu yana TCK'nın 155. maddesinden yargılananlar şunlar oldu:

Aytek Özel- İzmir'de kurulan ilk Savaş Karşıtları Derneği'nin başkanı. 1993 yılı sonunda HBB televizyonunda dernekle ilgili yapılan bir röportaj sonucu 1 yıl 15 gün ceza aldı. Yaklaşık üç ay kadar askeri cezaevinde hapis yattı.

Arif Hikmet İyidoğan - Kapatılan İstanbul Savaş Karşıtları Derneği Başkanı. 17 Mayıs 1994'te İstanbul SKD'nin açılışında yapılan "Zorunlu askerliğe hayır" konulu basın toplantısından sonra tutuklandı. Yaklaşık üç ay askeri cezaevinde kaldı.

Gökhan Demirkıran ve M. Sefa Fersal - İstanbul'daki 17 mayıs 1994 tarihli basın açıklaması sırasında söyledikleri sözler nedeniyle gözaltına alındılar ve haklarında dava açıldı.

Bilgesu Erenus - Bir konserinde yaptığı konuşmadan sonra hapis cezasına çarptırıldı. 24 gün sonra serbest bırakıldı.

Ali Tevfik Berber ve Erhan Akyıldız- HBB televizyonunda Aytek Özel ile yaptıkları röportaj sonrasında tutuklandılar. Önce ikişer ay hapis ve 160'ar bin lira para cezasına mahkum oldular. Daha sonra cezaları bozuldu ve beraat ettiler.

M.Ali Birand, Deniz Arman ve Halim Abanoz - 32. Gün haber programında askerlik süresinin uzatılmasına ilişkin yaptıkları yayın nedeniyle haklarında dava açıldı.

Erhan Bay ve İsmet Kantar - 32. Gün haber programında askerlik süresinin uzatılmasına ilişkin konuk olarak konuşma yapan iki er. Haklarında dava açıldı.

Neşet Koçkar - İSKD üyesi; Balıkesir'de üzerinde "askerliğe hayır" şeklinde slogan bulunan afişleri asarken gözaltına alındı ve hakkında dava açıldı.

Ayşe Tosunar, Nazmiye Zencir ve İbrahim Arzuk - İzmir'de kapatılan ilk Savaş Karşıtları Derneği'nin yönetim kurulu üyeleri. Vicdani ret konusunda yapılan basın açıklamaları nedeniyle haklarında çeşitli zamanlarda dava açıldı.

Murat Gün - Savaş Karşıtları Derneği'nin bir süre önce çıkardığı Bakaya adlı derginin yazışleri müdürü. Dergideki yazılar nedeniyle hakkında dava açıldı.

Doğan Yıldırım ve İbrahim Sirkeci - Bilkent Üniversitesi Öğrenci Konseyi Başkanı Doğan Yıldırım ve Fikir Kulübü üyesi İbrahim Sirkeci zorunlu askerlik uygulamasını eleştirmek üzere yaptıkları bir basın açıklaması nedeniyle mahkemeye verildiler.

Yaşar Kaya, Şeyh Davut Karadağ, Kemal Şahin, Ömer Özdemir, Besim Döner, Ocak Işık Yurtçu, Necati Bozkurt, Mehmet Emin Başer, Emel Kaplan- Bu isimlerin tümü kapatılan Özgür Gündem gazetesi çalışanları idi. Gazetedeki yazıları nedeniyle çeşitli zamanlarda haklarında dava açıldı.

Yücel Göktürk ve Derya Bengi- Ekspres dergisi çalışanları; yazıları nedeniyle haklarında çeşitli zamanlarda dava açıldı. Saruhan Oluç - İşçiler ve Politika dergisinde yayınlanan bir yazısı nedeniyle hakkında dava açıldı. İHD Ankara Şubesi ve İzmir Savaş Karşıtları Derneği Yönetim Kurulu üyeleri - İHD Ankara Şubesi'nin 1995 yılında düzenlediği İnsan Hakları Kurultayı'nda, İzmir Savaş Karşıtları Derneği'nin sunduğu tebliği nedeniyle her iki kurumun yönetim kurulları aleyhine dava açıldı.

Üniversite öğrencileri 6 Kasım'da İstanbul'da Beyazıt'ta, Ankara'da Cebeci'de

YÖK 15 yaşında, öğrenciler yine sokakta

Bülent AYTAÇ

İstanbul'daki üniversite gençliği 6 Kasım'da yine Beyazıt Meydanı'nda.. Ankara'daki öğrencilerin bu yıl toplanacağı alan ise Cebeci. 6 Kasım öğrenciler ve öğretim üyeleri için uğursuz bir gün.

Çünkü 15 yıl önce, o gün YÖK kuruldu! Bu nedenle YÖK'ün kuruluş günü 6 Kasım'da öğrenciler sokağa çıkıyor. Her yıl olduğu gibi...

Yine üniversite çalışanları, aydınlar, sanatçılar, kamu çalışanları ve işçiler bu protestoya destek verecek.

İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu'nun düzenlediği bu eylem için günler öncesinden tartışmalar yapıldı. Fakültelerde var olan öğrenci cephelerinde gerçekleştirilen bu tartışmalar sonucunda 6 Kasım'da Beyazıt Meydanı'nda buluşma kararı alındı.

Toplumsal muhalefetin tüm kesimleriyle dayanışma içinde gerçekleştirilecek bu eylemi, KESK, Eğitim-Sen, ÖES, işçi sendikaları, demokratik kitle örgütlerinin yanı sıra ÖDP, HADEP, DBH gibi siyasi partiler de destekleyecek.

Koordinasyon temsilcileri, aydınlar, yazarlar ve sanatçılarla da görüşmelere başladı. Duyarlı olan herkese ve her kuruma, 6 Kasım eylemlerine kitlesel olarak katılmaları çağrısı var...

Yanıtlar genellikle olumlu. Hemen herkes, o gün öğrencilerin yanında olacağını açıklıyor.

'Yönümüz özgürlük, dersimiz isyan!'

Ankara Üniversiteleri Öğrenci Koordinasyonu, 6 Kasım günü saat 12.00'de Siyasal Bilgiler Fakültesi önünde toplanıyor. Koordinasyonun bu eylemle ilgili hazırladığı çağrı metninde şöyle bir söz yer alıyor: "Bizler 12 Eylül'de ülkeye, 6 Kasım'da ise YÖK'le beraber üniversitelere çöken karanlığa karşı isyanı yükseltiyoruz. Yönümüz özgürlük, dersimiz isyan!"

Bildiri şöyle devam ediyor:

"Biz üniversite istiyoruz. Bunun için Cebeci'yi zaptetmeye gidiyoruz. Geleceğimizi satışa çıkaran bir üniversiteye karşı, nasıl özgürlükten başka gelecek tanımadığımızı söylüyorsak, üniversitede söz ve karar hakkımızı da istiyoruz."

"Ülkede savaş, üniversitede üniforma istemiyoruz" sloganıyla noktalanıyor bildiri...

80 öncesi toplumsal muhalefetin en önemli ayaklarından biri olan üniversiteler ve üniversite gençliği, 12 Eylül darbesiyle birlikte büyük bir tahribata uğratıldı.

Yüksek Öğrenim Yasası'nın yürürlüğe girmesi ve 6 Kasım 1981'de bu doğrultuda oluşturulan Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) bu tahribata yol açan somut uygulama oldu. Yasanın yürürlüğe girmesinin hemen ardından, 465 öğretim üyesi ve 790 öğretim görevlisi üniversitelerden atıldı veya ayrılmak zorunda kaldı. Yaklaşık 50 bin öğrenci de disiplin soruşturmaları sonucunda okullarından uzaklaştırıldı.

Bugün ise öğrenci gençliğin kısmi ve dönemsel kazanımları olsa da, YÖK'ün üniversite ve öğrenciler üzerindeki tahribatları devam ediyor.

Üniversite yönetimlerine gerici kadrolar yerleştiriliyor, bilimsel eğitim adım adım terk ediliyor. Eğitimi bütünüyle paralı hale getirme çabaları hızlanıyor.

Eğitimin paralı hale getirilmesine, bilginin metalaştırılmasına ve Eğitimde özelleştirmeye karşı harekete geçen üniversite gençliğinin talepleri açık ve net; üniversite yönetimlerinde, üniversitenin tüm unsurlarının söz, yetki ve karar hakkının var olduğu bir üniversiteyi yaratmak...

6 Kasım bu doğrultuda yeni bir adım olacak...

Bayraklı, ezanlı *linç* tehdidi

'Akşamüstüydü, ben balkondaydım. Aşağıdan doğru 10-15 kişilik bir grup sokağa girdi. 16-17 yaşlarındaydılar. Hepsinin üstlerinde beyaz önlük vardı. Önlüğün ön tarafında ülkücü arması, sırtlarında ise Türk bayrağı asılı halde yürüyorlardı. Demet'in oturduğu binaya girdiler. Daha sonra kapıları vurmaya başladılar, tekmelediler. Ben çok korktum kapıyı sürgüledim.'

Hacer YILDIRIM

Yıllardır, Ülker Sokak'ta yaşıyorlar travestiler. Geçimlerini bütün kapılar yüzlerine kapatıldığı için fuhuş yaparak sağlıyorlar. 20 yıldır bu sokakta oturuyorlar. 20 yıldır Emniyet'ten, insanlardan travesti oldukları için çeşitli baskılar görmüşler.

Ama son aylarda yaşadıkları baskıyı hiçbir zaman yaşamamışlar. Fuhuş yapmakla suçlanmışlar, ama "topluca linç edilme" tehlikesini ilk kez yaşıyorlar. Hükümetler değişip tan ayrılıyor. Aynı sokakta oturan bir travesti olayı şöyle anlatıyor: "Akşamüstüydü, ben balkondaydım. Aşağıdan doğru 10-15 kişilik bir grup sokağa girdi. 16-17 yaşlarındaydılar. Hepsinin üstlerinde beyaz önlük vardı. Önlüğün ön tarafında ülkücü arması, sırtlarında ise Türk bayrağı asılı halde yürüyorlardı. Gelip, Demet'in oturduğu binaya girdiler. Daha sonra kapıları vurmaya başladılar, tekmelediler. Ben çok korktum kapıyı sürgüledim. On dakika kapıları yumrukladılar, tekmelediler. "Açın kapıyı" diye bağırıyorlardı. Sonra çıkıp gittiler.

Herkes dışarıdaydı, şaşkındı. Kimse bir şey sormadı. Polis arabası onlar tam sokağı terketmek üzereyken geldi."

Demet (sağda), Ece (solda); üzerlerindeki baskı artık kitlesel bir ayaklanmaya çevrilmek isteniyor.

politikacıların dillerinden düşmeyen 'ezan ve bayrak' sloganı şimdilerde travestilerin oturduğu Ülker Sokak'ta kullanılmaya başladı.

Ülker Sokak'taki yeni slogan: "Eşcinsel değilsen bayrak as." Bu slogan, travesti ve eşcinselleri Ülker Sokak'tan atma kampanyasını başlatan Güngör Hanım'a ait. Güngör Hanım'ın son aylardaki tek işi travestileri kovmak. Bu kampanyayı Beyoğlu Emniyeti'nden Süleyman Ulusoy'la (Hortum Süleyman) birlikte sürdüren Güngör Hanım'ı şimdi Refah Partili Beyoğlu Belediye Başkanı Nusret Bayraktar ve bir grup ülkücü de destekliyor. Geçtiğimiz pazartesi akşamı Ülker Sokak'ta travesti Demet Demir'in oturduğu binaya 16-17 yaşları arasında 15-20 kişilik ülkücü bir grup baskın düzenliyor. Grup, binanın içine girerek kapıları tekmeliyor, kimseyi bulamayınca da sokak-

'Dincileri, ülkücüleri göndereceğim'

Ülker Sokak'ta oturan travestilerin sözcüsü Demet Demir, bu grubun geldiği gün bir TV kanalında çekimde olduğunu, çekim sırasında gelen telefonla olayı öğrendiğini söylüyor. Bir başka görgü tanığı ise, "Üç arabayla geldiler sokağa. 15-20 kişiydiler. Önce Güngör Hanım'ın evine uğrayıp daha sonra Demet'in oturduğu binaya girdiler. Kapıları tekmelediler. Polis arabası sokağın köşesinde bekliyordu. Bu açıkça bir saldırıydı. Güngör Hanım 'Dincileri, ülkücüleri göndereceğim, Kasımpaşa'dan adamlar getireceğim' diyordu. Bu işi artık siyasi arenaya çevirdiler" diyor. Demet, polisin kendilerine belirli bir yere kadar baskı yaptığını, ama artık bu baskının kitlesel bir ayaklanmaya çevrilmek istendiğini belirtiyor. Travestilerden Ebru "Bayrak davası çıkarttılar.

Biz ayrı bir devlet istemiyoruz. Ayrı bir bayrakta dalgalandırmıyoruz ki kimin bayrağını kime dalgalandırıyorsunuz.

Bir aydır bayrak kampanyası başlattı bu kadın. Sanki biz başka bir bayrak istiyormuşuz, sanki bize başka bir toprak verin diyormuşuz gibi insanları bayrakla kışkırtıyorlar" diyor.

Ece ise sokakta sadece insanca ve bütün insanlar gibi eşit şartlarda yaşamak istediklerini belirtiyor. "Bölücülük yaratmaya çalışıyorlar. Bayrak asıp, insanları kışkırtıyorlar, dini sömürüyorlar. Güngör Hanım, yerine göre dindar oluyor, yerine göre milliyetçi...

Aslında hokkabazın teki bu kadın. Bayrağını seven bir kadın ülkesinin vergisini çalmaz bir kere, benim bildiğim. Bir dinci geliyor başına başörtü örtüyor, milliyetçi geliyor bayrak asıyor, iki yüzyülük yapıyor" diyor.

'Amaçları katliam yaratmak'

Ebru, politikacıların da bu tür davranışlarda bulunduğunu belirtiyor; "Şimdiki başbakanımız da aynı şekilde davranıyor, amaçları katliam yaratmak. Kadın 'Fatih'in torunları bu işi yapar mı? diye insanları kışkırtıyor. Bu çok komik bir durum."

Mahalleliyi kendilerine karşı Emniyet'in teşvik ettiğini 'vurun, kırın, kesin' dediklerini belirtiyorlar. Demet "Emniyet böyle davrandıkça diğer insanlara da cesaret veriyor. Yani gerçek yüzünü gösteriyor. Polis, vatandaşı korumakla görevli, insanları linçe teşvik etmekle değil" diyor.

"Bayrak as" kampanyasına sokakta üç beş kişinin destek verdiğini, bu yüzden Güngör Hanım'ın sokak dışından insanlar getirdiğini söylüyor. "Ben de bayrak asarım, onunla iş bitmiyor, mühim olan insanın yüreğindeki. Beynindeki dürüstlük. Onlar dini de bayrağı da çıkarları için malzeme olarak kullanıyorlar. Bu sokak 20 senedir var, bugün kurulan bir sokak değil ki" diyen Ece Ülker Sokak'ta travestilerin tarihçesinin 1900'lü yıllara dayandığını belirtiyor. "Gayrimüslimlerin döneminde burada oğlanevleri varmış. Şimdi 1996 yılındayız. Düşünün travestilerin çok eski bir tarihçesi var burada."

Güngör Hanım için bir gazetede "travesti kovar" nitelemesi yapıldığını belirten Demet "O zaman biz de 'sahtekar kovarız' diyor. Demet, Güngör Hanım'ın vergi kaçırdığını, apartmanındaki kiracılarını dolandırdığını, evden çıkan kiracıların depozitlerini vermediğini belirtiyor.

Ebru "Bugüne kadar ben neler gördüm. Burası sadece bir sembol biz Türkiye'nin her yerinde diğer insanlar gibi yaşıyoruz. Hatalarımız oldu biliyoruz. Bir sürü travesti bu sokaktan taşındı, çok az kişi kaldık. Ama hala bizimle uğraşıyorlarsa bu Hitler'in Almanya'da yaptığı soykırımla aynı düzeyde. Eşcinsel soykırımı yapmak istiyorlar" diyor.

Şeriat isteyip, Atatürkçü oluyorlar

Demet, Ebru ve Ece, Güngör Hanım'a dava açacaklarını ve onun bayrak kampanyası başlatmakla gerçek bir bölücü olduğunu belirtiyorlar. "Kimi kimin evinden kovuyorlar. Ne demek 'bizden olmayan yok olsun.' Niye gidelim canım. Her insanın, her yerde oturma özgürlüğü var. Evimiz kira bile olsa kontratımız var, kanunlar var" diyen Ece'nin sözünü Ebru keserek şöyle diyor:

"Koskoca TBMM'ne gelmeden önce 'şeriat isteriz, şeriat isteriz' diye bağıran milletvekili Şevki Bey şimdi takım elbise giymiş, numaradan Ata'ya saygı gösteriyor. Ata kalksa da bunların analarını ağlatsa, hepsini asar meydanlarda kim kimin savunuculuğunu yapıyor. Herkes maske takmış, bizim maskemiz yok ki takalım, maske takmıyoruz. Çiller başörtüsünü takıyor, diğeri 'laikim' diyor. Ankara'da oradaki hükümetin yönetim şekli neyse işte buraya da böyle yansıyor."

Travestilere alışveriş yasağı

Ülker Sokak'ta geceleri birkaç kişinin kazan kapaklarını birbirine vurarak, Mehter Marşı söylediklerini, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni okumalarına karşı "Sanki biz Türk değiliz" diye sitemlerini belirtiyor travestiler. Ülker sokaklı olduklarını, bu sokakta 20 yıllık geçmişlerinin olduğunu söyleyerek, "Burası artık bir onur meselesi oldu bizim için, fuhuş yapsak da, yapmasak da bu evde oturacağız. Bazı insanlar idealleri için yaşarlar, idealleri için ölürler. Yani biz her zaman buradayız, burada kalacağız, isterlerse öldürsünler" diyorlar. Beyoğlu Belediye Başkanı Nusret Bayraktar ve Beyoğlu Emniyeti'nden Süleyman Ulusoy'un talimatıyla Ülker Sokak'ta travestilerin bakkallardan alışveriş yapması yasaklanmış. Bu yüzden sokakta bir bakkal, bir su deposu ve bir kuaför kapatılmış.

'Hiçbir şey bir insan değildir'

Neşe YAŞIN

"Ateş ettiğiniz zaman onun bir insan olduğunu düşünmeyeceksiniz. Beyni mi dağılmış, kan mı fışkırmış. Onu bir beyin olarak görmeyeceksiniz. Ateş edeceksiniz, çünkü ateş etmezseniz o ateş edecek ve sizi öldürecektir".

Sınır eylemleri sırasında genç bir asker dehşet içinde dinliyordu komutanın bu sözlerini. Öldürmeye programlanmıştı, artık öldürebilirdi... Sınırdaki kanlı karşılaşma bütün dünya ekranlarındaydı ertesi gün. Bir insan hiçbir şeydir; bir çakıl taşı için ölürüz... Bayrağımız için öldürürüz... Andre Malraux faşizmin gençleri ölüme sürüklediği "bir insan hiçbir şeydir" sloganına karşı şöyle demişti:

"Hiçbir şey bir insan değildir"...

Ve elbette "insandan çok şey yapılabilir"... Genç bir insandan bir katil yaratılabilir kolayca... Ölüm oyunu kurallarına göre planlanır ve genç insanlar karşı karşıya getirilir... Sonra genç insanlar ellerine tutuşturulmuş silahlarla birbirlerine ateş ederler ve ölürler... Onun yerine aynı genç insanlar bir barış partisine çağrılabilirler, haki üniformalar değil, şık giysiler giyerler. Özenle tıraş olup, güzel kokular sürerler. Anneleri arkalarından ağlamaz; hayranlık ve sevgiyle bakar... Bu barış partisinde genç insanlar karşılarındakinin de insan olduğunu düşünürler. Birbirleriyle kucaklaşırlar. Birlikte dans ederler...

O geçilmez, aşılmaz sınır; dikenli telleri, ateş etmeye hazır bekçileriyle şunu ima etmektedir: Her iki tarafta birbirlerine saldırmaya, parçalamaya hazır vahşi hayvanlar yaşamaktadır. Bu yüzden onları ayrı bölmelerde tutup kanlı buluşmayı önlüyoruz...

Bunu yapanlar, korkunun nefreti yarattığını iyi bilirler. Nefret ise, öldürmeye hazırlamanın birinci koşuludur. Ulaşılmayan, dokunulmayan, temas edilemeyen öteki tarafta neler olduğuna dair korkulu masallar anlatılır. Bütün değersizlikler düşmana aittir. Onlar zalimler, onlar kötülerdir; bizler ise kahramanlar ve haklılarız.

Bir Türk, bir Rum çocuk doğurabilir mi?

Yeğenim Mustafa yedi yaşında. Onu, yılda bir kez BM tarafından gerçekleştirilen bir barış buluşmasına götürmeye karar verdim. Gün 24 Ekim1996... Sınırdaki kanlı olayların üzerinden henüz iki ay geçmiş. Olaylar sırasında Mustafa babasına şöyle bir soru sormuştu: "Baba, bir Türk, bir Rum çocuk doğurabilir mi?"

Mustafa yaşadıkları sınır köyünde balkonda durmuş, motosikletlilerin ne zaman geleceğini bekliyor; yoldan geçen askerlere el sallayıp, "Kahraman Türk Askeri!" diye bağırıyordu... Onunla dikenli teller arasında yürürken hayatında ilk kez bir Rumla karşılaşacağını düşünüp "Rumları nasıl hayal ediyorsun?" diye sordum. "Üstleri başları metalmiş gibi" dedi. Kimbilir hangi çizgi filmin "düşman"larıydı ilişkilendirdiği... Merak ve heyecan içindeydi... Büyük bir deneyim yaşıyordu bugün...

Barış çabaları meyve versin

Adonis, şaşkınlık içinde çevresine bakıyor ve "bu sürrealist bir durum" diyordu. "Gözlerime inanamıyorum. Arjantin bandosu şarkılar çalıyor; İngiliz askerleri hizmet ediyor. Binlerce Kıbrıslı Türk ve Rum sohbet içinde... Kucaklaşanlar, kadeh kaldıranlar hiç edilemeyecek telefonlar için birbirlerine kart uzatanlar, Ledra Palace kontrol noktasında (chek-point) yüzlerce Kıbrıslı Türkün birleştiği; geçiş işlemlerinin uzun sürdüğü haberleri geliyor... Geçebilmek için listede adınızın bulunması ve önceden izin için başvurmuş olmanız gerekiyor... Ortalıkta bir sevinç rüzgarı dolanıyor:

"Her şeye rağmen bu yıl da oldu işte!"

BM sözcüsü Gustav Feissel konuşuyor:

"Bu gece buradaki varlığınız, Kıbrıslı Türk ve Rumların dostluk ve uyum içinde iki toplumun, iki bölgeli bir federasyonda yaşayabileceklerinden şüphe edenlere zarif bir mesajdır.

(...)

Kıbrıs sorunu seyirlik bir spor karşılaşması değildir. Kıbrıs sizin adanızdır ve federal bir çözüm için bıkmadan çalışmak sizin sorumluluğunuzdur. Kıbrıslılar olarak, saygıyla temellenen sözler ve vaatlerle birbirinize ulaşıp farklılıklarınızı çözmeli ve ülkenizi yeniden inşa etmelisiniz. Burada, Birleşmiş Milletler sizin aranızda değil, bir dost ve destekçi olarak sizin içinizdedir"...

Bir grup Kıbrıslı Rum ve Türk çocuk, büyük bir sepet içindeki Kıbrıs meyve ve yiyeceklerini Feissel'e takdim ediyor... Mustafa ve on yaşındaki ağabeyi Özdeş de onların arasında... Barış grupları adına bir Kıbrıslı Türk ve Rum konuşma yapıyorlar:

"Geleceğimiz olan çocuklarımızın yüreğimizin derinliklerinden gelen bu armağanı, bize verdikleri destekten ötürü uluslararası topluluğa takdim etmesini istiyoruz. Bu sepet içindeki ürünler, bu gün burada olan Kıbrıslılar gibi adanın dört bir yanından, doğusundan, batısından, kuzey ve güneyinden geliyorlar. Bizim hepimiz gibi onlar da Kıbrıs toprağında yetiştiler. Adamız, korkunç kuraklıklar, saldırılar, depremler ve doğal afetler yaşadı, ama toprak her zaman insanlara cömert oldu ve yaşamı sürdürdü... Toprağımız gibi, umuyoruz ki insanların barış kurma çabaları da meyve versin ve gelecek kuşaklar savaşlarla yaralanmış bu adada mutluluk ve barış içerisinde yaşasınlar"...

Her yıl bütün bir günü kapsayan buluşma bu yıl bir akşam üzeri gerçekleşiyor. Ayrılık anı geliyor. Niyazi'nin (Kızılyürek) ailesiyle birlikteyim. Annesi, babası, kardeşleri, yeğenleri hatta mışıl mışıl uyuyan minik bir bebek, bu küçücük fırsatı değerlendirmeye gelmiş. Annesi ağlıyor; gözyaşlarını gizlemeye çalışıyor. Bir yıl sonra ilk kez görebiliyor oğlunu... Yiyecekler hazırlayıp getirmiş. "Geçen hafta bir gün kapandım odaya ağladım ağladım. 'Bir şey olsa; birisi çıksa bana yardım etse de oğlumu bir görsem' diye dua ettim. Bir yıl oldu kolay mı? Kalbim temizmiş, oldu işte" diye konuşuyor dikenli teller arasında gözlerini silip yürürken... Niyazi öteki istikamete doğru yürüyor... Herkeste bir iç burukluğu. Bu dokunuş, her yıl bir kez olsun gerçekleşiyor. Bir mucize gibi... Bir yandan bir sopa dikenli telde çırpınan eylemcinin kafasına iniyor... Diğer yandan insanlar kucaklaşıyorlar... İnsanla çok şey yapılabilir. Savaş da barış da...

"Hiçbir şey bilmesem de/ her şeyi biliyorum/ aşk sınırtanımazlık tanrısıdır" (Neşe Yaşın).
Kıbrıslı Türk Hasan ile Rum eşi Güney Kıbrıs'ta yaşar... Kıbrıs Kuzey ve Güney diye bölünmeden çok önce aşık olmuşlar birbirlerine. Kıbrıs, "Türk ve Rum" diye ikiye bölününce onlar, resmiyetin çizgisine uyup bölünmemişler...
Ve belki de kendilerinden habersiz "sınırtanımazlık" imgesi oluşturmuşlar...
"Duvarınız", (Aşkımız Kıbrıs) belgeselinde oynayan bu köylü çift antisınır bir özgürlük çağrışımı değilse nedir?

"Bir kalbiniz vardır, onu tanıyınız"...

Ankara/Altındağ'da Yunus Emre Kültür Merkezi'nde toplanan İHD Genel Kurulu'na katılanlar, "izlenimlerimi" sorunca, sahnenin tam üstünde asılı Cahit Zarifoğlu'na ait yazıyı gösterdim:

"Bir kalbiniz vardır, onu tanıyınız"...

Ve arkasından Cemal Süreya'nın bir dizesini ekledim:

"Aşklar da bakım istiyor öğrenemedin gitti".

İHD, on yılı geride bırakmıştı ve 6. Genel Kurulu'nu yapıyordu... Memleketin hali ayan beyan ortadaydı... İkinci on yılın paradigması için kazanılmış olan bütün nicelik ve niteliği yeniden yığınak yapmak gerekiyordu...

Sayıların gücü ve güçsüzlüğü, ilkeler...

Salonun kahir çoğunluğu özellikle iki listenin birleştirilmesi çabasındaydı. Kulislerde, "Akın Birdal"ın ve "Ercan Kanar"ın listelerindeki isimlerin toplam olarak İHD'nin birikimini en iyi temsil ettiği kanısı yaygındı. Bütün çabalar iki listeyi tekleştirme ve sorunu aşma yönündeydi. Çoğunluğa göre, "bir türlü uzlaşmak istemeyen, ayrılığı pekiştiren ve ilkelerini sıralayıp 'dayatma' yapan ekip" birleşmenin önünde engeldi... Deklare edilen ilkelerin kendilerinin de ilkeleri olduğu, sorunun kişisel çekişmelerden, iktidar hırsından kaynaklandığı iddialar arasındaydı.

Alev Çelik, Emirali Türkmen, Ercan Kanar, Kamber Erkoçak, Mahmut Akkurt, Muteber Yıldırım, Nihat Bulut, Özcan Sapan, Seyidi Bayram, Ümit Erkol, Yeşim İşlegen imzalı bildiri yayınlayan ekip ise, tutumlarını "Nasıl bir İHD" başlıklı bildiriyle gerekçelendiriyor, iktidarda olanların yaptıkları ilkesel hataların özeleştirisini vermesini, birleşme için olmazsa olmaz koşul olarak ileri sürüyor, seçimlere ayrı listeyle girmenin etik bir zorunluluk olduğunu ileri sürüyorlardı:

Nasıl bir İHD?

- İktidar aygıtlarını karşısına alan, ona eklemlenmeyen bir İHD,
- Toplumdaki özgürleşme alanlarının genişlemesini hedefleyen bir İHD,
- İnsan hakları mücadelesinde kendini ezilenle, mağdurla özdeş görmeyen, onların haklarının takipçisi bir İHD,
- Devletlerden, partilerden bağımsız bir İHD,
- Asli işlevlerini platformlara havale etmeyen bir İHD,
- Meşruiyetini yasalardan değil, taleplerinin haklılığından alan bir İHD,
- Hak ihlallerinde müdahaleci, hak taleplerinde çifte standartsız bir İHD,
- Yönetim organlarında görev alanların seçimlerde partilerden aday olmasını savunmayan bir İHD,
- Kurumu, siyasal bir koalisyon olarak gören değil, temel ilkelerin savunulmasında ısrar eden bir İHD...

Her iki listeden, "ağırlığı olanların" konuşmaları da tutumların savunusu şeklindeydi. Eren Keskin, "iki listeyi ortaya çıkaran görüş ayrılığı gerçek bir ayrım değil... Lütfen dürüst olalım" diyerek, ilkelerle, ortada var olan pratiklerin çeliştiğini söylüyordu. Bu nokta, İHD üyeleri arasındaki "dil ve iletişim" sorunuydu. Sağlıklı araçlarla tartışılsa, iletişim ve yöntem sorunu çözülse mevcut sorunların bir kısmı hemen aşılabilirdi. Eren Keskin, "Ortak listeyi savunuyoruz diye bana selam verilmiyorsa, biraz vefaya ve duyguya ihtiyaç var. Lütfen birazcık vefa... Dışarıda birbirimizin boynuna sarılıp ağlayacak kadar da duygusalız" derken de, herkesin şikayet ettiği, kendini "mağdur" olarak gördüğü durumu aktarıyordu...

418 10 71; eski bir telefon numarası...

Kürsüye çıkanların "en yüksek sesleriyle" konuştukları, sık sık "kürsüyü yumrukladıkları" bir genel kuruldu bu. Deyim yerindeyse, –makul heyecanlar ve "öfkeler" bir yana– salonu ve öteki'ni "terörize eden bir iklim yaratılmıştı. İHD kurucularından şair Gülten Akın, ikinci gün, ön sırada konuşmaları dinlerken belki de içinden şu dizelerini geçiriyordu:

"Neye yarar zorba bir cücük gibi/ Yetmeden delmek yumurtayı/ Evecen sözcükler gibi ağzı zorlamak/ Ve salmak öfkeyi, aklı bağlayarak".

Ankara şube yönetiminden, "oy kullanmayacağını ilan eden" genç bir delegenin konuşması düşündürücüydü. Genç delege şöyle sesleniyordu:

"Öğrenci olarak Ankara'ya geldiğimde memleketimden insanlar bana bir iki telefon numarası verdiler, biri hala ezberimde: 4181071... Ve,'orada vicdanlı insanlar var, başın dara düşünce yardımcı olurlar' diye de eklediler. Şimdi kullanılmayan o numara hala aklımda. Ama şimdilerde İHD bu konumunu zayıflattı. Bunu düşünmek gerekiyor. Yine de birileri bir yerlerde yine de telefon numaraları veriyor; 'Alo vicdanlı insanlar... İHD' mi?"'...

Belki de İHD üyelerinin birbirlerine telefon numaralarını tekrar vererek, sıkça "alo" demeleri ve yeni bir başlangıç yaratmaları gerekiyordu... Çünkü üyelerin hem kendilerine hem de diğerlerine yeniden tarif ettiği süreç insanı iyice yalnızlaştırmıştı.

Eski kuşak İHD'li Gülşah Tağaç Genel Kurul'un yapıldığı salonun önünde kayıplarla ilgili konuşma yaparken.

Kim kazandı, kim kaybetti...

Genel Kurul'da toplam 609 delege oy kullandı. Akın Birdal'ın içinde olduğu liste 469, Ercan Kanar'ın içinde olduğu liste 84, Kırmızı liste 49 oy alırken, 7 oy boş çıktı. (GYK'da yapılan işbölümü şöyle: Akın Birdal (Genel Başkan), Mahmut Şakar, Eren Keskin (Genel Başkan Yardımcıları), Kamil Ateşoğulları (Genel Sekreter), Sedat Aslantaş (Genel Sayman), Nazmi Gür, Lütfi Demirkapı (Genel Sekreter yardımcıları).

Günün anlamlı sürprizi ise bir zarfın içinden "karanfil" çıkmasıydı...

İHD'nin potansiyelleri, yaşanan süreç ve sonuç düşünüldüğünde "kazanmak"tan değil, "seçilmekten" söz etmek gerekir... Çünkü genel kurul öncesi süreç ve genel genel kurul İHD'yi bir bütün olarak sıçratacak bir olgunluğu gösteremedi:

"Biliyorsun ben hangi şehirdeysem/ Yalnızlığın başkenti orası"..

Biz neredeysek yalnızlığın başkenti orası... Bütün çoğalmalara karşın böyle bir imge sonuç olarak ilan edilebilir. Hikayenin özeti belki de buydu ve yeni dönemde tarafların, aşılamayan kavramsal sorunların ve pratikleri aşılması için özel bir çaba göstermeleri gerekiyor.

Sonuç olarak; "Ankara'nın en çok neresini seviyorsun" sorusuna şairin verdiği, "İstanbul'a dönüşü-

Anaları söze getirdik, yola getirdik...

Onlar bir kuşak... Genel Kurul'da birkaç tanesi gözüme ilişti: Gülşah Tağaç, Cemile Yalçın....... Ne ki bu kuşağın sesi, anıları salonda geziniyordu. Özellikle de "yüksek sesle, kürsüyü sıkça yumruklayarak salonda kendilerinden başka devrimci olmadığını ilan edenlere" en iyi cevabı vermek de, o kuşağın bir temsilcisine Gülizar Ana'ya (Çağlayan) düştü...

O zamanlar çocuklarımız içerdeydi. Çocuklarımız için dört tane ana, masalara yumruk koyduk ve "işte bunu yapamazsınız" dedik... Yapamazsınız... Yapamazsınız, dedik. "Çünkü biz anayız. Önce bizi öldürürsünüz, sonra çocuklarımızı öldürürsünüz. Size çocuklarımızı öldürtmeyiz" dedik...

Biz bu derneği böyle kurduk. O zaman gençlerimizin hepsi içerdeydi. Dışarıda hiç kimse yoktu... Analar olaraktan, babalar olaraktan biz bu derneği böyle kurduk. O zaman yedi çocuğum içerdeydi. "Onları nasıl edip de kurtaracağız" diye düşünüyorduk. Onları bu işkenceden, bu zulümden, soğuk sular altında durmaktan, itlernen, köpeklernen üzerlerine saldırtılmaktan kurtarmak için üç–dört kişi yollara düştük. O zamanlar insanlar çok korkuyorlardı. Onbirlerde bir eve, onikilerde bir başka eve, onüçlerde bir başka eve gittik, "bu derneği kuralım ve savunalım" dedik. O zaman, "toplum olursak karşı koyarsak güçleniriz, güçten birlik doğar" dedik.

Anaları söze getirdik, yola getirdik ve bu derneği kurduk...

Şimdi burada olan ve bize karşı olan arkadaşlar, geçen sene kongrede, Leman Fırtına'ya "o....u" diyenler, bugün buraya gelmişler, "biz böyle devrimciyiz, şöyle devrimciyiz" diyorlar. Böyle devrimcilik olmaz. Eğer devrimcilerse güzel güzel konuşurlar, anlaşırlar.

Bunlar, İnsan Hakları Derneği'ne üye bile değiller. Burada olsun, İstanbul'da olsun, kongreden kongreye gelirler olay çıkarırlar, ondan sonra çekip giderler. Yüzlerini kongreden kongreye görürüz. Bu insanlar ne istiyorlar bizden. Biz bu derneği, insan hakları diye kurduk. Aç kalan, susuz kalan, çöplükte ekmek toplayanlar, kimsesi olmayanlar dedik. Burası örgüt değil. Arkadaşlar eğer örgüt yapmak istiyorlarsa, örgütlenmek istiyorlarsa ayrılıp gidip dernek kursunlar örgütlensinler ve sonra gelsinler onlarla konuşalım. Hepinize saygılar sunuyorum..."

nü" yanıtı bir kez daha gerçek oldu.
Herkes evine/şehrine yalnız dönüyordu!..
Otomobilde mırıldanmaya devam ediyorum:
"Bir kalbiniz vardır, onu tanıyınız"...
"Aşklar da bakım istiyor öğrenemedin gitti"...

Bütün ümidi vatan İstanbul'da (mı?)...

Genel Kurullar süreci ne yazık ki insanın çoğalmasına pek hizmet edemedi. Tersine, kavramlardan başlayarak pratik ilişkilerde, insandan insana temaslarda bir çevre kirliliği yaşandı... İHD bu süreçten, gerçek anlamda çoğalarak, potansiyellerini en rasyonel düzenleyerek çıkamadı.

Önümüzdeki aylarda yapılacak İstanbul Genel Kurulu, taraflar için yaşananlardan dersler çıkarmanın, kavramları ve pratikleri yeniden ilişkilendirmenin imkanını yaratabilir. Bunun için, İstanbul İHD şubesi önümüzdeki günlerde, üye toplantılarının yanı sıra, hem kavramların hem de projelerin tartışıldığı, dil ve iletişim sorunlarının ele alındığı atelye çalışmaları düzenleyerek sürecin aşılmasına katkıda bulunabilir...

Genel Kurul'da kendini en yaşlı üye diye tarif ederek konuşan bir delege, "İHD'nin şumullu ve geniş bir tarifi gerekir" diyordu...

Evet, bir İHD'miz var... Onu tanıyıp korumak için sadece derneğin değil, insanların da ilişkilerinin "şumullu bir tarifi" gerekiyordu...

Ve son bir söz; acaba zarfa karanfil koyan kimdi ve ne demeye getirmişti?...

Seçimleri karanfil kazanmış olmasın...

Varılan noktada ilk baştaki çağrımızı tekrarlıyoruz:

"Tartışmaya davet... Söz İHD'lilerin... Bu davet bizim"...

Amaca uygun araçlarla, amaca uygun yöntemlerle tanrtışmak gerekiyor. İHD içindeki insanların, birbirlerine "insan haksızlıkları" yapmada ortak pratikler üretmeleri hem mümkün hem de gereklidir...

Sezai SARIOĞLU

Susun! Tartışmayın... Vahim bir durum...

YA BİRLİK... YA HANÇER!..

Özcan SAPAN

Yıl 1906. Bolşevikler'in ve Menşevikler'in birleşim kongresinde kürsüye çıkan Rus komünist hareketinin hatiplerinden Plehanov konuşmasına şu sözlerle başlar:

"Devrim en yüksek kanundur!.."

Plehanov, kuşkusuz Fransız devriminin Jakobenlerinden devralınan bu tümceyi söylerken birkaç yıl sonra aynı tümceden, "en yüksek kanun" olan devrimin çıkarlarından hareketle tasfiye edileceğini bilmiyordu.

Devrim ve onun çıkarlarının kamuya tercümesi çoğu zaman muarızlardan birinin bir diğerini yoksayacak tarzda kendi düşüncelerini baskın kılması biçiminde anlaşıldı. Eleştiriyi bir husumetin, bir komplonun tezahürü olarak algılayanlar sorunların çözümünde kalem yerine kılıcı yeğlediler. Ve ezilenlerin örgütlü şiddetinin yanına tarih şu tümceyi düştü:

"Devrim kendi evlatlarını yer!.."

Örnek mi?

Bir zorunluluk olduğunu düşünüyordu; Danton, devrimi güvenceye almak gerekçesiyle halk mahkemelerini kurdu. Mahkemeler "Madam Giyotini" hiç boş bırakmadılar. Fransız ihtilali, başları gövdelerinden koparılmış cesetlerin ağırlığını uzun zaman taşıyamadı. İktidarın bozucu etkisi devrimin önderlerini karşı karşıya getirdi. Fransız ulusunun selameti için Danton'un giyotine gönderilmesi gereğine meclisi ikna eden Robespiyer bir süre sonra giyotinde can verdi.

Şiddet! Çoğu zaman devrimin şiddetinin içinde mütalaa edilen, ama kesinlikle ondan ayrı tutulması gereken sözlü şiddet!.. Veya olamayacağını bile bile olur gibi davranarak üretilen gizli şiddet!..

Devrimci iktidar mücadelesi, kaba güç teorisinin etkisinde kalmış önderlerin egemenlik alanı kavgasının doğrudan sonuçlarını içeren bir dolu cinayetle doludur. Geçmişten günümüze coğrafyamızda da yaşananlar bu anlamda azade tutulamaz.

Eğer bir vehametten söz edilecekse bu, yarayı açan hançerin de bize ait olmasıyla ilgilidir. Bulunduğumuz kurumda, düz bir deyişle olumsuzlukları konjonktürden zaman ve mekan mefhumundan hareketle eleştirmeyi erteleyenler ya da görmezden gelenler sosyalizmin/demokrasinin ve insan haklarının cahilleridir.

Esasmış, usulmüş geçelim bunları. Köhne mantık, meseleyi esas ya da usül açısından tartışmak gibi eskimiş şablonlardan hareket ediyor. Şablonla ona içeriğini veren eskimişlik uyuşuyor. Eleştiren; karşı cephede yer alan, dost olmayan, yüreği yetmeyen, anti birlikçi, bölücü vb. gibi klişe tanımlamalarla "yargılanıyor." Her zaman olduğu gibi imdada Brütüs yetişiyor ve egemen tarih söyleminden devralınmış hançer ve ihanet ilişkisi.

Evet Brütüs!..

Nasıl bir birlik anlayışından zayıf, bakış açısı son derece dar ve duygusal bir karşı çıkışla 26-27 Ekim tarihlerinde İHD Genel Kurulu'nda "birlik, birlik" diyerek birilerini görücü usulü evlendirmeye ikna etmeye çalışanlar, daha sonra bu birliği gerçekleştiremeyince, ortalığı terk ederek "güçlü" listeye entegrasyon sağladılar. Teorik ve pratik anlamda ele alırsak, her iki listede kendi içinde tutarsızlıklar içeriyordu. Burada nitelik ve nicelik zenginliğinden bahsetmiyorum. Yalnız şu gerçek gözardı edilmemeli; listelerden biri, kesin kazanmayı garantilemişti, diğeri yani bizim liste ise bir kültür, bir miras adına aday olduğunu iddia ediyordu. Bu anlamda sorumluluğu daha ağırdır; konuşmalarından, davranışlarından ve duruşlarından tutun da her açıdan eleştiriye açıktır. Çünkü vaadedilen bir miras ve insan hakları kültürü ise, ağır işin vebali ağır olur. Birinci liste için ise, iktidar yolu her bakımdan, her yönüyle açıktı.

"Kaybetmeye cesareti olanların hakiki arkadaşları vardır" sözü daha önce yine bu sayfalarda yazmayı düşündüğüm yazının başlığı olacaktı. Şimdi ne yazık ki başlık olacak kadar sözün ağırlığı kalmamıştır.

Tartışmanın ve netleşmenin olmadığı yerlerde spekülatif faaliyetler hayat bulur. Sorumluluk ağır bir işçiliktir. Bazen kaldırdığın yükün altında kalabilirsin. İşte Carpio örneği. FMLN içinde çelişkiler vardır. Çelişkinin taraflarından birinin lideri olan kadın gerilla önderi Carpio ile buluşmasının hemen öncesinde öldürülür. Carpio'nun muarızını öldürttüğü biçiminde bir söylenti yayılır. Böylesine bir onursuzluğu kaldıramayan Carpio, intihar eder.

Tartışmanın olmadığı yerde su bulanıyor; ve eleştirinin geliştirici işlevinin yerini despotik eğilimlerin özel şiddeti alıyor. Dostlarımız bizleri uyarıyor; "komplocusunuz" diyenlerden tutun da, "neden birlik değilsiniz? Siz yoksa ezilenlerin yanında değil misiniz, ihanet ediyorsunuz? vb. vb." diyenlere kadar uzanan bir eleştiri dozajında geçiyor dakikalar...

Bu şekilde; tarihsel bir olaya göndermede bulunarak iki liste arasında bir ilişki kurmaksa; benzetmenin sakil düştüğünü söylemek durumundayım. Tarih, -ama ezenlerin tarihi değil- ezilenlerin tarihi; dostluk, ihanet ve komplocu gibi kavramları da sınıfsal olandan hareketle ele alır. Burada, yapılan eleştiriler Brütüs ve Sezar örneğinde alışılmış bir tepki olan "sen de mi Brütüs?" sözcüğüdür. Dostluk ve ihanet kavramlarını burada aramak yanılgıdır. Brütüs, Sezar'la ona muhalefet eden erk arasında bir seçim yapmış ve seçimini Sezar'ın aleyhine kullanmıştır. Brütüs'ün elinde parlayan hançer, Romalı egemenler arasında iktidarın el değiştirmesinden başka bir şey değildir. Ve tersi bir yaklaşım, egemen tarih söyleminin etkisinde kalmış olmaktır.

Sosyalistler/insan hakları savunucuları arasındaki dostluk kavramı, şu veya bu listenin seçimi kazanmasını destekleyen ya da ona karşı çıkan bir perspektiften hareketle ele alınamaz. Bizim dostluğumuz enternasyonal bir içeriktedir ve karşıtlığını dayanışma sözcüğünde bulur; ama şu gerçek unutulmamalıdır; gerçek dayanışma sokaktadır/eylemdedir. Bırakın salon dayanışmasını. Bu kürsü sokakta daha iyi nasıl kenetleneceğimizin tartışıldığı yerdir. Konuşmaktan, tartışmaktan kaçanlar ise zaten sokağa çıkmayı düşünmeyenlerdir. Bırakalım cilalı birlik ve duygu yüklü açıklamalar yapıp birbirimizi ağlatmayı... Tarihin bizi yanıltmasını çok istiyorum. Ve de yanılmayı... Gerçek zafer, gerçek dostluk ve dayanışma sokaktadır... En geniş anlamda insan hakları mağdurları o salona giremedi, dışarıda bizleri bekliyor...

Bundan sonra söylenecek pek bir şey kalmıyor. Uğruna ölünebilecek değerler de eleştirilebilir. Bir miras bırakmak uğruna kaybetmeye de oynanabilir. Önemli olan kalıcı kazanımlardır. Geçici, kof, içeriği boşaltılmış dayanışma ve birlik söylemleri Yunus Emre Kültür Salonu'ndan Ulus Meydanı'na gidene dek unutulabilir... İlkesiz birlikteliklerde "önemli olanı" önüne geçebilecek "daha önemliler" olacaktır elbette. Utangaç barışseverler, çözümü erteleyenler ihale ederler...

Eleştiri ve mücadele birbirinin karşısına konulacak şeyler değildir. Ve bizler, hem özgürlük mücadelesi sürdürdüğümüzü iddia edip, hem de karşı çıktığımız sistemin tabu ve dokunulmazlık reflekslerini aynen koruyorsak mit ve mitler yetiştirip adına demokrasi diyerek, blok güce güvenerek, doğruluğumuzu sayımızdan alıyorsak ve bu çatı altında delege sayısının pazarlık gücü sayıldığı bir kirlenme yaşanıyorsa, özgürlüğümüzü bu günden kaybetmişiz demektir.

Tartışmayan, eleştirmeyen, günün koşullarına göre politika üreten, esen rüzgara göre yön değiştiren, birlik olmanın; susmak ve sadece aynı çatı altında olduğunu algılayan bir özgürlük mücadelesi, geleceğin insan hakları savunucularını kurmaya yetenekli olamaz.

Tarih, bu saptamayı doğrulayan birçok talihsiz örnekle doludur.

Yara kanamaya devam ediyor. Ve ne yazık ki; hançer de bizimdir, yara da!..

Bosna'da tel örgüleri geçme yaşı on iki!

Çetnikler tel örgüleri kaldırarak aramıza girdiler. Önce korku sardı içimizi, ardından yalvarmalar; anaların çığlıkları gökyüzünü inletti sonra, kıyamet günü gelmişti. On iki yaşında erkek çocukları olan analar yerleri dövüyorlardı. Emzirdikleri çocuklarını bir çırpıda alıverdi Çetnikler.

Atilla TUNA

"Savaş başlamadan önce Srebrenica'da bir okulun müdürüydüm. Son derece iyi döşenmiş, çeşitli çiçeklerle süslenmiş evimiz vardı. Ailemize ait üç otomobilimiz vardı. Oğlumu Saraybosna'ya gönderdiğimizde yollarda zaman yitirmesin diye üniversite binasının karşısında kendisine ev kiralamıştık. Savaş elimizdeki her şeyi alıp götürdü. Çetniklerin güzel kentimize girdiklerinde evimi yalınayak terkettim."

12 yaşın altında olduğu için Potoçari Kampı'nda sağ kurtulan bir bebek.

Munira Beba Hadziç savaşın acımasızlığını, yaşamını altüst etmesini böyle anlatıyor. Beba, arkadaşı Hatidza Hren ile birlikte Türkiye'ye, kayıp yakınlarına destek vermek amacıyla geldi. "Kayıp; ırkı, cinsiyeti, dili ne olursa olsun aynı acılara neden olur. Anaların gözyaşları aynıdır" diyor. Sağ basında çalışan gazetecilerin ısrarla "maksat" aradıkları İstanbul'daki desteklerine şu sözleriyle yanıt veriyorlar:

"Evet, maksatlı geldik, kayıplar hiçbir yerde hiçbir zaman yaşanmasın diye geldik".

Beba kısa adı "BOSFAM" olan "Bosnalı Aile" adlı yardım kuruluşunun yöneticisi. Hatidza, savaştan sonra Tuzla'da kurulan, savaş sırasında kaybedilen insanların ortaya çıkartılması amaçlı "Srebrenicalı Kadınlar" adlı örgütün başkan yardımcısı.

Bosna ve Hersek'e Çetnikler (Sırp faşistleri) tarafından yapılan saldırının üçüncü yılında Birleşmiş Milletler Doğu Bosna'da Zepa, Gorazde ve Srebrenica adlı üç kenti "BM koruması altında bölgeler" ilan etti.

Daha önce Bosnalılar tarafından korunan kentlerin savunmasını Birleşmiş Milletler'e bağlı UNPROFOR üstlendi. Yapılan anlaşma uyarınca Bosnalı askerlerin ellerindeki tüm silahlar toplandı.

Sokaklarda açlıktan insanlar ölüyordu

Savaş'tan önce 6 bin 500 olan Srebrenica'nın nüfusu, savaş sırasında göçlerle birlikte 40 bin oluyor. Halkın yüzde 75'ini Müslümanlar, yüzde 24'ünü Sırplar, yüzde 1'ini Hırvatlar oluşturmuş. "Üç yıl süren kuşatmada elektrik, su, gıda sıkıntısı vardı. Su kuyulardan alınırdı, iki-üç ayda bir gelen gıda yardımı sayesinde açlıktan ölmüyorduk. Bazen yardım konvoylarının Çetnikler tarafından alıkonulduğu oluyordu. Sokaklarda açlıktan ölen insanlar oluyordu o zaman" diyor Hatidze.

"Sırp uçakları altı ay içerisinde kenti 28 defa bombaladılar. Havan toplarının sesiyle uyanıyorduk. Havan mermilerinin düştüğü an deprem oluyor sanırdık. Bu arada günlük yaşantımızı sürdürmeye çalışıyorduk. Sözgelimi leblebileri toz haline getirir suyla kaynatır, kahve niyetine içerdik. Saçlarımızı da değişik köklerden elde ettiğimiz boyalarla boyardık. Korkunç derecede zor ve acı günler geçirdik..." diyor Hatidze. Başından geçenleri anlatırken sürekli yutkunuyor ve sık sık gözleri doluyor. Srebrenica kenti dört yıllık kuşatma sırasında bin 600 ölü ve 3 bin kayıp verdi. Şehri savunanların sadece Müslümanlar olmadığını vurguluyor Hatidze. Sayıları çok olmamakla birlikte Sırplar ve Hırvatlar da kenti Çetniklere karşı savunuyorlar. Zaten Hatidze'nin eşi de Hırvat kökenli. O da şehri savunanlar arasına savaşın daha ilk gününde katılmış. Teğmenliğe kadar yükselmiş.

"Kocam cephede savaşırken ben de Kızılhaç hemşiresi olarak yaralılara yardım ediyordum. Evimde de oğlumuza bakıyordum. Bütün Srebrenica'da olduğu gibi bizim evde de yaşam zordu. Bir dairede dört ya da beş aile kalıyordu. Yaşantımız kötüydü. Daha da kötüleşeceğini ise kavrayamıyorduk" diyor. Temmuz 1995'de Çetnikler önce UNPROFOR askerlerinin denetiminde olan ağır silahlara el koyarlar sonra da Srebrenica'yı yoğun olarak top ateşine tuttu. Yüzlerce insan bu ateş sorasında öldü. Çetnikler kentin kontrolünü ele geçirdiği zaman çoğunluğu Bosna Hükümet Ordusu'nda görevli erkeklerden oluşan yaklaşık 15 bin Müslüman Srebrenica dışındaki bir tepede toplandı. Hep birlikte kuzeybatıya doğru yaklaşık 50 km uzaklıktaki Bosna hükümet topraklarına ulaşabilmek için yaya olarak ormanlık ve dağlık araziyi geçmek üzere yola koyuldular. Ormanlık araziden geçenler Çetniklerin tuzaklarına yakalandılar ve bunlardan çoğu bir daha kimse tarafından görülmedi. 3 bin kişilik bir grup çok yakınlarda bulunan Sırbistan'a doğru yola koyuldu. Bu gruptan bir daha hiç haber alınmadı. Geride kalan 25 bin sivil Bosna Hükümeti topraklarına gönderilmeyi beklemek üzere Srebrenica'nın 4 km kuzeyinde bulunan ve UNPROFOR ana üssünün bulunduğu Potoçari kasabasına gittiler.

Çetnikler çocukları analarından ayırdılar

Hatidze bundan sonra olanları şöyle anlatıyor:

"Çetnikler Srebrenica'yı işgal etmelerinden önce bize bir ültimatom vererek kenti terketmemiz için beş dakika süre verdiler. Potoçari'ye vardığımızda UNPROFOR askerleri bizleri çapı yaklaşık beşyüz metre olan tel örgülü açık bir alana koydular. Burada Birleşmiş Milletler koruması altında olduğumuzu, canlarımızın güvencede olduğunu söylediler. Bize yalan söyledikleri 12 saat sonra ortaya çıktı. Çetnikler tel örgüleri kaldırarak aramıza girdiler. Önce korku sardı içimizi, ardından yalvarmalar; anaların çığlıkları gökyüzünü inletti sonra, kıyamet günü gelmişti. On iki yaşında erkek çocukları olan analar yerleri dövüyorlardı. Sütünü emzirdikleri çocuklarını bir çırpıda alıverdi Çetnikler. Zorbalara direnen çocukları ise annelerinin gözleri önünde boğazlarını kestiler. Çocuklarının kanlarını içen analar gördüm!.."

Konuşmasını bir ara kesiyor. Boğazı düğümleniyor Hatidze'nin, gözleri doluyor. Sonra devam ediyor: "Oğlum'un 'yaşı tutmadığı' için 'şanslı' olan annelerdendim. On iki yaşından büyük olan bütün erkekleri aldılar ve bilinmeyen bir yere götürdüler. Sayıları yaklaşık 3 bin 500 kişiydi ve sonradan herkesi kurşuna dizdiklerini duyduk."

Hatidze ve oğlu diğer 22 bin kişiyle birlikte kamyonlara bindirilir ve Bosna hükümetinin denetiminde olan Tuzla kentine gönderilir. Eşi ise 15 bin kişilik diğer grupla birlikte bir daha haber alınamayanlar arasındadır. Hatidze;

"Sınır çizgisinde, geri döner diye eşimi karın ilk yağdığı kasım ayının ilk günlerine kadar üç ay bekledim. Sonra Tuzla'ya geri döndüm" diyerek eşinin bir gün geri döneceğine inanıyor.

BOSFAM: Yaşama dönüşün adı

Beba söze giriyor, "En korkunç şeylerden biri sevdiğinin akıbetinden haberdar olmamaktır. Bu her gün öldürür" diyor. Sonra sözlerini sürdürüyor: "En güzel yıllarımı Srebrenica'da geçirdim. Tuzla'ya mülteci olarak geldiğimde işsiz, parasız ve evsizdim. Sadece yaşama inadım vardı. Yabancı kuruluşlar yardım önerdiler, fakat ben yardım yerine iş istedim. İngilizceyi de bu süre içinde öğrendim. Yabancı bir yardım kuruluşunda iş buldum." Beba bir süre sonra 28 bin üyeli BOSFAM'ın kurucuları arasında yer alıyor. Tümünün en azından bir aile ferdi kayıp. "Herbirimiz diğerinin ailesi olmaya karar verdi" diyor Beba, "Önce Tuzla'da yerleşik ve mülteci durumunda bulunan herkese çağrıda bulunduk. Bize üye olmaları için tek şart koştuk: Bosna'yı sevmeleri. Halı ve kilim tezgahları kurduk ve üretime koyulduk İnsan savaşta çok güçlü olmak zorunda, özellikle kadınlar. Çünkü kadınlar savaşlarda en korkunç şeyleri yaşarlar. Savaştan sonra aileyi geçindiren de, sakat kalan bireylerin bakımıyla ilgilenen de kadındır" diyor. BOSFAM sadece kilim üreten bir kuruluş değil, aynı zamanda savaş sonrası yaraları sarması ve insanlara sıcak bir aile ortamını hazırlaması açısından da önemli. İnsanlararası dayanışmanın en duygulu anları da yine kuruluşun tezgahlarında yaşanıyor: "Radyodan kayıp haberleri okunurken atölyelerde kayıplardan bir haber gelecek diye herkesin soluğu kesilir. Bazen tezgahta çalışan ve oğlu kayıp ya da ölmüş bir kadın ağlamaya başlar. Onu teselli edip kucaklayan da aynı durumda olan diğer bir kadındır" diyor Munira. Hatidze ve Beba dünyadaki tüm insanlara şu sözlerle sesleniyorlar: "Barış istiyoruz sadece, barış, her yerde barış. Srebrenica hiçbir yerde yaşanmasın. Savaş suçluları yargılansın. Eğer yargılanmazlarsa yarın başka Srebrenicaların yaşanmasını önleyemeyiz."

'Ne olur *dayanışalım*, biz aynı *ailedeniz*'

Vehbi ERSAN / Zekine TÜRKERİ

Arjantinli büyükanne Mirta Acuna Baravalle 71 yaşında. Röportaj sırasında onu dinlerken, kayıp yakınları nerede olurlarsa olsunlar, öykülerinin ne kadar benzer; duygularının ne kadar aynı olduğunu anlıyoruz. Sanki Türkiye'deki bir kayıp annesini dinliyoruz. O da ilk kez geldiği Türkiye'de kayıp yakınlarının öykülerini dinlediğinde, aynı şeyleri hissettiğini söylüyor: "Türkiye'deki kayıpları, kayıp yakınlarının çektikleri acıları biliyordum, gazetelerden okuyordum. Buraya geldiğimde gördüm ki, bizim yaşadıklarımızın aynısını yaşıyorlar, hikayeleri aynı... Götürülüş tarzları, kaybediliş tarzları, hükümetlerin onları ciddiye almaması... Ama yine gördüm ki, onlar da benim gibi güçlü. Ben kızım için mücadele ettim, buradaki aileler de öyle.. Bu işin peşini bırakmayacaklar. Ben aynı acıyı yaşadığım için buradaki kayıp annelerinin acısını anlayabiliyorum. Hepimizin acısı aynı.. Bunların akıbetlerini sormalıyız. Hükümetleri protesto etmeliyiz. Bu çocuklar bizim içimizde yaşıyorlar ve onlar asla ölmeyecek... Hiçbir güç öldüremeyecek.. Onlar bizimle.. Bu ülkedekiler de benim ülkemdekiler de..."

Anna Maria arkadaşının çektiği bu son fotoğrafını göremedi. Gözaltına alındığında beş aylık hamileydi.

Mirta Acuna Baravalle, 1976'da cuntanın asker ve polis timleri tarafından evinden alınan kızı Ana Maria Baravalle'nin öldürüldüğünü biliyor; kızını bulma ümidi yok... 20 yıldır sürdürdüğü mücadelesini, hükümet kızıyla ilgili bir açıklama yapana kadar ısrarla devam ettireceğini söylüyor. Fakat o yalnızca kızını değil, aynı zamanda torununu arıyor. Kızı Anna Maria'nın gözaltına alındığında 5 aylık hamile olduğunu anlatan Baravalle, şimdi 20 yaşında olduğunu tahmin ettiği torununun yaşadığına ve onu mutlaka bulacağına inanıyor.

Kayıp çocuklar, kayıp kardeşler...

Arjantin'de askeri cunta döneminde, gözaltında doğum yaptırıldıktan sonra öldürülen binlerce kadından söz ediyor büyükanne Baravalle. "O dönemde gözaltına alınan hamile kadınların birçoğunu doğurana kadar beklettiler. Doğurduktan sonra annelerini öldürdüler, çocuklarını askerlere, savcılara, hakimlere evlatlık olarak verdiler. Kızımın öldürüldüğünden eminim, ama torunumun yaşadığına inanıyorum." Halen Arjantin'de torunlarını arayan nine ve dedelerin açtığı çok sayıda dava bulunduğunu anlatan büyükanne Baravalle, 53 çocuğun bu şekilde yıllar sonra bulunduğunu belirtiyor. "Ben ona ulaşamasam bile" diyor büyükanne Baravalle, "O bana bir gün ulaşacak. Ulaşanlar var. Askerlerin ve polislerin sahip olduğu birçok çocuğu nineleri, dedeleri aradılar; bunlar bizim dediler; gen testi yapıldı ve bir kısmı iade edildi. Askerlerin bazıları, sivil rejime geçildikten sonra çocukları alıp Latin Amerika'nın başka ülkelerine kaçtılar, ama aileler gidip onları oralarda da izlediler."

Bir örnek anlatıyor. Karla Tila.. Antikomünist bir organizasyon içinde yer alan bir aile tarafından evlat edinilmiş.. 10 yaşındayken bulmuş büyükannesi. Gen testleri yapıldıktan sonra mahkemece iade edilmiş.

Ardından 21 yıl sonra birbirini bulan iki kardeşin öyküsünü anlatıyor Baravalle. Arjantin'de çıkan bir gazetenin küpürlerini dosyasından çıkarıyor ve iki kardeşin fotoğraflarını gösteriyor. Gaston ve Caladuio. Babaları aynı anneleri farklı. Anne Caladuio Maria Grenada kaybediliyor. Daha sonraları baba Gaston Goncalez de siyasi polisçe kaybediliyor ve kimsesizler mezarlığına gömülüyor; mezarı 20 yıl sonra ortaya çıkıyor. Annesi farklı olan kardeş Gaston, kaybolan kardeşini yıllarca arıyor ve sonunda buluyor.

Anna Maria'nın götürülüşü

"Cuntadan birkaç ay sonra, 27 Ağustos 1976 günü sabaha doğru, saat 02.30'da evimizi bastılar. 30 kadar asker ve sivil 'Facon' marka kamyonlarla geldiler. Facon kamyonlarla götürüyorlardı insanları o dönemde. Bazı sivillerin yüzlerinde maske vardı. Komşularımızdan da bir genci aldılar; o gençten de bir daha haber alınamadı. Kızım 28 yaşındaydı. Birlikte oturuyorduk. Evliydi. 5 aylık hamileydi. Kocası Julio Cesar'ı da aldılar; ondan da haber çıkmadı. Beni masaya yatırdılar. Başımı tutuyorlardı. Bir şey soramadım. Bizim ve komşularımızın evini basmışlardı. Çalabildikleri kadar eşya çaldılar; onlara da bize de bir şey söylemediler. Ve bir daha da haber alamadık. Kızım politik bir organizasyon içinde değildi, özgürlük ve eşitlik isteyen biriydi. Sosyolojide okuyordu, son sınıf öğrencisiydi. İçişleri Bakanlığı'nda çalışıyordu."

"Mutlu bir aileydik. Sonra her şey değişti. Kocam bu olaydan sonra rahatsızlandı. Kalp hastası oldu. Arjantin milli takımı 1978 Dünya Kupası'nı kazandığı sırada kocam rahatsızlandı. Herkes, askerler de sokaklarda şampiyonluğu kutluyorlardı. Kocamı hastaneye götürecek araba bulamadık ve o gün öldü."

Kimse kayıplara inanmıyordu

"İlk zamanlar kayıplara kimse inanmıyordu. Sonra bir de baktılar ki binlerce insan kayıp. Ben de ilk zamanlar sadece benim kızım kayıp zannediyordum. Sonra gördüm ki benim gibi binlerce anne var. Polis merkezlerine, askeri bölgelere gittim. Herbirimiz birbirimizden habersiz, çocuklarımızı arıyorduk. Tesadüfen aynı yerlerde karşılaşıyorduk. Birbirimizden habersiz çocuklarımızı aynı yerlerde arıyorduk. Anladık ki tek tek kimse bizi ciddiye almaz ve cevap vermez. İmzalar topladık. O zamanlar çok küçük gruptuk.

Ne mahkemeler, ne kiliseler bize yardım etti. Kilise üzerinde de baskı vardı. Oralarda toplanmamıza izin vermediler. Din görevlilerinden çok azı bizi dinledi. Kiliselerin kapılarını bizim yüzümüze zorla kapatmaya çalıştılar. Çünkü yakınlarımızı aramak çok tehlikeliydi. 76-79 yılları arası en zor yıllardı. Korku ortamı yatışınca askeri yetkililer biraz daha bizi dinlemeye ve tek tek kabul etmeye başladılar."

Plaza De Mayo

Hükümet binasının bulunduğu Plaza De Mayo alanına çıkan ilk annelerin arasındaydı Mirta Acuna Baravalle. "Önceleri cumartesi günü gittik, izin vermediler. Çok azdık. Pazartesi gittik izin vermediler. Sonra perşembe günü gittik. Ne için geldiğimizi anlamasınlar diye herbirimiz ayrı ayrı oturup el işi yapıyorduk. Sanki sadece oraya oturmaya gelmiş gibi. Üç kişi yan yana oturduğumuzda hemen askerler geliyor, bizi dağıtıyorlardı. 'Bu alanda yürünür, oturulmaz' diyorlardı. Biz de her perşembe günü aynı saatte gidip dolaşıyorduk. Farkında olmadan ardı sıra yürüyorduk. Sonra bu dolaşma da gelenekselleşti."

"1982'de çok büyük bir gösteri yaptık; o zaman çocuklarımızın fotoğraflarıyla çıktık ortaya. Önceleri sadece küçük çocukların fotoğraflarını taşımamıza izin veriyordu. Büyüklerinkine izin vermiyorlardı. Bizim aslında bu mücadelemizde tek tek sonuç olmaya başlamamız biraz da uluslararası dayanışmadan geldi. Kanada'da 1979'da büyük bir kampanya düzenlendi bizim için. Herbirimiz 100'ün üzerinde destek mektubu aldık. Bu baskılar ve kınamaların etkisiyle mahkemeler sorunumuzla ilgilenmeye, bizi ciddiye almaya başladılar. Mücadele yükselmeye başladığında iktidardakiler tedirgin olmaya başladılar, çünkü insanlar sokaklardaydı."

'Fakir çocuklar da güler'

Arjantin'de kayıp anneleri ile büyükannelerin iki ayrı örgütü bulunuyor. Büyükanne Baravalle, başına sardığı Arjantinli kayıp yakınlarının gelenekselleştirdiği beyaz eşarbıyla gelmişti Türkiye'ye. Eşarpta "Abuelas De Plaza De Mayo" (Mayıs Alanı Büyükanneleri) yazılıydı. Eşarptaki gülen çocuk deseni ise onların sembolleriydi. 5 yaşında fakir bir çocuk çizmişti bu deseni. Bu küçük çocuk özlemini duyduğu bir çocuk resmini çizmişti. Kayıp anneleri, bu deseni anlamlı buldular ve kendilerine sembol yaptılar. "Fakir çocuklar da güler"di.

20 yıl geçmişti; ancak Mayıs Alanı anneleri ve büyükanneleri mücadelelerine devam ediyorlardı. Her perşembe günü alandaydılar. Başlangıçta 7-8 kişiydiler, sonra bu sayı 15'e çıktı. Sonra binleri buldu. Şimdi her perşembe 200 civarında kayıp yakını Plaza De Mayo alanında bu geleneği sürdürüyor. Büyükanne Baravalle, "Hükümet bir cevap verene kadar kızımı ve torunumu arayacağım" diyor ve şunları söylüyor: "Ne olur dayanışalım, biz aynı ailedeniz."

"Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin en büyük il örgütü İstanbul'da bulunuyor. 4 bin civarında üyesi olan il örgütü 25 ilçede örgütlenmiş durumda. Ayrıca çeşitli semtlerde 5 lokale sahip. 21 kişilik yönetim kurulu haftada bir toplantı yapıyor. İl yönetimi kararlarını 2 ayda bir toplanan ve ilçe yönetimlerinden oluşan il meclisinde şekillenen eğilime göre belirliyor. İl örgütünün ayrıca 7 kişiden oluşan Emekçi Hareketi ve Sendikal Komisyon, 5 kişiden oluşan Demokratik Kitle Örgütleri Komisyonu ile, 5 kişiden oluşan seçim işleri adıyla üç alt komisyonu faaliyet gösteriyor. Dört ayrı alanla ilgili çalışma grupları var. Ayrıca kampanyalarla ve gündelik sorunlarla ilgili geçici komisyonlar da oluşturmaktadır. İlçelerdeki ÖDP'lilere sorduğumuz soruları İstanbul il yöneticilerine de sorduk. Bu söyleşinin profesyonel çalışma, iç işleyiş ve sosyalizm konularını içeren ikinci bölümünü gelecek hafta yayınlayacağız.

'Topluma dönük politika üretecek aşamaya girdik'

'ÖDP'nin kuruluşuyla birlikte yaşadığı süreç aşağı yukarı tamamlanmıştır, denilebilir. Bundan sonra ÖDP'nin önünde duran temel sorun, toplumun temel meselelerine cevap verebilecek sorunlar etrafında tartışmak ve bir eylem hattı oluşturmaktır.'

Vehbi ERSAN

İlçelerle yaptığımız görüşmelerde en çok şikayet edilen ve eleştirilen, ÖDP'nin gündemin peşinden sürüklenmesi, politika üretememesi oldu. Bu eleştirileri de göz önüne alarak, sizin ÖDP'de gördüğünüz en temel problem nedir?

Nuri Ödemiş (Parti çalışanı): ÖDP'nin bir dizi sorunu var; politika üretecek kanalların parti içinde yeterince kurulamaması, parti içi demokrasinin oturmaması, organlar arası ilişkilerdeki problemler, yeni tarzın bir iddia olmaktan çıkıp bir gerçeklik haline dönüşememesi... Bütün bunların temel ve kilit noktası; ÖDP'nin ortaya koyduğu ve sol kesimin önemli bir kısmını ikna ettiği projeyi inşa etmeyi başaramamış olması. Bu bir sorun, ama bir başarısızlık değil. Bu kadar sürede başarılamazdı zaten. Parti kuruluşunun içinde kendini inşa etmeye çalışıyor. Bu inşa edişe müdahil olan bir dizi unsur var. Emekçi hareketinin önünde duran unsurların önemli bir kesimini etrafında toplamış bir partiyi temsil ediyoruz. Bu ülkenin gençlerinin, kadın hareketinin önemli bir kesimi, çevre hareketinin önde gelen unsurları bu inşa edişe katılıyor. Bu inşayı birlikte gerçekleştiren unsurların kendi aralarında yaşadıkları etkileşimden de bence ÖDP'nın ve solun yeni tarzı çıkacak.

Şu an ÖDP hangi aşamada bulunuyor?

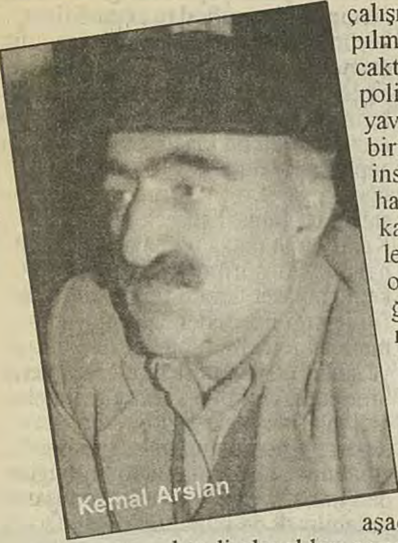
Nuri: Solun birleşik, yüzünü yeni tür bir sosyalizme dönmüş bir toplum ve parti projesi etrafında birlikte inşa edebilecek unsurların önemli bir kesimini toplamış olduğu aşamada. Bu aşamada "bu projede birlikte harekete geçeriz" diyen unsurları etrafında toplamış durumda. Böyle bir projeyle yakın temasa geçmekte bir dizi tereddütler taşıyan unsurları ikna etmesi için geçmesi gereken aşamanın da eşiğinde. Bu aşamaya geçiş, inşada ciddi yol alışları gerektiriyor. Birincisi politika üretişin kanallarını inşa etmiş olması gerekiyor, ikincisi parti içi demokrasinin işleyen bir mekanizma olduğunun, inisiyatifin ve yaratıcılığın önünü kesmediğinin ikna edici bir biçimde gösterilmesi gerekiyor. ÖDP kendi iddialarıyla henüz hayatını örtüştürebilmiş bir parti değil.

Oğuz Ender (Serbest): Çözülmesi gereken çok sorun var aslında. Topluma siyaset yapacak, temel sorunlarına yanıt verecek ve eylemlilik zinciri oluşturabilecek bir parti olarak kuruldu ÖDP. Bunları yapamıyor. Yaptığımız söyleşilerde de ÖDP politika üretemiyor denen şey esas olarak buradan kaynaklanıyor. Bunları neden yapamıyor? ÖDP kurulduğunda esas olarak Türkiye'deki solcuların, sosyalistlerin birleştiği bir parti olarak kuruldu. Dünyada ve Türkiye'de her şey parçalanıyordu, atomize oluyordu, ama bu arada Türkiye'deki solcular, sosyalistler bir araya geliyorlardı. Bunun en azından sosyalistler nezdinde büyük önemi vardı. ÖDP'nin etrafındaki halka denen şey ve üye bileşimi, yönetim organları denilen şeyler böyle bir atmosfer içinde oluştu. Bu bir araya geliş, politika yapmaya, toplumun temel sorunlarına cevap vermeye yetmiyordu. Zaten bu, başından beri kabul edilen bir şey. Nihayetinde dağılmış olan, ayrı ayrı yerlerde duran insanların, grupların, çevrelerin yan yana gelerek toplu olarak var olana müdahale etmesi anlamına geliyordu, bu müdahalenin hangi biçimlerle ve hangi argümanlarla olacağını biraz da yaparak öğrenecektik. 8-9 aylık sürece bakıldığında ÖDP kuruluş esprisinden kaynaklanan ve onun motivasyonlarıyla yaşadığı süreci aşağı yukarı tamamlamıştır denilebilir. Bundan sonra ÖDP'nin önünde duran temel sorun, toplumun temel meselelerine cevap verebilecek sorunlar etrafında tartışmak ve bir eylem hattı örmektir. Mesela, düşünce özgürlüğünün tartışıldığı yerde siyasi polisin de tartışılması lazım. Siyasi polisi tartışmadan düşünce özgürlüğünü tutarlı bir şekilde savunamayız. Bunlar tabii bugünden yarına yapılabilecek işler değildir. Şimdi bu politikaları nasıl üreteceğiz, bu politikaların etrafında nasıl bir siyasal hat öreceğiz, problemi duruyor karşımızda. Şu anda içinde bulunduğumuz durumu, bu partinin yeniden formüle etme ihtiyacı vardır. Bu partinin içinde bulunduğu durumu ve buradan çıkışların ne olacağını hep beraber tartışacağız, hep beraber de formüle edeceğiz.

Nuri Ödemiş

Rüstem Karakuş (inşaatçı): Bu partiden hemen memleketin sorunlarına ilişkin çözümler beklemek çok erken, çok yanlış bir şey. ÖDP gibi farklı yerlerden, farklı kimliklerden gelen insanların yeni yeni birbirine alışmaya başladıkları bir partide, bu, biraz daha zaman alacak gibi gözüküyor. O nedenle ÖDP'nin tıkandığı yönündeki görüşlere pek katılmıyorum, bu sorun zaman içinde hallolacaktır, diye düşünüyorum. ÖDP örgütsel kuruluş aşamasını tamamladı, fakat bu yetmiyor, esas kuruluş çalışması bundan sonra başlıyor. Çünkü hayatın, mücadelenin içinde bu örgütlerin yeniden kurulması gibi bir problem var. İşte ÖDP şimdi bu aşamayı yaşıyor. Sanıyorum bu aşamada örgütlerdeki insanlar birbirlerini tanıyorlar, hangi işi kiminle yapacaklarını görüyorlar. Bundan sonraki kongrede ve yeni örgütlenme döneminde artık birbirini tanıyan insanların kuracağı örgütler olacağı için bu örgütlerin daha işlevli olacağını düşünüyorum. İkincisi ÖDP'nin bir emek partisi, bir sokak partisi vurguları var. Onun gerçekleşebilmesi için sokaklara inmesi gerekiyor. Şu an ÖDP bunu tartışıyor ve yapmaya çalışıyor. Asıl bundan sonra politikaları ete kemiğe bürünecektir. Tıkanıklıktan söz ediliyorsa, tıkanıklığın nedenidir bu. Mesala bundan sonraki bizim il meclisi toplantımızın konusu da 'yerel

Kemal Arslan

çalışma nasıl yapılmalıdır' olacaktır. Yani artık politikalarımızı yavaş yavaş birbirini tanıyan bu insanlarla mahallelere, fabrikalara, emekçilerin yoğun olarak yaşadığı yerlere taşımaya başlayacağız. Bunu başardığı zaman tırnak içinde tıkanıklık dediğimiz şeyi aşacağız. ÖDP'yi kendi olanakları açısından değerlendirecek olursak, yeterli bulmayabiliriz ama diğer siyasal partilerle, diğer muhalif kesimlerle karşılaştıracak olursak, aslında çok başarılı şeyler yapmıştır. Yeni bir parti olmasına rağmen aynı anda birçok işi yapabilecek durumdadır. Diğer parti ve örgütleri az çok inceliyorum, onların kendi ağızlarından da çok zaman dinliyorum, ÖDP kadar canlı, değişik yerlerde değişik işler yapan başka bir parti yok. Tüm bunların daha

Partinin yaşayan bir organizma olmasını becerebilmek, en altla en üst ilişkisini daha sağlam kurmak lazım; hemen dış çevremizdeki halkayı içerebilmemiz gerekli. Bize katılmak isteyen insanlara parti binaları dışında bir çalışma alanı yaratmak lazım. Bu partide var olan birikim ve ilişkilerimizin yüzde 10'unu partiye ve partinin işlerine aktarabiliyoruz, bunu artırmanın yollarını aramalıyız. Bunları gerçekleştirebilirsek, ÖDP dört beş aylık bir partiyken, yüzde 2 oy almıştı, bunun çok daha üstünde oy alır diye düşünüyorum.

Zeki Arslan (mühendis): Bu partinin hangi süreçte kurulduğuna dikkat etmek gerekiyor. ÖDP siyaset yapmanın zor olduğu bir süreçte kendisini örgütledi. İlçelerle yapılan söyleşiler neticesinde parti merkezden politika üretmiyor eleştirisi var. Politika merkezden üretilmez, bu partinin diğer partilerden farkı zaten burada yatıyor. Yıllardır bu ülkede siyaset yapmayan insanları siyaset arenasına katabilecek bir süreci önüne koymuş durumda ÖDP. Bu sorunları yaşayan insanların bağımsız bir şekilde politika üretilmez, doğrudan sorunun yaşandığı halkla, emekçi

> "Biraz birbirimize dönük politikalar yaptık, birbirimizle tartıştık, ilçe ve il binalarına tıkıldık, fakat bu yaşanması gereken bir süreçti. Artık bu dönemin sonu geldi. Herkesin çıkardığı ortak sonuç: Tamam birbirimizi anladık, yan yana durmayı da becerdik, bundan sonra yüzümüzü kitlelere dönmeliyiz.'

sistemli ve planlı bir şekilde yapılması gibi bir sorunumuz var. Bunu başardığımız zaman toplumun muhalif kesimleri için çok daha fazla çekim merkezi haline geleceğiz.

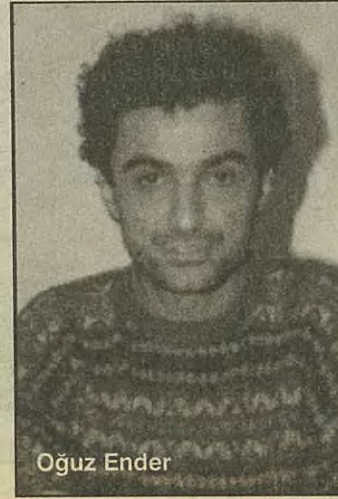
Filiz Koçali (gazeteci): Bu parti coşkuyla ve kalabalıklarla kuruldu. Hemen arkasından hepimiz bu coşku ve kalabalıklar giderek artacak diye bekledik. Belki bu beklentinin verdiği bir kırıklık var kimi arkadaşlarda. "Hay allah bu parti nereye gidiyor, tıkandık mı, küçüleceğiz mi" diye. Halbuki bütün bu yaşananların çok doğal bir süreç olduğunu düşünüyorum. Çünkü yan yana gelmek çok zordu, yan yana gelmeyi becerdik, son birkaç aydır da yan yana durmayı beceriyoruz, o da oldukça zor bir iş. Bütün il ve ilçelerde zor bir dönem yaşandı. Biraz birbirimize dönük politika yaptık, birbirimizle tartıştık, ilçe ve il binalarına tıkıldık, fakat bu yaşanması gereken süreçti, artık dönemin sonu geldi. Bundan sonra herkesin çıkardığı ortak bir sonuç var: Tamam birbirimizi anladık, yan yana durmayı da becerdik, bundan sonra yüzümüzü kitlelere dönmeliyiz noktasına gelindi. Evet temel konularda ortak politika üretebildiğimizi çok söyleyemem, ama hiç değilse belli konularda ortak bir bakış gelişti. En önemli şey, hedeflerimiz var ve bu hedeflere ulaşmamız gerekir, bunların adını problem diye koymuyorum, hedefler diye koyuyorum. Kolektif bir netliğe ulaşmak lazım.

kesimle bir politika yaratılabilir ve bu partide görece olarak tıkanıklık olarak tanımlanan süreci ben tıkanıklık olarak değerlendirmiyorum. Yaşanması gereken bir süreç. Bu partinin bu ülkede bir umut olduğunu, insanların gözlerinin bu partide olduğunu gözlemliyorum. ÖDP birinci inşa sürecini bitirmiş ve ikinci inşa sürecine girmiştir. İkinci inşa süreci ise bu ülkede yıllardır politika yapmayan insanlara ortak bir dil, ortak bir parti faaliyeti örgütleme sürecidir. ÖDP'nin önüne koymuş olduğu temel sorun budur. İkincisi, gündemin dışında kalınıyor deniyor. Türkiye'de gündem hep suni oluşturuluyor ve özellikle İstanbul'da kaygan bir zeminde politika yapabilmenin koşulları çok zor olmasına rağmen, ÖDP kendi politik gündemlerinin dışında gelişen olaylara da yetişmeye çalışıyor. Keza bu süreç içinde cezaevi olayı, bunun paralelinde emekçilerin nema olayı yaşandı; ÖDP kendi pratiğini, politikalarını oluşturdu. Partinin daha gür, daha sert adımlarla ve daha inatçı bir şekilde insanları siyasete katarak politika yapabileceğini ve önümüzdeki süreçte sorunları birlikte aşacağımızı düşünüyorum.

Zeki Arslan

rum.

Gülseren Cüre (büro elemanı): ÖDP solcuların, sosyalistlerin yeniden yapılanmasıyla birlikte emek ekseninde ihtiyaç olan bir araç olarak ortaya çıktı. Ancak işçi ve emekçilere doğru örgütlenmeyi yaratamaması temel sorunlarından bir tanesi. En temel sorunumuz da ÖDP'yi devrimci bir kitle partisi formuna nasıl sokacağımızı bilememekten kaynaklanıyor. Partinin programında belirtilen asgari bir kimliği var, fakat bugüne kadar yapmış olduğumuz politikaları değerlendirdiğimizde bu kimliğin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bu sürecin bu kimliği netleştirme süreci olması gerektiğini düşünüyorum. Yaşadığımız 9-10 aylık süreci değerlendirdiğimizde, partide sistematik bir tartışmaya ihtiyacımız olduğunu ve bunun da partinin ortak iradesine dönüşebilecek politikalar üretmekten geçtiğini düşünüyorum. ÖDP'deki sorunlar genel olarak nelerdir diye bakacak olursak, farklı kimliklerden gelen insanlar olarak geçmiş politika yapış tarzlarımızı doğal olarak buraya taşıdık, yeni diye ifadelendireceğimiz sürecin henüz net olmaması dolayısıyla hem örgütlenme içinde örgütsel birtakım sorunları yaşıyoruz, hem de taşımış olduğumuz ideolojik görüşlerimiz dolayımıyla da bunun yansımaları politika düzeyinde ortaya çıkıyor. Partinin kimliğini netleştirmeye yönelik sorunlardan birinin, net olmayan sosyalizmle olan ilişkisinin tariflenmesi olduğunu düşünüyorum. Yine işyerlerine, okullara, mahallelere yönelik örgütlenme yönteminin netleşmesi gerektiğini düşünüyorum. Yine partimizin sorun olarak görülen Kürt sorununda netleşmesi gerektiğini düşünüyorum. Gündelik yaşamın içerisindeki siyasal sorunları tartışarak, bunu gündelik yaşamın içerisine taşıyarak politik ortaklıklar üretememek gibi tıkantımız var. ÖDP'nin kendisini muhalefet eksenine oturtması anlamında radikal adımlar atması, militan bir faaliyet sürdürmesi gerektiğini düşünüyorum. Arkadaşlar kuruluş aşamasının çok şatafatlı olduğunu söylediler, ama bunun solcular, sosyalistler açısından böyle olduğunu, emekçiler açısından böyle olmadığını düşünüyorum. Burada bir ayrışma var; artı partinin bakışıyla partililer arasında da bir açı farkı olduğunu düşünüyorum. Başlangıçta farklı beklentilerle gelip de çekilen insanlar olduğunu, bu yüzden partimizde bir çoğalma değil, daralma olduğunu düşünüyorum. Geçmişten gelen politik kültürümüzle bağlantılı politik kaygılarımız, önyargılarımız olduğunu düşünüyorum. Bunları da açıkça ifade etmek gerekiyor. Çünkü bu aşamaya kadar ben partide sahici tartışmalar yapabildiğimizi düşünmüyorum. Bu dönemden sonra yapmamız gereken, açıklık içerisinde birbirimizle tartışmak ve bunu sistematik bir şekilde sürdürmektir.

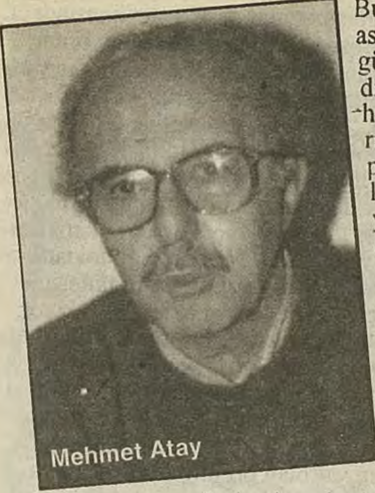

Oğuz Ender

Celal Beşiktepe (mühendis): Bugün için aşmamız gereken en temel sorun tüzüğün giriş bölümünde ifade ediliyor. Bu, ÖDP'nin siyaset yapış tarzının ifade ediliş biçimi. Geldiğimiz bu noktada bu siyaset yapış tarzının derinleştirilmesinde o aşmamız gereken şeyi buluyorum. Fransızların ünlü Jean Jaures'ine soruyorlar "devrim nedir" diye. Diyor ki, "yanardağdaki volkanlar yerbilimcileri toprağın altındaki tabakaları incelemeye sevketmiştir, devrimciler de toplumun derinlikteki istemlerini günyüzüne çıkarmakla karşı karşıyadır." ÖDP'nin geldiği noktada siyaset yapış tarzını tüm örgütleriyle yeniden değerlendirmesi gerekiyor. Bu ne demek? ÖDP'nin kuruluşunda aşağı yukarı görüş birliğine vardığımız olay, düzen muhaliflerinin bir siyasal çatısı olması. Kamu çalışanlarından meslek odalarına, işçi sınıfının var olan örgütlerinden gençlik örgütlerine kadar, düzen muhaliflerinin mücadele hatlarının ilişkilendirilmesi. Partinin bu alanların benzerini ÖDP içinde kurmak gibi bir eğilimi olmamalı. Parti içinde örneğin bir kamu çalışanları yapılanması tekrarlanmamalı. Derginizdeki ilçe gezintilerini okuyorum. Oradaki arkadaşlarımızın büyük bir bölümü gelinen noktada bir tıkanmadan bahsediyorlar. Bu tıkanmayı aşmak aslında toplumsal sorunları ve toplumun derinliklerindeki var olan istemleri ÖDP'yle tanıştırmaktan geçer. Temel sorun bu. Partinin bütün kadroları olarak bu tartışmayı derinleştirirsek çıkış noktasını bulabiliriz.

Bu tartışmayı derinleştirmek için ne yapmak gerekiyor? Araçları yok mesela.

Celal: ÖDP küçükten başlayan büyüğe doğru giden araçları tanımlamalı. Mesela İHLAS yayın kuruluşu, bundan yıllar önce küçücük haber alan bir ajansı, şimdi bir basın tekeli haline geldi. Biz küçük ajanslardan çıkarak ara kademeleri yürüyerek televizyona kadar ulaşmalıyız. Toplumun bütün dinamik ve birikimli yapılarını içine taşıyabilecek yeni kurumsal yapılara ihtiyaç var. ÖDP'nin gerek MYK'sının, gerek ilinin, gerek ilçelerin bulduğu formlarla toplumsal sorunlara biz çözüm üretemeyiz, yeterli olmaz; bu bizi tıkanıklık diye tarif edilen noktaya götürür. Toplumsal sorunlar üstünde 10 yıl, 20 yıl, 30 yıl kafa yoran birikimleri ÖDP yokmuş gibi yeniden keşfetme gibi bir yola gitmemeli, tam tersine bu birikimleri taşımayı, bunları ilişkilendirmeyi, siyasallaştırarak bir mücadele hattı çizmeyi gündemine almalı.

Kemal Arslan (işçi): İlçelerde ve çeşitli düzeylerde yapılmış olan değerlendirmelerin kuruluş süreci ve bugün varılan aşamayı yeterince ifade etmediğini düşünüyorum. ÖDP'nin coşkulu bir ortamda kurulduğu söyleniyor. O kendi içinde bir coşkuydu. ÖDP'nin dinamikleri Türkiye'de yetmedikleri sorunların karşısında bir araya geldiler. Politik üretkenliği olan zeminde bir araya gelmediler. Türkiye'nin ihtiyacına uygun bir temel çözümün ve bu çözüm ekseninde bir üretimi gerçekleştirme sorununu ÖDP'nin yeterince özümseyip ve o ihtiyaç üzerinde ortaya çıktığı söylenemez. Bence parti, bugünün ihtiyacını kavramaya dönük bir yön içerisinde, ama henüz kavradığı söylenemez. ☞

Mehmet Atay

Bugünkü rejim aslında ÖDP örgüt modelini kendi sınırları içine hapsetmiş durumda. Birincisi partinin örgütlülük modelini siyasal rejimin çemberinin dışına çıkacak bir temel eksenle formüle edebilmesi gerekiyor. Birinci sorun bu. İkincisi başka mücadele tarzlarını da ÖDP'nin artık gündemine alıp tartışması gerekiyor. Yani demokratik mücadele tarzının ötesindeki mücadele tarzlarını gündemine alması gerekiyor. Eğer bugünün ihtiyacına çözüm olmak istiyorsa ÖDP, her şeyden önce tüm organlarıyla bugünkü toplumun mevcut dinamiklerinin üzerine oturması ve kan alması gerekiyor. Toplumsal dinamiklerden kan almaya başladığınızda zaten rejim içi ve rejim dışı şeyler örgütün gündemine gelir. Bu noktada baktığımızda tıkanma yok aslında, başında tarif ettiği zemini ve ekseni tutturmuş, ama bugün ülkenin ihtiyacı ÖDP'nin vardığı aşama değil tek başına. Evet Türkiye'nin ihtiyacı bugün ÖDP'nin de içinde bulunduğu mücadele tarzını kapsıyor ama yetmiyor, ötesine taşması lazım. Tabii Kürt sorununda olsun, bugünkü siyasal rejimi tariflemesinde olsun, devletin niteliğini saptamasında olsun, birçok yönüyle politika üretmede sıkıntı çekiyor. Bunu aşması için temel toplumsal dinamiklere dayanması lazım. Bu partide bir düzey var, bu parti öyle çok emekçilere dayanan bir parti değil şu anda, aslında belli bir aydın tabakaya dayanıyor. Bugün açısından belki böyle olması gerekliydi ve bir fayda da sağladı, ama artık bunun ötesine taşması gerektiğini düşünüyorum.

Mehmet Atay (yayıncı): Gelinen noktayı ben de bir tıkanıklık olarak değerlendirmek istemiyorum. Açılımı sağlayacak şeyler konusunda yeterince politikalar üretememek olarak görüyorum. Bize bağlı olan bir de bizim dışımızdaki etkenler var. Türkiye'de tıkanmış bir siyaset var. Biz çok farklı bir kulvardan çok farklı bir siyaset tarzı getireceğimizi söylediğimiz için zaten bir heyecan yarattık. Bizim ürettiğimiz en doğru politika böyle bir partiye ihtiyaç olduğuyla ilgili politikadır. Bundan sonrası bir ÖDP'lilik bilinci yaratma, yeni bir kültür yaratmayla ilgiliydi. Tabii bu 7-8 ayda üretilebilecek bir şey değildi. Belki tıkanıklık diye adlandırılabilecek şey, yeterince adım atamayışımız olabilir. Zaman zaman bir problemle ilgili tıkanıklık çıktığında o tıkanıklığı aşmak yolunda yeni şeyler söylemek yerine, ÖDP'nin kuruluş sürecindeki tartışmalara geri dönen bir biçimde, herkes kendi yanından çözüm bulmaya çalışıyor. Bu çözüm bulma tarzı, yeniyi yakalamak yerine biraz geriye düşmeye yol açabiliyor. Bu, hepimizde derece derece var. İkincisi üye yapısını yeterince örgütleyememekten geldi. Gönüllülük ilkemiz vardı. Değişik kesimlerden bir araya gelen yönetim kurullarının birbirini tanıma sürecinin de getirdiği bir etkenin yanında, ama aslında biraz da gönüllülük yanlış anlaşıldı. Gönüllülük hiçbir şeyi yapmamaktan çok herkesin kendi gücünde, kendi çapında bir şey yapmasıdır. Yönetim kurulları, değişik kurullarda görev alan insanlar, bu mekanizmayı çalıştıramadığımızı düşünüyorum. Bizde sorun eski siyaset alışkanlıklarıyla yukarıdan aşağıya doğru üretilen politikalarla bir şey yapma eğiliminin ağır basmasıdır. Alışkanlıklarımız böyle. Geçmişte merkeziyetçi yan hep ağır basmıştır, şimdi demokratik yanı öne çıkartmaya çalışırken bu alışkanlıkları kırmak zor oluyor. İlçelerden de zaman zaman gelen şikayetlerin kaynağı bu bence...

Bazı temel politikaların üretilmesi ilçelerin yapamayacağı bir şey, bunu partinin merkezden yapması gerekiyor, bu konuda bir yeterlilik var mı?

Mehmet: Yok tabii. Çünkü bu kurulların düzeyine göre üç aşağı beş yukarı herkes aynı tıkanıklığı yaşıyor. İlk kez bir araya gelişin getirdiği bir olay. Bir de Türkiye'nin çok özel sıcak gündemleri var ya da bize bağlı olmayan sürekli gündemler var. Bizim gibi yeni olan ve bir araya gelmiş insanların Türkiye'deki siyaseti yönlendiren politikalar üretmesi kolay bir şey değildir. Biz kendi gündemimizi yaratamadığımız için başka gündemlerin peşinden sürükleniyoruz. Hep demokratik yanı öne çıkartılan bir yapılanma... Eskilerin deyişiyle ifratla tefrit arasında bir yer bulamadık galiba. Belli kompleksleri aşamıyoruz. MYK aşağıya doğru bir şeyleri söylemeye kalktığında acaba bu başta estirdiğimiz demokratik rüzgara mı ters düşer endişesine kapılıyoruz. Aşağıdakiler bulunduğu yerden yukarıya doğru politika üretmede tıkanıklıklar yaşıyor. Tabii bu işin bir reçetesi yok. Bu tartışmalar bile yeni şeyler yapmanın bir adımı oluyor. Biz işçi emekçi ağırlıklı bir parti olma iddiasındayız, o kesimlerde özellikle yoğunlaşmamız gerekiyor. Ayrıca birbirinin karşısına getirmemek suretiyle her kesimde örgütlenme zorunluluğumuz var; çünkü cumhuriyetin hiçbir döneminde toplumun değişik sınıf ve katmanlarının menfaatlerinin bu kadar çakıştığı başka bir dönem hatırlamıyorum.

Erdal Çanakçı (avukat): ÖDP'nin iki şeyi yapması gerekiyor temel olarak... Birincisi yeni bir Türkiye iddiasını ortaya atması, ikincisi bu iddianın önünü açabilecek yeni bir sol iddiayı üretebilmesi gerekiyor. Yeni bir Türkiye sorununda yeni bir şey aramak gerektiğini düşünmüyorum. Bu noktada ÖDP sol birikimin değerlerini sahiplenen bir yerden, yani eşitliği, özgürlüğü, dayanışmayı, doğruluğu, iyiyi güzeli sahiplenen bir yerden yeni bir Türkiye iddiasını ortaya koymak ve bunu örmek durumunda. Ama şimdi problem şurada yatıyor: Bugünün yaşanan sorunlarına çözümün nasıl üretileceği gibi bir sorunla karşı karşıyayız. Bu da kolay bir iş değil, ciddi bir iş. Hem bütün solcuların, hem de ÖDP'lilerin üzerinde reel sosyalist deneylerin gölgesi düşmüş durumda. Ben mesela televizyondan izliyorum, çeşitli toplantılarda görüyorum. Genellikle solcu insanlar bir siniklik içinde yaşıyorlar. Örneğin bir Refah Partili'yle sol geleneğin herhangi bir yerinde kendisini konumlamış olan bir insanın tartışmasına tanık olduğumda RP'linin kendine hakim, sağlam bir yerde durduğunu, ama onunla tartışan solcu insanın ise biraz silik, kendinden pek emin olmayan, özgüven duygusunu yansıtmayan bir yerde durduğunu görüyorum. Sorun yeni bir Türkiye iddiasını ve yeni bir sol iddiayı ortaya atabilmekse, bunun nasıl gerçekleşeceği, bu partinin önümüzdeki döneme ilişkin temel tartışma konusudur. Siyaset bir seyirlik nesneye dönüşmüş durumda, birileri siyaset yapmakla görevlendirilmiş, halk tarafından seyrediliyor, seçimden seçime insanlar bu seyirlik nesneleri dikkate alarak sandıkta tercihlerini kullanıyorlar ve sonra köşelerine çekiliyorlar. ÖDP olarak tarzımızı, tam da bu klasik burjuva tarzın cephesinde durabilen bir yerde aramamız gerekiyor. Sorun halkın siyasal ve toplumsal süreçlere katılımı. Karar alma mekanizmalarına bizzat halkın yerleştirilmesi sorunu. ÖDP kendi siyaset tarzını böyle bir hedefin içeriği üzerinden tanımlayabilmeli ve geliştirebilmeli. ÖDP bizzat yaşanan sorunlara ilişkin çözümlerin üretimini, halkın o karar alma mekanizmalarına yerleştiği bir tarz içerisinde arayıp bulabilmek durumunda. Bunun bir sürü aracı olabilir, bugünden masa üzerinde oturup konuşarak bulabilmek de mümkün değil. Örnek vermek gerekirse; partinin somut olarak uğraştığı işlerden biri bu aynı zamanda. İstanbul Karanfilköy'de bir gecekondu yıkımı gerçekleştirildi, değişik siyasi kesimler bu gecekondu yıkımına ilişkin birçok yorumlar ürettiler. Ama hiçbiri orada yaşayanların nasıl bir kent içerisinde yaşamak istediğiyle, barınma, altyapı vb. sorunlarını nasıl çözmek istediğiyle ilgilenmedi. Her şeyden önce Karanfilköy'de yaşayan insanlarla birlikte arayıp bulunabilir bu. Fakat, İstanbul Karanfilköy'den ibaret değil, Türkiye de İstanbul'dan ibaret değil. Dolayısıyla bu sorunun başka tarafları da var veya bu konuda yaratılmış birikimler var. Mühendisler, mimarlar, meslek birlikleri, başka yerdeki ÖDP'liler, Karanfilköy'deki ÖDP'liler vb. Bunları bir araya getirip bu insanların konut, ulaşım, altyapı, okul sorununa ilişkin bir toplumsal projeyi minyatür bir yerde oluşturabilir ÖDP. Tabii bununla birlikte genel politika kısmı var. Bunu nasıl yapacağız? Yine bu genel sorunlarda toplumsal katılımı içeren tarzı ÖDP oluşturmak durumunda. Bu aynı zamanda ÖDP'nin tanımlayabileceği bir demokrasi anlayışıdır...

'Sorun yeni bir Türkiye iddiasını ve yeni bir sol iddiayı ortaya atabilmekse, bunun nasıl gerçekleşeceği, temel tartışma konusudur. ÖDP olarak tarzımızı siyaseti seyirlik hale getiren klasik burjuva tarzın cephesinde duran bir yerde aramalıyız. Sorun halkın siyasal ve toplumsal süreçlere katılımı.'

ÖDP tek tek olaylar özgülünde birtakım pilot örnekler üzerinden geliştirip bu tarzı ortaya koyabilirse, bunun çok daha genel bir sürecin önünü açabilecek bir iş anlamına da gelir. O zaman kısır tartışmadan çıkmış oluruz. Sol kesim örgüt deyince daha çok solcuları örgütlemekten bahsetti. Aslında sol parti doğrudan doğruya yeni bir Türkiye gereksinimini atılacak adımlarla beraber tanımlayabilmeli, örmeli ve örgütleyebilmeli; yoksa onun dışında bizim teorik olarak ya da yaşanmış tarihsel birikimlerin laboratuvarı içinde politik önermelerde bulunmamız çok anlamlı değil. Bence sıkıntı burada yaşanıyor.

Bugüne kadar ÖDP, ağırlıkla parti mekanlarına tıkışan politikalar izliyor. Biz bize politika yaptık, şimdi doğrudan doğruya toplumsal gereksinimleri, toplumsal yaşamın ve toplumsal mücadelenin bütün boyutlarına ÖDP'lileri taşıyan bir tarzı yaratmak durumundayız. Bu iş zor bir iş ve ÖDP'nin gidişatının hep yukarıya evrilen bir yerde olması gerektiği beklentisine düşmemek durumundayız. Dünyanın, Türkiye'nin koşulları belli, bu tanımlanmış koşullar içerisinde biz siyaset yapıyoruz, dolayısıyla dalgalanmalar, geriye dönüşler, tıkanmalar olacak, dönem dönem beklemediğimiz birtakım gelişmelerle karşılaşabileceğiz.

Balkonlarınıza kitap asınız!..

Barış OZA

Kitap ile bu ülkenin siyasal ve kültürel var oluşu arasındaki ilişki tam bir kara mizahtır... Bu durumu saptamak için, ne kadar kitabın tutuklu olduğu, ne kadar yazarın (c)ezaevinde yattığı, Yaşar Kemal'in bile içeri girmek için "kemale erdiğini" söylemek gerekmiyor... Bu alaturka karamizahı kavramak için, gündelik yaşam içinde çıplak gözle bile görebileceğimiz bazı göstergelere bakmak yeterli...

Son zamanlarda kişi başına düşen "bayrak" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "marş" miktarına bakınız...
Son zamanlarda resmi açıklamalardaki "hain" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "kahraman" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "milli galibiyet" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "siyasi vaaz" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "çakıltaşı bile vermeyiz" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "radikal" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "tahmini ölüm" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "dua" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "beddua" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "Türkibesk Ortaasyalılar" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "insan haksızlıkları" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "göz önünde kayıp" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "yavruvatan" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "kurdekuşa yem olmayacağız" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "çoğunluk" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "azınlık" miktarına bakınız...
Son zamanlarda kişi başına düşen "okumama" miktarına bakınız...

Bütün bunlardan sonra, tez elden ekonomi-politiğin bütün bilgilerini kullanarak, determinizm–volantirizm ilişkisini asla ve kat'a belirleyen–belirlenen temelinde ele almadan; tahmini insan, tahmini ülke, tahmini gelecek projesi yapınız...

Mevsim normallerini aklınızdan çıkarmadan...

"Şimdi TÜYAP'lı olduk... Standları doldurduk" şarkısını unutmadan...

Balkonlarınıza kitap asınız!

Bir mahkum:

Altay MARTI

1980 yılı kimileri için uzak bir tarih oldu. Artık madalya, apolet, postal, süngü, tank, top, tüfek, emir ve komuta! Hayatımıza kışlanın kara gölgesi düştü. Herkesi bir yerinden vurdu karanlık darbe. Lütfü Oflaz'ın payına da yazdığı bir yazıdan dolayı cezaevine girmek düştü. Düşünselliği, dürüstlüğü, vicdanı, gerçeği ve güzelliği çok arı bir şekilde kağıda akıtan gencecik bir yazar 11 Mayıs 1980'de Aydınlık gazetesinde Türkiye Emekçi Partisi'yle ilgili yazısından dolayı 1.5 yıl hapis cezasına çarptırılıyor. Üstelik öylesine ucube bir yargılama ki avukatı savunma yapamıyor, üst mahkemeye başvuramıyor, temyiz hakkını kullandırtmıyorlar. İnsan beyniyle, insan bedeniyle beslenen kimileri kendilerini daha korunaklı, daha barınaklı hale getirmek için "aydınlık" fikirlere düşman kesiliyorlar. Bu haksızlık karşısında diğer yazarların çaba göstermeleri, köşelerinden haykırmaları, yabancı basının konunun üzerine gitmesi yetmiyor. Lütfü Oflaz, bir duyarlı ve direngen kalem, "bir mahkum" olup çıkıyor. Cezaevinde "sevdikleriyle birlikte volta atıp gülümsüyor, sevmedikleriyle birlikte volta atıp somurtuyor, bazen de kuşlarla, balıklarla volta atıyor."

Mahkumiyeti kesinleştikten sonra içeriye gireceği gün yaklaştıkça yazarın duyarlılığı artıyor. Çay, simit, futbol, vapur, deniz, güneş, bisikletli çocuklar, çam kokusu, balık ekmek! Hayatın ayrıntılarını ciğerlerine çekiyor, hayatın güzelliğini... Ve umutla gidiyor cezaevine. Cezasını bitirir bitirmez de doğruca Adalet Bakanlığı'na gidiyor. Ve bakanın karşısına çıkıp çok kararlı bir sesle "Buraya kendim için değil, özgürlüğünden yoksun insanlar için bir şey istemeye geldim. Genel af istiyorum" diye haykırıyor.

Adalet Bakanı'nın makamında yankılanan bir ses hemen insan hakları kampanyasına dönüşüyor ve "kendisini bilen" herkes tarafından desteklendiği gibi, dış basında da çok önemli yer tutuyor.

Lütfü Oflaz! Bir dayanıklı beden, bir kararlı insan! Tüm "yaşadıklarını yazdığı" kitabı "Bir mahkum"da iktidarı seven ve ondan azıcık da olsa sebeplenen kuşe kağıt beyinli gazetecilere "ahlak" dersi veriyor.

Zamanında Süleyman Demirel'in önüne serdiği nimetleri elinin tersiyle iten, sonraki yıllarda kalemi üzerinde baskı oluşturulduğu için başyazarlığı bir köşeye fırlatan Lütfü Oflaz, şimdi Leman dergisindeki mütevazı köşesi "Yazıkatür"de hem okuyucuları, hem de meslektaşlarına "gazetecilik onuru"nun ne olduğunu, hem de arapsaçına dönmüş ve artık bir mezbeleliği andıran yaşadığımız dönemde nasıl hala "başı dik olarak" yaşanabileceğini gösteriyor.

Lütfü Oflaz sadece kalemine yaslamış sırtını, öylece yürüyor. Kımıldayamayanlar da var; onlar hergün kendi küçük hapishanelerinde biraz daha büzülüp, daha çok teslim oluyorlar, daha çok aman diliyorlar.

Lütfü Oflaz, Bir mahkum
Habora Yayınları, 2. baskı, 80 s.

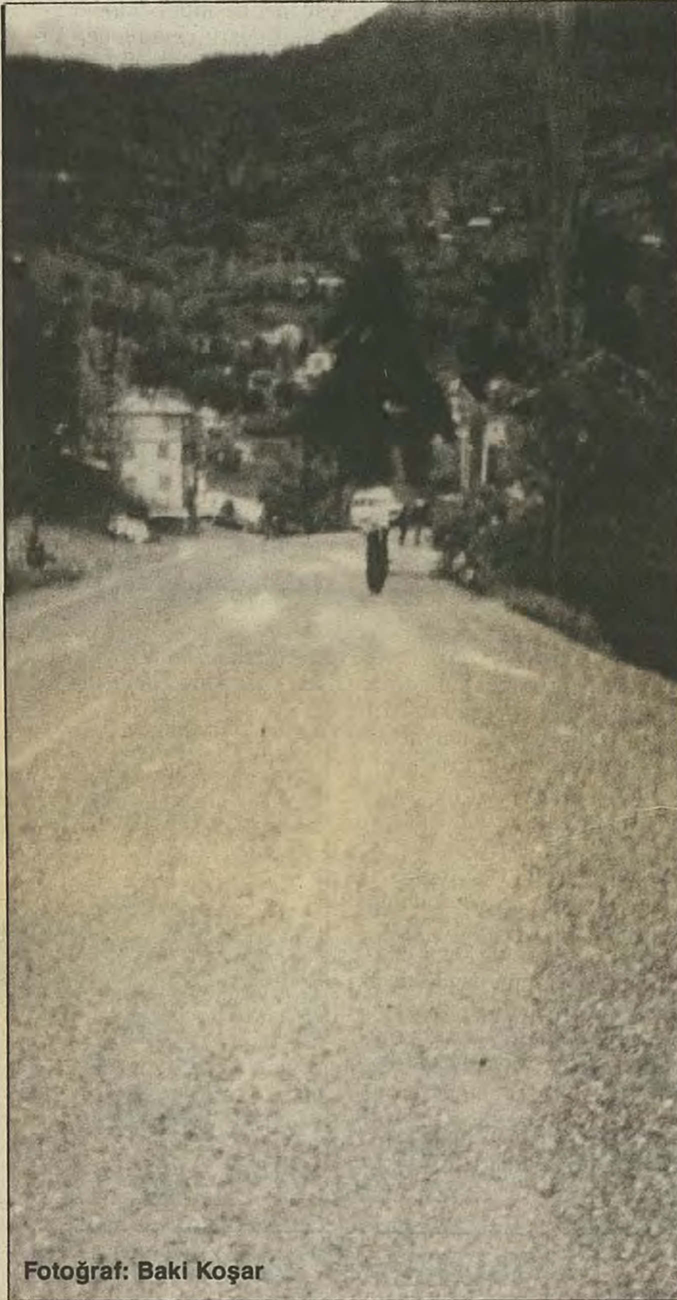
Asım'a..

Başın hiç öne eğilmedi. Korkusuzdun. Takvimin yapraklarının 7 Kasım 1978'i gösterdiği bir günün gecesi seni yitirdik. Sıkıyönetimin ertelediği 1 Eylül Dünya Barış Günü kutlamasına 2 ay sonra izin verilmişti. Spor Sergi Sarayı'nda kutlanacak bu geceye doğru motosikletle yola çıktığında bir daha geri dönmedin. O geceye yetişemedin. Bir trafik kazası seni aramızdan ayırdı.
Sevgili Asım, seni hiç unutmadık. Unutmayacağız.
18 yıl sonra seni saygı ve sevgiyle yeniden anıyoruz.
Ayla ÖNDER, Leyla MUTLU, Süleyman ÖNDER

Yolların kalbinden sesler, yüzler, portreler...

Baki KOŞAR

Yağışlı bir İstanbul öğleden sonrası... İç karartıcı, puslu, bulanık bir hava ... Adana'ya gitmem gerekiyor. (Uzun zamandır böyle bir kara yolculuğunu istiyordum. Hani "gitmek... gitmek... gitmek" istediğiniz anlar olur ya bazen. Bir değişiklik, bir ferahlık, bir başkalık kazanacağımız inancıyla...)
/Saatler süren, uzun bir kara yolculuğu gereksindiğim dönemlerimden birine denk düştü Adana yolculuğu. İstanbul'dan başka bir yere gitmek istediğim dönemlerim olur bazen. Bu yerin Adana olması da sevindiriciydi doğrusu.../

Fotoğraf: Baki Koşar

Yol ise hep ilerliyor; mağrur, kendinden emin ve güvenli: 'Nereye giderseniz gidin, yine bana gelecek, yine bana döneceksiniz' dercesine...

Altımızda Kartal marka arabamız, İstanbul'dan seri biçimde çıktık. Soğuk bir ekim akşamına doğru hazırlanırken terkettik İstanbul'u. Ücretli otoyol açık, kaptanımız Şeref oldukça hızlı ve usta. Kendi arabamızla gidiyor olmamız önemli bir avantaj; sıkıştığınızda, acıktığınız, soluklanma istediğinizde hemen durabiliyorsunuz.

Gece yolculuklarını severim ama, içinden hızla ilerleyip geçtiğimiz yolların sağındaki solundaki objeleri saniye hesabıyla da olsa görememek üzer beni. Karanlıkların içinden zaman zaman yansıyan sakin taşra kasabalarının soluk ışıkları, insanı nedense tuhaf bir yoğunluğa sürükleyen bu gece yolculuğunda suni teneffüs gibi...

Yanımıza yol boyunca dinleyebilmek için yeterli kaset alamadığımızdan mevcut üç beş kasetle yetinmek zorundaydık. Yaptığımız kısa diyaloglara da ara verip tamamen kendi sessizliğimize gömüldüğümüzde Selda Bağcan, Erkin Koray veya Tracy Chapman ne güzel eşlik ediyordu ıssız yollara... Bir yamaca kıvrıldığımızda, bir tepeyi aştığımızda, bir dönemeci dolandığımızda o anda arabanın teybinden yükselmekte olan şarkıyla yolun konumu arasında kendimce bağlantı kuruyordum...
"Gesi Bağları"nda dolanıyorum,/Yitirdim yarimi, aranıyorum..." Tam da Kayseri'ye yaklaşırken veya Kayseri'nin içinden geçerken Selda'nın kendine özgü sesinden bu türkü yükselmeye başlarsa ne hissedersiniz?.. Ya Kırşehir'e yaklaşırken, Kırşehir'in içinden geçerken - çoğu kimse bilmez belki ama, buranın çok ünlü bir halk müziği sanatçısı olan Neşet Ertaş'tan "Kalenin dibinde taş ben olaydım, /Gelene geçene yoldaş olaydım..." diye bir türkü yükselirse?..

Kamyonların kalbi

İnanılmaz bir kamyon trafiği dikkat çekiyor yol boyunca. Daha İzmit'ten başlıyor bu trafik. Zaman zaman konvoy halinde bir yerlere gidiyorlar. Belli ki yük taşıyorlar. Nitekim mola verdiğimiz her benzin istasyonunda veya konaklama mekanında sohbet ettiğimiz bütün kamyon şoförleri, yük taşıdıklarını söylüyor; tekstil ürünlerinden tuğlaya envai çeşit yük...
(Bir kamyon şoförü, bir uzun yol şoförü, yüreğinde nasıl bir yük taşır peki? Acaba bu kamyon şoförlerinden kaçı, hangisi izlemiştir, bilir Ayşe Şasa'nın senaryosunu yazdığı, Ömer Kavur'un yönettiği "Ah Güzel İstanbul" filmini?.. Oysa, o kadar onları kendilerinden, o kadar onları anlatan bir filmdir ki, "Ah Güzel İstanbul".. Çoğunun, -hatta hepsinin!- bir Müjde Ar'ı yok mudur, bir Cevahir'i?..)
- Hayatımız yollarda geçiyor be canım... Evliyim, üç de çocuğum var. Gün oluyor, üç ay görmüyorum yüzlerini... Oradan oraya gönderip duruyorlar işte...

Yollara en aşina yolcular kamyon şoförleridir bu yüzden. Nerede ne vardır, ne nerede nasıldır, en iyi onlar bilirler...

Kamyon şoförlüğünün bir alt kültürü, bir sözlüğü, dili vardır bir de. Kendine özgü bir jargonu ve bir de raconu hatta!.. Yolların da kendine özgü bir piyasası oluşmuş üstelik; mesela sadece kamyon şoförlerinin konakladığı mola yerleri çekiyor dikkatimi.

Bu tür yerlerde "restoran" (restaurant yani!) adı altında çeşitli müzikholler bulunuyor ve düpedüz konsomasyon yapan kadınlar çalışıyor. Direksiyonun sert yüzeyine alışkın elleri, konsomatris kadınların yumuşak ellerini tutuyor, okşuyor.

Esmer, gür bıyıklı, yanık tenli kamyon şoförleri, bıçkın birer Türkiye erkeği olarak bu müzikhollerin loş, ucuz neon ışıkları altında, kuruldukları masalarına seçtikleri, beğendikleri kadını çağırıyorlar. Yol ise hep ilerliyor; mağrur, kendinden emin ve güvenli: "Nereye gidersiniz gidin, yine bana gelecek, yine bana döneceksiniz" dercesine...

Benzin istasyonlarının kalbi

Yollarda gecenin insanlarıyla konuşuyorum. Hiç merak ettiniz mi, uzun bir kara yolculuğunda arabanıza veya arabaya akaryakıt alınan benzin istasyonlarındaki insanların dünyasını?.. Gecenin kaçı ve nerede olursa olsunlar, onlar, ıssızlığın ortasında ansızın ışıldayan birer halojen lamba gibi sizi ve akaryakıt ihtiyacınızı karşılamaya her zaman hazır bu durakları...

Gecenin birinde önünden geçersiniz, oradadırlar, gecenin üçünde geçersiniz, oradadırlar, gecenin dördünde geçersiniz, yine oradadırlar... Tenha, ıssız, uzun ve yalnız bir yolun herhangi bir köşesinde ansızın karşınıza çıkıveren hayat ışıltıları aslında, öyle değil mi?..

Geride bıraktığınız ve birazdan tekrar gireceğiniz iki karanlığın ortasından bir makas gibi açılır ve sizi içine davet eder; arabanızın yanaştığını görür görmez hemen yerlerinden doğrulur biri veya birileri...

Başında firmasının amblemini taşıyan şapkası, üstünde firmasının forması, size doğru koşturur; genellikle nazik, konuşmaya, sohbet etmeye açık, bir çay sunmaya hazırdır. Sizin istekli olmadığınızı anlayacak kadar çelebidir de; hiç üstelemez. Siz, böylesi bir diyaloğu başlatmaya hevesli değilseniz, saygılı, terbiyeli bir tavırla istediğiniz akaryakıtı arabanızın deposuna yükler, faturanızı verir, ücretini alıp "iyi geceler" diler...

Pozantı–Adana yolu arasında kurulmuş benzin istasyonunda gecenin iki buçuğunda gördüğüm 17 yaşındaki Seçkin ile görüşmeyi de ben istedim nitekim. Benzin istasyonunun yazıhanesinden dışarıya bakıldığında görebileceklerinizi söyleyeyim hemen:

Her benzin istasyonunda rastlanan teknik alet edavat, bir köşedeki "WC" yazısı ve hemen ileride de yalnızlığınıza, ıssızlığınıza ortak eden davetkar duruşuyla bir dağ veya paylaşımda bulunabileceği ne bir ev, ne bir durak, ne bir istasyon, ne de derme çatma bir müştemilatı bile bulunmayan karanlık, uçsuz bucaksız, tenha bir arazi...

"Sıkılmıyor musun sen hiç burada?" diye soruyorum Seçkin'e. Kendine özgü Konya şivesiyle "Yok abi" diyor, "hep arabalar geliyor, şoförleriyle oturuyoruz, çay içiyoruz, konuşuyoruz. Ne yapalım bir de ekmek parası..."

"Ne kadar geçiyor peki eline?"

"Ayda mı? 12 milyon. Bir de sigortam var. Yemeği de var. İşte akşamdan sabaha kadar buradayım..."

Ailesi Konya'da yaşıyor Seçkin'in. Ortaokul mezunu. Dört kardeşi var. Aylarca yüzünü görmediği oluyor ailesinin. Gelip geçen kamyon şoförleriyle ilişkilerinin iyi olduğu bir kamyon şoförüyle birlikte bana verdiği pozlardan da belli oluyor.

Çalıştığı yerde yatıp kalkıyor Seçkin, yemeği burada yiyor, 24 saati burada geçiyor; hayatı burada sürüp gidiyor yani. Sıcak yaklaşımım üzerine içeriye, yazıhaneye çay içmeye davet ediyor beni. Memnuniyetle kabul ediyorum. Çay molamız sırasında büyük adamlar gibi uzun uzun memleket meseleleri konusunda yorumlar da yapıyor üstelik. Yazıhanede küçük bir televizyon da var. Bu insan yoksunu ıssız mekanda onu hayata, dışarıdaki dünyaya bağlayan önemli bir bağ kuşkusuz bu küçük televizyon.

Portre fotoğraflarını çekmek istediğimde karşı çıkıyor bu kez: "Neme lazım, ben senin gazeteci olduğunu nereden bileyim? Belki başka birisin, belki başka bir amacın var, belki polisin!"

Konaklama mekanlarının kalbi

Yollardaki konaklama mekanlarının bile kendi içinde sınıfsal bölünmeleri, ayrımları, özellikleri var. Örneğin Konya- Ankara yolu üzerinde kimi salaş, döküntü dinlenme tesislerinde bir şeyler atıştırıp biraz açılabilmek için bir süre mola veriyoruz. Ankaralı olduğunu öğrendiğimiz Ümit isimli, esmer, genç, sempatik bir garson ilgileniyor bizimle. Önce onunla başlayan sohbetimiz, daha sonra buranın sahibi olduğunu söyleyen Konyalı Hüseyin Bey ile devam ediyor. Hüseyin Bey'in ısrarı üzerine bir çay daha içmek zorunda kalıyoruz. İsveç'te kalmış uzun süre. Aynı zamanda İsveç vatandaşı. Orada işyerleri varmış. Gazetecilikten İslama, Refah Partisi'nden "dejenerasyona uğrayan gençliğe" kadar çeşitli milli ve asli meseleler üzerine fikirlerini belirtiyor Hüseyin Bey.

"İslamdan korkmaya gerek yok. İslam yanlış anlaşılıyor, yanlış tanıtılıyor" diyor. Anlayacağınız, muhafazakar, dindar bir adam. Görüntüsü, tipik bir taşralı patron olduğunu daha ilk bakışta ele veriyor. Kendi ısrarı üzerine yaptığımız sohbetin sonrasında da tutup şunu söylüyor: "Ben de içki içiyorum." Ancak ardından da "İslamdan korkmayın, İslam herkes için bir kurtuluştur" demeyi de ihmal etmiyor.

Yolculuğumuz sürüyor. Mersin'e doğru -120 kilometre hızla!- yaklaştığımızda birden yolların başka bir kapısından içeri girdiğimizi farkediyorum. Yoksul, yetinmesini bilen, alçakgönüllü taşra kasabaları, içlerinden geçip eskimiş, görevini kanıksamış olmanın bezginliği, yorgunluğuyla "Şehir merkezi Centrum" ok işaretli tabelalara uymadan dümdüz devam edip gittiğimiz küçük Anadolu ilçeleri şimdi nisbeten daha "modern" ve "varsıl" bir coğrafyada yeniden karşıma çıkmaya hazırlanıyordu.

Arabamızın hızı, şehirlerin, ilçelerin, kasabaların levhalarını seri biçimde yutuyor, Çukurova'nın kalbine doğru doğru tam gaz ilerliyordu...

Ve Zeki Müren...

Temel DEMİRER

Sanat Güneşi'nin batışıyla Türkiye'de, "yer yerinden oynadı"... Gündem kaydı. İkitelli basını ve egemenler, Zeki Müren'in ölüsüne dört elle sarıldı.

Ayini andıran "devlet" törenleriyle kutsadı. Sanatçı kişiliği "yere göğe sığdıramadı"...

Ama O'nu, Zeki Müren yapan aykırılığı ve ayrıksı durma gayretiydi. Uzun zaman "bir tuhaf" diye alay konusu olan Zeki Müren'in, aykırı kimliğine herkes alıştı. Çünkü alaturkanın "paşa"sının, "aykırılığı ve ayrıksı durma gayreti" düzenin sınırlarıyla çevrelenmişti.

Ne oluyordu?.. Zeki Müren, "Mehmetçik Vakfı"na bıraktığı milyarlarla, "ulusal kahraman" ilan edilirken, nelerin önünde, ne için diz çökülüyordu?..

Zeki Müren hakkında, tüm bunlar göz ardı edilerek, yazılıp-çizildi günlerce...

Ortalığın durulması ardından ihtiyatlı nişancılar gibi davranabiliriz: "İhtiyatlı nişancılar (...) hedeflerinin çok üzerinde bir yeri nişanlarlar.

Bu, hedefi vurmak için değil, orayı nişanlayıp gerçek hedefi vurmak içindir." (N. Machiavelli, Hükümdar, s.33) O halde, duygu sömürüsü, gündem değiştirme ya da çarpıtmalara karşı, bir şeyleri yerli yerine oturmak için, bir iki satır yazılabilir artık...

'Çok yönlü bir sanatçı'

"Yoksun Bu Gece", "Bir Tatlı Tebessümün Bin Vuslata Bedeldir", "Şimdi Uzaklardasın" gibi 200'ü aşkın bestenin, 300'ü aşkın şiirin, 500'ü aşkın plağın, 1000'i aşkın desenin yaratıcısı Zeki Müren, çok yönlü bir sanatçıydı. 1949 yılındaki ilk bestesi, Acem Kürdi makamındaki "Zehretme Hayatı Bana Cananım"dı... 1950'de ilk plağını doldurarak, İstanbul Radyosu'na girdi... 1952 yılında Cahide Sonku ile çevirdiği "Beklenen Şarkı" filmi, büyük bir ticari başarı kazandı... 1950-1954 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi Dekoratif Sanatlar Bölümü'nde eğitim gördü... 70'lerden sonra birçok filmde rol aldı. (Toplam 18 film çevirdi.) Filmlerinin müzikleri kendine ait olan Müren, ayrıca filmlerde kendi sesiyle seslendirme de yaptı... Arena Tiyatrosu'nda sergilenen "Çay ve Sempati" adlı oyunda rol aldı... Edebiyatla da ilgilenen Müren, şiirlerini "Bıldırcın Yağmuru" adlı kitapta topladı... Ayrıca desinatördü de...

Söz konusu özellikler, Zeki Müren'in sadece bir yanıdır. Ama O'nu, Zeki Müren yapan aykırılığı ve ayrıksı durma gayretiydi. Uzun zaman "bir tuhaf" diye alay konusu olan Zeki Müren'in, aykırı kimliğine herkes alıştı. Çünkü alaturkanın "paşa"sının, "aykırılığı ve ayrıksı durma gayreti" düzenin sınırlarıyla çevrelenmişti. Sahneye topuklu pabuçları, mini şortlarıyla çıksa da, kıyamet kopmazdı ya...

Belleksiz, gelenekçi ve unutkan toplumun ahlâk(sızlığ)ına, kendi çapında meydan okumaya gayret etme manipülasyonuyla, farklı bir boyutta, egemen boyunduruğun ihtiyaçlarını karşıladı... Tabir caizse, ömrünü, egemen boyunduruk için törpüledi. Kendi alanında bunu yaparken, "gökyüzünde yalnız gezen (bir) yıldız"dı sanki... Kültür endüstrisinin rafine ürünüydü... Ölüden kahraman yaratan tıkanmış bir sistemin özetiydi...

Ölüden kahraman yaratan Türk(iye) toplumu

80'lerden 90'lara uzanan yıllar, Aristotales'in tragedyalarına denk bir oyunu sahneledi: Türk(iye) toplumunda "korku", "acıma", "kişiliksizleşme", "kararsızlılık" ve "hesapsızlık" devasa bir çürüme ile iç içe yaşandı. Oncasının yaşanması, ne yazıktır ki, eleştirel bir hesaplaşma ve uzantısını oluşturan 'katharsis'e (yani arınmaya) yol açmadı.

Kimliksizlik ve kişiliksizlik Türk(iye) toplumunun, ana ekseni olmayı sürdürdü. Türk(iye) insanına ilişkin "resmi iyimser"liğin veya "tarihsel güzellemeler"in, hiçbir anlamı yok. Kendi kendimizi aldatmayalım. Acı gerçeğin yüzüne bakmak cesaretini gösterelim. İçine düşürüldüğümüz bozgun, düzensizlik, kölelik, aşağılama çukurunu ölçmeli ve dibine kadar yoklamalıyız.

Gerçekle yüzleşmekten, eşyayı adıyla çağırmaktan korkmamak gerek... Hem de Türk(iye) toplumu, yaklaşan bir felaketin eşiğine sürüklenirken !.. Macbeth rolünü oynayan Türk(iye) burjuvazisi ile, felaketin dolaysız nesnesi olan Türk(iye) insanını, devrimci-eleştirellikle anlamak, anlatmak gerek... Kapıyı çalan felakete "aldırmamak", politik alandaki marjinal-müstafiliğe kapı açar... Kapitalist totaliterliğe, gündelik hayatta teslim olmayı kaçınılmaz kılar... Kafka'nın Gregor Samsa'sını veya toplumsal gerçekleri "ölü balık gözüyle" seyreyleyen "insan(cık)ları" üretir...

Yaklaşan felaketin eşiğinde Stendhal'ın Julien Sorel'ini, Dostoyevski'nin Raskolnikov'unu anlamak, anlatmak ve "yaratmak" için, durumu(muzu) ne kadar açık farkedersek, kişiliğimiz o derece sağlam ve sarsılmaz olur. Bizlere dünyayı değiştirme imkânını sunar... Devrimci marksizm, "var olan her şeyin en acımasız eleştirisi" (K. Marx) değilse, bir hiçtir. Çünkü Türkiye'de resmi tarihi maymunlar yazarken, ölülerden de "kahramanlar" yaratılıyor. Ölülerden yaratılan sözde kahramanlarla, sistem, kendini yeniden üreten (ayine benzer) merasimlerle yığınları manipüle ediliyor. Türk(iye) insanları, alt-kimliklere aidiyetin sıradan kuklalarına dönüşüp, marjinalleşiyor... Asli aidiyetlere yabancılaşmada somutlanan gidişat, ülke üzerindeki kara bulutları da yoğunlaştırıyor. (Kurdun dumanlı havayı sevdiğini, bilmeyen var mı?)

İşte, "Devlet Sanatçısı" payesine "erişmiş" Zeki Müren'in ölüsü... Ya da "Bir çağa damgasını basan fırtına" (Turhan Gürkan)... Veya "Işıklar saçan bir yıldız kaydı" (Gönül Paçacı), vb. nitelemeler... En önemlisi, Zeki Müren'in ölümüne "perişan" olan Türk(iye) insanları (ve "solcular"ı)!..

'Kör ölür, badem gözlü olur' ya, öyle bir şey işte !.. Arkasından, "kendini solcu" niteleyenlerin dahi gözyaşı döktüğü Zeki Müren, hep ilklerle anıldı... Çarpıcı ve itici kadın giysileri, cinselliği çağrıştıran esprileri, yaşamı algılayışı, ilişkileri ve tercihleriyle "yükselen bir sınıfın" alamet-i farikalarından oldu...

Türkiye'nin "ilk image maker"lerindendi. Türk(iye) toplumunda, "imajlar dünyası" ve "sentetik" döneminin başlatıcısıdır. Ticaretin, samimiyeti sollayacağı ve pazarın tek belirleyici olacağı eşiğin ilk aktörüdür. O bunlara uygun davrandı. Gerçeküstü yapaylığını aşamamışlığıyla "ulaşılmaz" görünmek için, hep abartıya sarıldı... Ama geleneksel değerlere ve yargılara ters düşse de, asla, burjuva doğrultudan kopmadı.

Bu nedenle yükselen Türk(iye) burjuvazisinin, gelenekselden popülere yönelişi, onu hep anlayışla karşıladı, öne çıkarıp teşvik etti. Böylelikle Zeki Müren, ilerideki burjuva kültür endüstrisinin klasik-prototipi ya da koçbaşı oldu... Abartılı tanım ve nitelemelerden kaçınmak gerek... Ama, Mirkelam ve Tarkan ya da diğerleri, Zeki Müren'siz anlaşılabilir mi?.. Özetle piyasa ekonomisinin körüklediği, görsel-kültürel yabancılaşma ve yalnızlıkta Zeki Müren'in katkısı büyüktü...

"Algı filtresi bencil hazları süzen bir toplum kültürünün saray debdebesine hasretini çok iyi yakalamış bir sanatçıydı Zeki Müren. (...) 'Zeki Müren olgusu', yaşanan duygu fırtınasının dışında incelenmeye değer bir olgudur. Toplumun tüketime hızla açıldığı bir dönemde kısa zamanda büyük paraların kazanıldığı, bu paraların eğlence dünyasına aktığı, gazinoların birbiriyle kıyasıya rekabete girdiği bir dönemle Zeki Müren'in açtığı sahne yıldızlığı çakışmıştır. Zeki Müren'le eğlence dünyası birbirlerini yaratmışlar, birbirlerini tamamlamışlardır. (...)

Eğlence dünyası tüketimin en çılgın alanıdır; bu dünya da sürekli assolist üretmekte ve tüketmektedir. Bu gösteri endüstrisinin sürekli yenilikler bulması zorunludur. Zeki Müren bu alanda büyük bir çığır açmış, arkasından da büyük bir kitleyi sürüklemiştir. Bencil hazların baygın doyumuna sunulan bu yeni sahne rüyası, toplumun bilinçdışı 'rahatlama, gerçeklerden kaçma, kendini haz akımına bırakma' istemlerinin tam karşılığı oldu. Zeki Müren de sanatçı sezgisiyle farkettiği bu kıyılara kendi köprüsünü kurdu. (...) Ama tüketim üzerine kurulan toplumun başka bir gel-giti olamaz, sonunda o da tüketmeye başladı ve tükendi. (...)

Orhan Apaydın ve Ruhi Su (ve niceleri) yurtdışında tedavi görmek için gereken devlet belgesini alamamışlardı. Asım Bezirci (33 aydınla birlikte) yakılarak öldürüldü. Bütün bunlara, körelmiş bilincin ölü balık gözleriyle bakıp susan bir toplumda Zeki Müren devlet töreniyle gömüldü. Uygundur !" (Erdal Atabek, Cumhuriyet, 30 Eylül 1996, s.4)

'İktidarın şarkılarını söylemek'

Sözün özü, iktidarın şarkılarını söylüyordu Zeki Müren. Bunun için, "hüsn-ü kabul" gördü aykırı-ayrıksılığına karşın ya da onun sayesinde, kimbilir!..

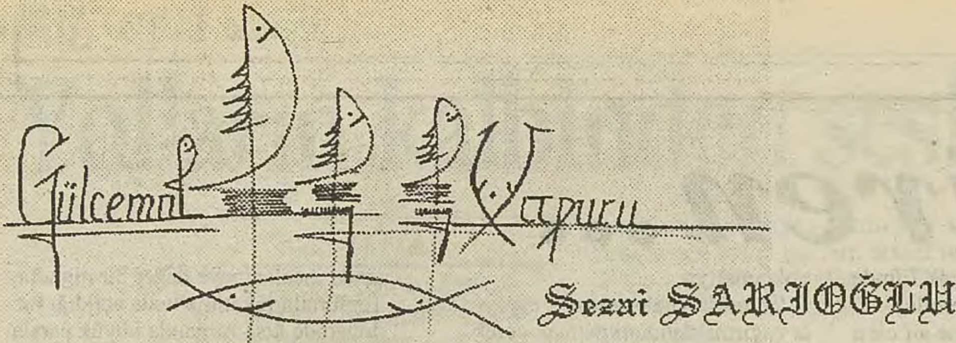
Bir an burada durup, iktidarın şarkı ve türkülerini söyleyenleri, göklere çıkardığına dikkat çekeyim!.. Hem de, ne ve nasıl olursa olsun!... Örneğin Sezen Aksu'nun "Ye ye ye çıtır çıtır/ Ye ye ye kıtır kıtır/ Ye ye ye/ Hey seni yerler yerler/ Seni ham yapar bu zilliler" veya "Sana neler demeli/ Ay seni çıtır çıtır yemeli"... Nazan Öncel'in "Erkekler de yanar/ Hem de nasıl yanar/ Yanmak çözüm değil/ Bizi hinbi paklar/ Bizi yatak paklar/ (...)/ Napcaz şimdi/ Yatcaz şimdi/ Gidip de banka soyacak/ Değiliz ya aah"... Şehrazat'ın "Ananla baban yatınca/ Kızancıklar uyuyunca/ Aç kapıyı al koynuna/ Doya doya sevişelim/ Ölümüm elinden olsun/ Kurban olayım ben sana" havaları gibi...

Bir de, iktidarın şarkı ve türkülerini değil, bizim yüzyılları dolanan şarkı ve türkülerimizi söyleyenler var!..

Pasaport verilmeyerek, yurtdışındaki kanser tedavisi engellenip, 20 Eylül 1992'de ölen Ruhi Su da, aykırı bir sanatçıydı, hatta "Sabahın sahibi var/ Sorarlar bir gün sorarlar", diyen sanatçının hasıydı. O, iktidarın türkü ve şarkılarını söylemeyenlerdendi... Bunun için de Müren'e atfedilen "itibar"dan muaf tutuldu?!.. (Egemenler işini bilir!)

- Özetle ayrıksı aykırılık, iktidara isyan ile geleceğe bağlanma arasındaki (denge ile dengesizlik arasındaki) konumlanışla anlam kazanır. Bu tür bir konumlanış, eleştirel-müdahaleci-muhalifliği 'olmazsa olmaz' kılar.

Olanaksızı düşündürür, bugünü geleceğe bağlayarak uca götürür, yeni ve daha adil bir dünya umudu arar ve çağırır.

(Ne kadar çok severmişiz birbirimizi
Sahi ne kadar çok severmişiz
Yıllarca, yüzyıllarca öpüştük
Sigaralar tuttuk, içkilerin en iyisini sunduk
İstersen bu gece burada kal, dedik
Sağlığımızı sorduk, bir sürü ilaç adları saydık
Sık sık görüşelim, olmaz mı, dedik
İyi bildiğimiz ne varsa yaptık, ayrıldık
Ortada
Her zamanki gibi karanfil kaldı.)
(Edip Cansever)

Birbirimize haber vermeden ölüyoruz...

Nüfus adı; Cahit Ezgi... Ankara/ Demirlibahçe semtinden mahalleli bir alaylı...12 Eylül sonrası kod adı, Afacan Doğu... Duvar yazıları, pankart yanı sıra resim yapan, müziğe mütemayil bir aykırı... Cezaevinden sonra gitar çalmayı öğrenen, sabahleyin bir saat gitar çalarak işe "besmele" çeken amatör.. İşyerinde miktarı kafi kedileri, miktarı kafi çiçekleri olan bir "matbaacı"... "Ben işkenceyi resimleyeceğim, sergi açacağım" diyen ama, "mutsuzluğun resmini" bir türlü çizemeyen biri... Cezaevinde, "Kazma" diye bir mizah dergisi çıkaran ve elle tıpkı basım çoğaltan meraklı...

"Ne kalır benden geriye,
benden sonrası kalır
Asıl bu kalır.
On yerde adım geçse, geçmese /Dağlardan, tepelerden geçen bir düzlüktüm, anlaşılır. /Akşam olur bir günden
dibe çökerim
Su içer dibe çökerim
İyimser bir duvarcıyım
her gün bir tuğla düşürürüm elimden
Bu yüzden gecikirim
Size bu sıkıntı kalır.(...)
Gezginim, açık denizlerden yanayım
Biraz da Akdenizliyim, bu işte böyle kalır
Akdenizli herkes konuşur
duyarlığını
başka ne kalır
biz ki bir konuşuruz geriye on şey kalır.
Benim göğüm gövdemin
böyle yuvarlak vakti
Kollar açılmış kalır."

Ne zaman Ankara'ya gitsem bir arkadaşıma gecikiyorum. Ankara'yı iptal mi etsem acaba? Ankara'yı Gülcemal'in haritasından silsem mi acaba? Geçen gidişimde Yusuf Dede, namı diğer, "Yoldaşlarına Uşağum Diyen Biri"nin öldüğünü duymuştum bu kentte... Ve gecikmiştim... Ölümünü duyunca, yaklaşık dokuz yıl sonra, Rize'de karşılaştığımızda, "12 Eylül ile birlikte haçan ki 'geriye çekilme diyerek' gitmiştiniz, haçan (ne çabuk) geldin uşağum" sitemini anımsayıp yüzümü hatıralara dönüp, ölümüne ve gecikmeme alışmaya çalışmıştım...

Yine Ankara'dayım... Gülcemal Necdet Adalı'nın mahallesi Altındağ'da sabah voltası atıyor... Duvarlarda silinmemiş yazıları takip ederek "nostalji" yapıyorum... Necdet'e, "senin bıraktığın mahalle ne kadar kötülemiş, ağaçlar, kuşlar, sabah sabah erkenden işe giden insanlar ne kadar kötülemiş. Duvar yazıları ne kadar kötülemiş. Özü ne, biçimi de kötülemiş Ankara'nın" diyesim geliyor...

Bir eski tanıdığa rastlasam, sarılıp sarılıp öpsem diye geçiriyorum içimden... Duvarda afişlere rastlıyorum, ne kadar kötülemişler. Öpesim geliyor hatıraları. Uzun zamandan sonra açık görüşlerde yaptığımız gibi öpesim geliyor.

Hava yağmurlu... Eski zaman çocuklarının lirik hayatları geliyor aklıma. "Lirizm her şeyden önce lirizm" diye yürüyorum sokakları.

Öyle ya, belki Necdet'in bir arkadaşına rastlarım... Lirik çocuklara, lirik pankartlara, lirik afişlere ve sloganlara rastlarım...

Sabahı ne çabuk unuttuk. Sabah sokağa en erken çıkan, gece sokağa en erken çıkan çocukları ne çabuk unuttuk... "Unutmak kuşlardır" evet, ama, erkenci kuşlar unutulabilir mi?

Şimdi de Cahit... Namı diğer Afacan... Afacan kim mi?

Anımsamıyorum tek tek hiçbir özelliğini! Yine de anımsıyorum, bir gitarın telinde Akdeniz notası nev-i şahsına münhasır, son zamanlarda iyice "rahatı kaçan bir ağaç"...

Özünü hatırlıyorum daha çok. İnsanın içini iyi resmeden ellerini hatırlıyorum. Hayır hayır özünü değil, biçimini hatırlıyorum daha çok... Herkesin işaret parmağını yitirdiği bir zamanda onun işaret parmağını hatırlıyorum... "Ağaca yeşil bakmak lazım" diyen gözlerini hatırlıyorum.

Nesini anlatayım onun...

Cezaevi avlularında bereber üşüdüğümüz, sokağa bir diyalog diye çıktığımız günleri mi anlatayım... Şimdi sokağa rastlaşmamak için çıkıyor insanlar!

Nesini anlatayım onun; masa üstünde kalmış, unutulmuş bir deniz... Melih Cevdet'in "Martı bir majiskül-dür/ Küçük bir çocuğun yazdığı" dizelerindeki çocuğun nesini alatayım... Azıcık onun da bizlere gecikti-ğini, daha çok gitarına ve denize randevu verdiğini mi?

Nesini anlatayım onun; bir gitarın kenarına düşülmüş kemer burunlu bir alıntıyla aynı kentte ve düşte yaşadığımızı ama... Hüznüm ağrıyor Ankara'nın taşlarına bakarak...

Nesini anlatayım onun; bir balığın ölçüsüyle denizin mavi uzunluğunu ölçen, dalga boyu duygusallık resitalini mi... Afacan, tek kişilik koro...

Nesini anlatayım onun, gecekondu mahallesinin bıçkın huysuzu...

"Her şey ama her şey eskiye kaldı"...

Vakit yok bir daha, "yaşasınlı" ve "kahrolsunlu" pankartlarımızdan uçurtmalar yapmaya... Her şey ama her şey eskide kaldı...

Vakit yok, ölürken bile birbirimize haber vermeye...

Nedense birbirimize gecikiriz... Nedense birbirimize...

Nedense... Neden? Neden ve sonuç biziz...

Ve nedense, nedeni ve sonucu biz olan bir karmaşaya gecikiyoruz sürekli... Telefonlarımızı vermeye, adreslerimizi sormaya gecikiyoruz...

Afacan bir çocuk olarak o, seke seke geçti öte yaka'ya...

Tabiat ve Allah'ın, tabiat kısmına tıngır mıngır sekip gitti...

Ölümün ilk baskısına yetiştirdi kendisini...

Nedense birbirimize gecikiriz...

Haritadan mı silsem şu Ankara'yı... Duydum ki, Afacan'ı Aşiyan'a (Bülbül Yuvası) gömmüşler. Gitarını başucuna koymuşlar mı, teknesini, mezar taşına demirlemişler mi henüz öğrenemedim. Mezarına arkadaşlarının sayısından bir fazla çiçek koymuşlar mı onu da öğrenemedim. İstanbul'a dönünce Ziya'ya (Sümer) soracağım. Çünkü, dostluk, kardeşlik ve vefa bahsinde muhalif sınıfın birincisi odur...

O, şimdi Aşiyan'da denize nazır yatıyor... Belki de boğazdan geçen gemilerin duvarına parmağını uzatarak yazılama yapıyor. Kasım ayı geliyor ya, belki de "Denizi hatırlıyor musun, derin denizi,/ Çılgına döndürür kuşları kasımda?" diyerek kuşlama yapıyordur deniz üstüne...

Dün gece rüyama girdi Cahit... Yine haber vermeden rüyama girdi... Rüyama gecikmedim ama... "Annemin Şarkı Sandığı" isimli kitabıma çizeceği kapağı merak etmemeni, doğanın kucağında, "gel keyfim gel" diyerek Afacanlıklar yaparak çalışmalarını sürdürdüğünü söyledi...

O şimdi Aşiyan'da denize nazır bir keyif bir keyif yatıyor. Gitarı başucunda, teknesi ayakucunda, bize ve oralardan geçen kurdakuşa "bir şeyler demeye getirerek" Melih Cevdet Anday'ın "Düzenli Dünya" şiirini okuyor...

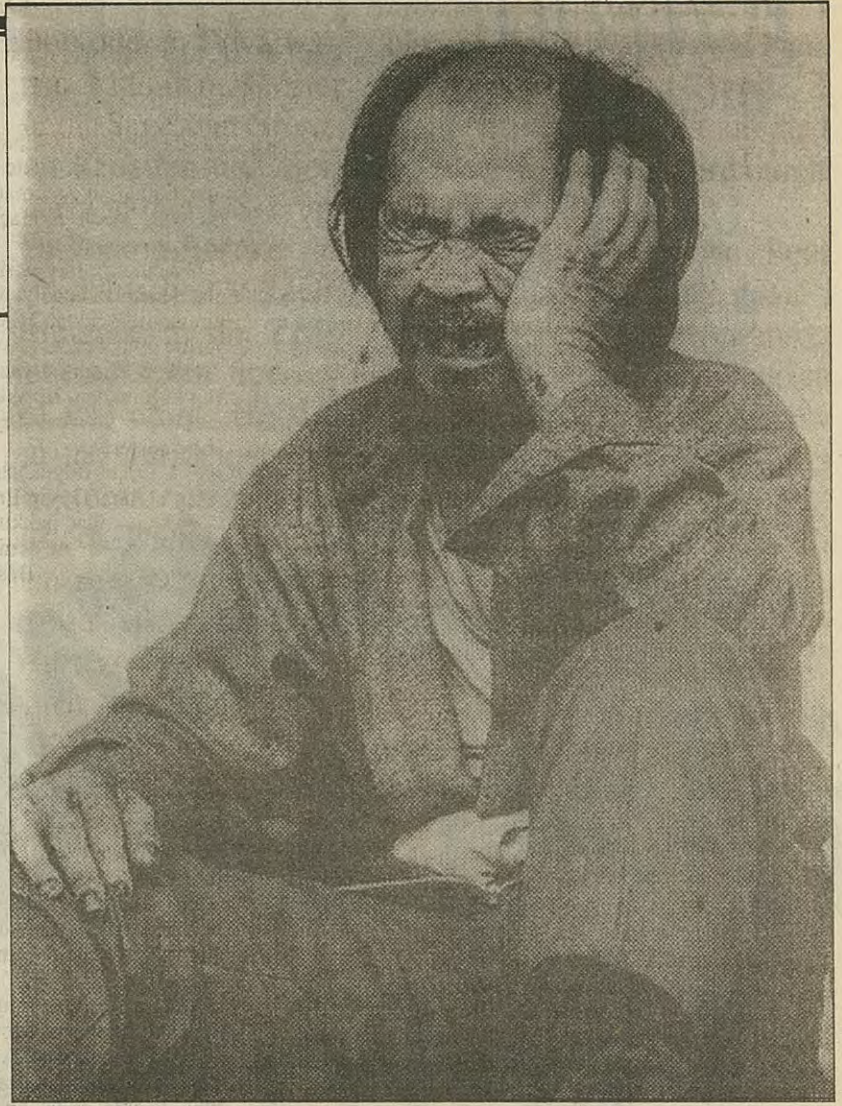
"Bayılırım şu düzenli dünyaya/ Kışı yazı/ Baharı güzü/ Gecesi gündüzü sırayla./ Ağaçların kökü içerde/ Dağların başı yukarda/ İnsanların aklı başında/ Bütün insanların aklı başında/ Beş parmak yerli yerinde/ Baş işaret orta yüzük serçe/ Diyelim kalksa da serçe/ Orta parmağa doğru yürüse/ Ne haddine!/ Yahut akasyanın biri/ Başını toprağa daldırdığı gibi/ Bir gezintiye çıksa/ Merhaba kestane, merhaba çam/ Selamün aleyküm, aleyküm selam/ Kimsin nesin nerelisin derken/ Laf açılır mı bizim akasyanın kökünden.../ Bir uğultudur başlar rüzgârda/ Kökü dışarda, kökü dışarda!/ Yahut ne olur koca bir dağ/ Başaşağı gelsin.../ Aman Allah göstermesin./ Bayılırım şu düzenli dünyaya/ Altta ölüler/ Üstte diriler/ Gel keyfim gel!"

Afacan'a da, ölümü yaşamak yakışır...

Afacan'ın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için yaptığı desen taslağı

HAZIM RUHİ
AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Bayram

"Ben nerde yanlış yaptım" Ufuk Uras

10 Ekim: Uzun zamandır günlük yazmıyordum. Daha doğrusu yazıyordum da kimselere göstermiyordum. Sonunda Seyfi Bey'in ısrarı üzerine tekrar başladım. İyi de etmişim anasını satıyım. Zaten bu memlekete bi Erbakan gibi başbakan, bi de benim günlüklerim lazım. Gerisi faso fiso. Ha, bir de Seyfi Bey gibi bi teknik direktör gerekiyor, nasıl da unuttum.

11 Ekim: Sabah erkenden uyandım. Akşama kadar ülkemde gündemin ne olduğunu araştırdım. Bi mok yoktu. Çiller'in gayrimenkulleri, Erbakan'ın incileri, Beşiktaş ve Fener'in zencileri, Ali Şen'in zırvaları! Hep aynı şeyler, dön dolaş aynı insanlardan benzer şeyleri duy. Bıktım lan bu ülkeden. Burkina Faso'ya iltica mı etsem, n'apsam!

12 Ekim: ÖDP barış hareketine katkı olsun diye deve güreşi müsabakası tertip edecekmiş. Destekliyorum. Barış, hemen şimdi!

13 Ekim: Yanlış istihbarat almışım. Yokmuş lan öyle güreş müreş. Barışı desteklemek için birdirbir oynanacakmış.

14 Ekim: Memlekette bir bayrak krizidir başladı yine. Her eve, her dükkana, her arabaya bayrak asılacakmış. Sabancı'nın "Bayraksa" diye bir fabrika kuracağı gelen haberler arasında.

15 Ekim: Beşiktaş, Fener, Trabzon ve Galatasaray maçlarından sonra galip gelmişsek sokağa çıkamaz oldum. Ortalıkta 7.65, ondörtlü, 6.35 ve av tüfekleri dolaşıyor. Bu takımlar sayesinde korkarım ki 12 Eylül öncesine döneceğiz.

Diğer Avrupa takımlarına rica ediyorum. N'olur bizimkileri yenin, can güvenliğimiz tehlikede. Toplu katliam olmasından korkuyorum.

16 Ekim: Sabah sabah radyoda çalınan bi türkü kafamı bozdu: "Karpuz kestim yiyen yok, halin nedir diyen yok." Böyle türkü mü olur lan, madem yiyen yoksa otur kendin ye; ne diye bunun türküsünü yapıyorsun. Asabım bozuldu abi! Böyle türkü olmaz, anarşi olur, laiklik elden gider, şeriat gelir. En iyisi ben kalkıp bi Anıtkabir'e gideyim.

17 Ekim: Ülkede bombalı intihar timlerinin yaptıkları eylemlerde birçok insan öldü. Trafik kazalarında her gün ortalama 50 kişi ölüyor. Ekonomi tıngır mıngır. Yaşasın cimbom! Yaşasın Mehmet Boğar ve Reha Muhtar! Ne mutlu Türküm diyene ve bir baba hindi, hey Allah, bindi de bindi. O kadar!

18 Ekim: Açık sarı bir hava var. İstiklal Caddesi'ne çıktım. Sersem tavuklar gibi dolanıyorum ortalıkta. Karşıdan çok güzel bi kız geliyordu. Ona çok güncel bir şekilde laf attım. "Üff, yavrum gel de seni il yapayım" dedim. O sıra yoldan geçmekte olan iki vatandaş feci şekilde saldırdı bana. Olayı sonradan anladım. Vatandaşlardan biri İskenderunlu diğeri Tarsusluymuş. "İl olmak bizim hakkımız lan" diyerek beni dövdüler. Durumu Süleyman Bey'e bildirdim. "Tüh Allah seni kahretmesin e mi Hazım. Vatandaşların milli şuuruyla ne diye oynuyon lan" diye telgraf çekti. Bir daha onu aramadım.

19 Ekim: Reha Muhtar'ı, ihtiyar heyetini ve imece usulü çalışmayı seviyorum. Canım sıkıldığı zaman da işaret parmağımızı her önüme gelene uzatıp "Ben Sadettin Teksoy" diyorum. Millet aval aval bana bakıyor. Halkımın bu tepkisine çok şaşırıyorum. Burkina Faso Konsolosluğu'na başvurdum. Gidiyorum.

20 Ekim: Günlük yazmaya bir süre araya veriyorum. İçimi bi korku kapladı. Herhalde bu kış komünizm gelecek. Celal Bayar ve Alfred Hitchtok'u rahmetle anıyorum.

29 Ekim: Cumhuriyet Bayramı tüm yurtta ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde muhteşem törenlerle kutlandı. Özellikle Doğu ve güneydoğu Anadolu'da vatandaşlar gözyaşlarını tutamadı. Beşiktaş tur atladı. Gazeteler "İşte Atam Beşiktaş", "III. İnönü Zaferi" diye başlık attılar. Aklıma 1945 Milli Şef dönemi geldi. Ekmek karneye bağlanmıştı. Şimdi aynı şey Tunceli'de uygulanıyor. Karnesi "pekiyi" olan vatandaşlara devlet birer somun vermeyi taahhüt etti. Tansu Çiller ve eşi Özer Kaçıran Çiller Cumhuriyet şerefine tango yaptılar. Erbakan ise rock'ın roll yapmayı tercih etti. Vatandaş ise habire çiftetelliyle idare ediyor. Bu arada Kuzey Irak'ta "Kürtlerle Dans" devam ediyor. Nijerya mahalle takımıyla Ankara Türk Milli Takımı arasında kıran kırana bir maç izlendi. Erbakan maç boyunca bizim takım galip gelsin diye defalarca kulhuvallah ve sübhaneke duaları okudu. Şevket Azan Bey bizim futbolcular duran toplara daha iyi vursunlar ve üç korner bir penaltı olsun diye iki rekat namaz kılıp dua etti. Sonunda Nijeryalıları iman gücüyle perişan ettik. Akşam birçok kentte fener alayları yapıldı. Vatandaşlar çok coşkulandı, herkes birbiriyle alay etti, toptan çıldırdılar. Allah hepimize sağlık, mutluluk ve afiyet versin. Sonra bayram bitti ve tekrar intiharların, cinayetlerin, trafik kazalarının, faili meçhullerin, ekonomik yetersizliklerin kol kola gezdiği bu güzide ülkemizde rehavet içinde yaşamaya başladık. Helal olsun bize!

İyi bildiğimiz ne varsa yaptık, ayrıldık Ortada her zamanki gibi karanfil kaldı.

Arkadaşımız Cahit Ezgi'yi kaybettik. Başımız sağ olsun

SÖZ çalışanları

Futbol, tango, rakı, cunta, molla...

30 Ekim tarihli Hürriyet gazetesinin sayfalarını açıyoruz. Karşımıza dev puntolarla dizilmiş bir başlık çıkıyor:

"Atam, işte Beşiktaş!..."

Sanki Atatürk hasta bir Beşiktaşlı ve de ömrü billah bu takımın Avrupa kupalarında tur atlamasını beklemiş, lakin muradına erememiş de, gazete O'nu yattığı yerde teskin ediyor... "İşte", diyor, "beklediğin, istediğin, özlediğin, yanıp tutuştuğun Beşiktaş..."

Hürriyet "Atam" diye inleyince, Milliyet ne yapıyor?

"İkinci Adam'ı" hatırlıyor...

O da aynı tarihte sürmanşet çekerek, "Milletin makus talihinin yenik düştüğünü" müjdeliyor:

"3. İnönü Zaferi...."

Ne oluyoruz?

Futbol laikleşiyor, kemalistleşiyor, resmi tarih, bilimimizin sayfalarındaki müstesna yerini mi alıyor?

Öyle gibi...

Öyle gibi, ama tümüyle öyle değil...

30 Ekim tarihli Milliyet, logosunun tam yanına çerçeve içinden müthiş bir başlık yerleştiriyor:

"Hoca'nın gol duası..."

Haberi okuyalım:

"Sahaya 'Atatürk'ü ve Cumhuriyeti çok seviyoruz' yazılı pankartla çıkan Ankara karması, Nijerya'nın Lagos karmasını 3-2 yendi."

Nasıl?

Beşiktaş maçına göre, biraz farklı... Hoca dua ediyor, takım Atatürk ve Cumhuriyet diye haykırıyor... Devam edelim:

"Takımımız penaltı atarken dua eden Başbakan Erbakan, top ağlara gidince ayağa kalkıp alkışladı..." Ardından öğreniyoruz ki, Adalet Bakanı Şevket Kazan da dua edip, golü alkışlamış...

Demek oluyor ki laik rejimimiz futbol alanında da tehlikede... Bu tehlike öylesine büyük olmalı ki, Çölaşan derhal alarm zillerini çalıyor ve 29 Ekim tarihli Hürriyet'te Erbakan'ın "dua okuduğu" maçın, gerçekte "dandik" bir maç olduğunu, asıl maçların "Atam, işte Beşiktaş" dedirten maçlar olduğunu anlatırcasına yazıyor:

"Necmettin Bey Afrika dönüşü bir atış denemesi daha yaptı, ama yine tutturamadı! Uçaktan Nijerya Milli Takımı yerine civciv çıktı, kuş çıktı!..."

Daha Çölaşan'ın yazısındaki mürekkep kurumadan, Beşiktaş maçında bir muhterem zat siyah-beyazlı kravatıyla boy gösteriyor:

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan... TV'lere maç hakkında demeç üstüne demeç veriyor...

Beşiktaş maçı esnasında siyasetçilerin siyasete özgü paradigmayı, futbolla ilişkilendirerek yarattıkları yeni paradigma hükmünü sürerken, devlet de bir hayli kamufle edilmiş vaziyetlerde duruma müdahale ediyor.

Malum Beşiktaş Jimnastik Kulübü Başkanı Süleyman Seba eski bir istihbaratçı, MİT mensubu. Az sayıdaki mensubu da MİT mensubu olan Emekli Subaylar Derneği Başkanı Mümtaz Ün, bu milli "zafer" gününde boş durmuyor. 30 Ekim tarihli Milliyet'te yazdığına göre, Seba'ya bir "plaket" veriyor ve gazetecinin "Atam, işte Beşiktaş" diye haykırdığı, bir diğer gazetecinin Kuvay-ı Milliye milisi kılığında "3. İnönü Zaferi" adını verdiği Beşiktaş futbol meydan savaşının muhteşem sonucu karşısında şöyle konuşuyor: "Bayrak ve vatan sevgisini yücelten Beşiktaş Klubü'ne şükranlarımızı sunarız..." Toplumumuzun kalbur üstü insanlarının ruhları stadyumlarda, bütün mukaddes kavramları sinkaflı küfürlerle kafiyelendirilmiş muazzam bir senfoninin eşliğinde uçuşuyor: Laiklerle islamcılar, 'Minik kuşçular'la MİT'çiler hepsi kendi üslubunca futbolu yorumluyor... Kimi Atatürk ilke ve inkılaplarıyla futbol zaferleri arasındaki bağa tutunuyor... Kimi Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın -tevatüre bakılırsa pek de 'zafer' olmayan- İnönü Meydan Savaşı zaferiyle İnönü top meydanı savaşları arasında bir benzerliğe hayran olup bayılıyor... Kimi, yan hakemlerin bayrakları ile Türk bayrağı arasında koşturuyor... Kimi de yağmur duası ile gol duası arasında, sır'at köprüsüne nisbet, köprüler kuruyor...

ATAM, İŞTE BEŞİKTAŞ

Bütün bunlar olurken ve bu olup bitenler yetmezmiş gibi, Fenerbahçe de yepyeni bir zafer kazanmaz mı?

Bu defa memleket sokaklarını elleri kurt işareti yapan bindirilmiş, silahlı konvoylar kaplıyor. Ve İstiklal Marşı nağmeleri arasında....

Bugün için "bayrak as" komutu duyuluyor.

Yarın ise, büyük olasılıkla yalnızca "as" komutları duyulacak...

Ve dergi baskıya girerken bu güzelim memleket yeni bir "zafer" açlığı ile kıvranıyor... Galatasaray maçı başladı başlayacak...

Zafer üstüne zafer elde edince, millet "asıl zafer"i büsbütün özlüyor...

Halk şöyle düşünüyor:

İngilizleri, Polonyalıları futbol meydanlarında, Hırvatları basketbol alanlarında yere seren bu aziz topluluk, nasıl oluyor da "Kürtçü"yü bir vuruşta devirmiyor?

Futbolda atılan her gol, potaya asılan her smaç nasıl oluyor da birer mermiye, gülleye dönüşüp "terörist"in başında patlamıyor?

Devletin zirvesi telaş içinde... Ve bir açıklama geliyor... Genelkurmay Başkanı herkesi yatıştırıyor:

"Terör niye bitmiyor? Terörle mücadele kolay değil. İstersek terörü üç ayda bitiririz. Ama, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne özen gösterdiğimiz için yavaş adımlarla ilerliyoruz. (...) Ama ne yapalım, şehit vereceğiz. Sabırla halledeceğiz..."

Ne kadar sabredeceğiz?

Konuşmada yaklaşık bir tarih de veriliyor:

"İspanya Genelkurmay Başkanı ile görüştüm, '1947 yılından beri 250 teröristi yok edemedik' dedi. Terörle mücadele zordur. Hukuk kurallarını çiğnemeden mücadele edeceksiniz".

Yani?

Orgeneral, bu işin en az daha elli yıl süreceğini ilan ediyor...

"Barış hemen şimdi" diyenlerde karamsarlık...

"Üç ayda zafer" diyenlerde öfke...

Herkes bu konuşmadan kendine göre bir sonuç çıkartıyor:

Demirel TSK'nın insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını bir kez daha görüp rahatlıyor...

Ama hinoğlu hin takımı bu konuşmada meş'um bir mana buluyor:

Daha elli yıl sürecek ve habire şehit verilecek olan bu "mücadele", demek ki, "üç ay içinde bitebilir", ama ne çare... Türk milletinin futbol, basketbol zaferlerinin önüne dikilemeyen bir engel, "üç aylık zafer"in önünde sıradağlar gibi duruyor...

Zaferi "insan hakları, hukukun üstünlüğü, uluslararası hukuk, kural ve kurumları" engelliyor...

Bunlar engelledikçe şehit sayıları artıyor...

Sabır...

"Sabır taşı bile çatlar" diye yırtınırcasına haykırıyor dikta heveslisi ve milletin sabrını taşırmak için kışkırtıcılığın Allahını yapıyor...

Ve sıradan insanın aklına bir kurt düşüyor:

"Şu insan haklarını, hukukun üstünlüğünü hiç değilse 'üç aylığına' kaldırıp bir yana atsak, 'üç ayda' terörü bitirsek, sonra yeniden İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni futbol maçlarındaki sinkaflı senfoni eşliğinde ilan etsek olmaz mı?"

Buna benzer dört-beş demeç verilse "eşeğin aklına karpuz kabuğu düşecek."

Futbol zaferlerimizin yarattığı "moral üstünlük" koşullarında yeni türden "askeri darbe" için kamuoyu hazırlamanın bundan daha müthiş ve demokratik bir yanı olabilir mi?

Bir de şu "şeriatçıyı" aynı yöntemle kışkırtma taktiği yok mu? "Darbenin sosyal psikolojik hazırlığı" kadar ince ve narince... Cumhuriyet Bayramı'nı "Onuncu Yıl" heyecanı ile kutlama atraksiyonu yapan Deniz Baykal türünden politikacılar "Bu iş böyledir", diye dalgasını geçiyor, "önce kongreye Atatürk posteri çekeceksin, ardından itile kakıla Anıt Kabir'e gidecek Ata'nın huzurunda terleyeceksin, sonra da Karadayı'nın karşısında susta durup, secde edeceksin..." Liberal ise, bir yandan Çiller'in ağzından sözüm ona "din siyasetin emrinde" olmaz diyerek RP'ye çatarken, hızını alamayıp, "ammaaa" diye ünlüyor, ve "siyaset dinin emrindedir" fetvasını veriyor... Mütebessim Çiller Meclis'te tesbih çekiyor ve ardından Cumhuriyet balosu...

Rakı...

Tango....

Oyun içinde oyun gibi bir şey... Ama bu oyundan ne gol çıkar, ne de smaç...

Eğer oyun bozulamazsa, şaka kaka olacak, Kürt-Türk kavgası tüm metropollere sıçrayacak, laik-anti- laik kavgası kanlı boğuşmalara dönüşecek, ucu bölgesel savaşlara açılan bu kaostan, ya molla ya da cunta çıkacak...

Oyun kuvvetle bozulur...

Gözü futbol topuna takılmayan toplumsal muhalefetin kuvvetiyle...

Molla camiye, cunta kışlaya, futbol sahaya, çalışanlar sokağa...

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK
● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazışleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN
● İdare: Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY Tel: 0049.30.6183742 Fax: 0049.302755143
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN Tel: 0033148572114 Fax: 0033148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR Tel: 004113415213
İngiltere: Ahmet SAYER Tel: 00441814826280

Adres: Sıraselviler cad. Billurcu sk. No: 3/8 Taksim/ İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: Biryay